

Puoluetoimikunnan esitys periaateohjelmaksi on kielikysymyksiltään sen suuntainen, että kaikki eivät varmasti tule ymmärtämään tämän ohjelman merkitystä, kun sitä luetaan tässä muodossa. Periaateohjelmaa pitää korjata, sitä pitää selkeyttää ja saada se selväsanaiseksi. Tässä on liikaa töksähtäviä lauseita, jotka eivät oikeastaan kerro mitään ainakaan tavalliselle ihmiselle, joka ei tunne tämän periaateohjelman syvällisiä taustoja.

Ohjelmaa pitää tarkastella myöskin siltä pohjalta, mitä työtä se teettää oman jäsenistön aktiivisuuden eteen. Monissa keskusteluissa lähdetään siitä, että periaateohjelman laadinta on jonkinlainen tavoite, mihin tämä liike pyrkii, mutta ei tarkastella sitä näkökohtaa, mitä minä itse teen tämän ohjelman hyväksi, että saavutamme nämä tavoitteet. Sen takia mielestäni ohjelmassa pitää olla hyvin konkreettisesti myöskin se omaksuttu linja, että kun minä puolueen jäsenenä toimin näin, voin olla edesauttamassa puolueen periaatteitten eteenpäin menemistä.

Mielestäni ohjelmassa ei saa olla liikaa luetteloja toiminnoista tai vaatimuksista, vaan ohjelman tulee olla eteenpäin pyrkivä, ehkä tällainen unelmamallinenkin, unelmoiva, mutta sen on oltava lähellä realismia. Silloin sillä päästään eteenpäin.

Puolueen linjaus luokkapuolueena on mielestäni puoluetoimikunnan esityksessä häilyvä, eli se on peitelty. Toivon, että tässä asiassa muutetaan suuntaa siihen suuntaan, että tämä luokkapuolueajattelu säilyy.

Henkilökohtaisesti olen myös ollut huolissani puoluetoimikunnan esityksessä työttömyysosesta ja sen problematiikasta. Se olisi käsiteltävä tarkemmin, kuinka tätä ohjelmaa toteuttamalla puolue tähtää täystyöllisyyteen ja että mitä täystyöllisyys on, kun työttömiä on ollut viime vuosina jatkuvasti siinä 100 000:n molemmin puolin.

"Sopusointuun luonnon kanssa" -kappale. On mielestäni hyvä, että luontokysymys on otettu esille, mutta esitän omana näkemyksenäni, että tässä pitää käsitellä myöskin jorkamiehenoikeuksia ja -velvollisuuksia. Kuinka puhtaasti määritellään tässä ohjelmassa velvoitteet muulle yhteiskunnalle, niin pitää myöskin määritellä velvollisuudet jokaiselle henkilölle.

Ohjelmassa puhutaan myös mahdollisuuksista johonkin työntekijöiden yhteisesti hallitsemiin pääomavarantoihin. Mielestäni pitää selkeästi tuoda esiin se, että pyrkimyksenä on joko palkansaajarahastot tai yhteistoimintarahastot.

Toveri puheenjohtaja! Ohjelman pitää olla selkeä, lyhyehkö, julistuksenomainen ja sen tulee olla sen suuntainen, että uudet jäsenet löytävät tästä ohjelmasta ja tekstistä ne hyvät puolet ja arvot, joiden vuoksi voivat tulla mukaan puolueeseen.

Puheenjohtaja: Pekka Nurminen, SONK, valmistautuu Seija Vuorenpää, Pohjois-Karjala.

Nurminen, Pekka (SONK): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Juhlapuheiden tasolla me usein ihastelemme sosialidemokraattisia rauhanmiehiä ja sosialidemokraattien toimintaa rauhan puolesta. Mutta jos kysytään, antaako tämä periaateohjelmaesitys eväi-

tä rauhantyyliä, luoko se SDP:stä kuvaa aidosti rauhantahtoisenä ja myönteisiä vaihtoehtoja tarjoavana liikkeenä, vastaus on ei. Ohjelmaesitys on ulkopoliittisen liturgian ja tietynlaisen ulkopoliittisen rautaisen realismin kyllästävä. Se on sitä realismia, jota minä kutsuisin tuhon realismiksi.

Jos puolueen minuuks, kuten toveri Sorsa sanoi, määrittellään periaateohjelman kautta, minä en haluaisi, että puolueen minuuks määrittellään suurin piirtein samoin kuin minä määrittelin YK-suurlähettiläs Keijo Korhosen minuuden. Silloin kun on kysymys periaatteista, niin kai me voimme sanoa ohjelmassamme sen, mitä me todella asioista ajattelemmekin, ilman valmiita kompromissejä. Kun me julistamme omia periaatteitamme, voimme kai vaatia suurvaltablokkien ja kauhun tasapainon purkamista.

Kansallisesti meidän täytyy voida vaatia oman armeijamme ja sotavarustelumme vähentämistä. Sosialidemokratian tavoitteena tulee olla kaikkien armeijoiden, myös Suomen armeijan, lakkauttaminen. Väliaikaisena tavoitteena, ennen kuin armeijoiden lakkauttamiseen päästään, meidän tulee asettaa selkeästi esille siviili- ja asepalvelun tekeminen todella tasavertaisiksi rauhansuorituksen muodoiksi. Tämä voisi tarjota positiivisen poliittisen vaihtoehdon niille tuhansille nuorille miehille, jotka tänäkin päivänä joutuvat asettamaan oman rauhansuorituksensa yhteiskunnallisen hyväksynnän punnariin ja valitettavasti usein luopumaan suorituksestaan.

Toinen seikka, mihin haluaisin tässä esityksessä puuttua, on puolueen perusoikeusajattelu. Puoluetoimikunnan esityksessä kansalaisten perusoikeudet on kopioitu suoraan valkoisen Suomen hallitusmuodosta vuodelta 1919. Uskon ja toivon, että niistä ajoista on jotain opittu ja ajattelu hieman kehittynyt.

Vasemmistolainen perusoikeusajattelu on korostanut perinteisten vapausoikeuksien lisäksi taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä perusoikeuksia. Lisäksi vapausoikeuksia tulisi laajentaa siten, että niiden toteutuminen ei ole riippuvainen ihmisten taloudellisesta asemasta. Nämä molemmat seikat puuttuvat puoluetoimikunnan esityksestä ja niihin kaipaisin kipeästi korjausta.

Puheenjohtaja: Seija Vuorenpää, Pohjois-Karjala, valmistautuu Lilja Valjakka, Etelä-Häme.

Vuorenpää, Seija (Pohjois-Karjala): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Periaateohjelman valmistelussa on mielestäni ollut kaiken aikaa vaara, että uusi ohjelma lähtee liiaksi omasta ajastamme. Siihen vaikuttavat herkästi vallitsevat olot ja pitkään jatkunut valtionhoitajuus. Saavutusten ja nykyhetken täytyy olla ponnahduslautana, mutta ohjelma tulee nähdä riittävän pitkälle tulevaisuuteen ja riittävän laajasti ottaen huomioon, että muutokset ovat erittäin nopeita aikana, jota elämme ja oletettavasti tulevaisuudessakin.

Ohjelmaesityksessä kiinnittäisin huomiota pariin kohtaan. Sosialidemokraattisen liikkeen voima on ollut aina yhdessä toimimisessa, osallistuvassa toiminnassa. Ohjelmassa on sana "kansalaisvalta", mutta monelleko sana sanoo sen sisällön. Esitän, että kansalaisvalta-sanana edessä käytettäisiin osallistuva sekä tunnuksissa että myöhemmin asianomaisessa kohdassa. Ehkä tavallisille ihmisillekin silloin selviäisi heidän omat mahdollisuutensa osallistumiseen.

Hyvän sanan ja periaatteen "täystyöllisyys" käyttäminen ei yksin riitä. Jollakin tavalla se tuntuu tilastoihin viittaavalta. Siitä ei riittävästi tule esille, että kysymys on ihmisestä. Asia tulisi lisäksi esittää jotensakin näin: Työ luo edellytyksen olla tasa-arvoinen yhteiskunnan jäsen. Kaikilla tuleekin olla oikeus työhön.

Muutoin kannatan puoluekokousryhmämme jäsenen Simeon Kärjen tekemiä muutossehdotuksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Lilja Valjakka, Etelä-Häme, valmistautuu Juhani Aalto, Lappi.

Valjakka, Lilja (Etelä-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Periaateohjelmaluonnoksen käsittelyyn on käytetty runsaasti aikaa ja keskusteluja. Järjestökäsittelyssä on kuitenkin kiinnitetty huomiota ohjelmaluonnoksen kielelliseen pyöreYTEEN. Siitä on vaikea saada oleellista irti. Toisaalta sitä ehkä voi paremmin soveltaa, koska se sopii melkein mihin tahansa. Ohjelmaan tulisi lisätä enemmän tulevaisuuteen suuntaavia visioita ja jopa unelmia, kuten Forssan ohjelmassa oli.

Lisäisin kohtaan "Rauhan ja vapauden maailmaan" viimeiseksi lauseeksi: ...johon sisältyvät läheinen yhteistyö Neuvostoliiton ja pohjoismaisten naapureittemme kanssa sekä hyvät suhteet kaikkiin demokraattisiin kansoihin.

Kohtaan "Sopuointuun luonnon kanssa" luonnon saastumista käsittelevään kohtaan tulisi lisätä ja täsmentää teollisuuden päästöt, savukaasut, keinolannoitus, jätteiden hyötykäytön tehostaminen, nämä tulisi muotoilla paremmin. Näihin kohtiin ei ole kiinnitetty yhtään huomiota ja se on herättänyt aika paljon mielipiteitä. Ne kuitenkin ovat hyvin oleellisia asioita.

"Alamaisuudesta kansalaisvaltaan" kolmannen kappaleen loppuun tulisi lisätä virke: "Ruotsin- ja saamenkielisen väestönsosan kielelliset oikeudet on turvattava."

"Oikeus perusturvaan ja sivistykseen" viimeisen kappaleen loppuun: "Avointa tiedonkulkua tulee tehostaa. Päätöksistä tiedottamista tulee lisätä niin, että se tavoittaa myös yksityiset ihmiset. Moniarvoisuuden turvaaminen tulee huomioida."

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Juhani Aalto, Lappi, valmistautuu Simo Paassilta, Varsinais-Suomi.

Aalto, Juhani (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Meidän mielestämme periaateohjelmaesitys on melko pienin muutoksin hyväksyttävissä sen vuoksi, että kirjoitetaanpa tänne mitä hyvänsä, tai pistetäänkö se pilkku tai piste toiseen paikkaan, mitä tässä on esitetty, niin se ei sinällensä merkitse mitään. Ajatus merkitsee.

Minulla on esimerkki, jota meillä käytettiin, kun tätä käsiteltiin. Lapissa on oltu huolestuneita luonnon tasapainon säilyttämisestä sellaisesta asiasta kuin Tornionjoki, joka on ainoa joki Suomessa, jossa vielä syntyy luonnonvaraisia vaelluskalakantoja eli lohia, joilla on vietti, joka pakottaa ne palaamaan kutuvaellukselle jokeen takaisin. Tällä hetkellä Torniojoen lohien tilanne on sellainen, että 98 prosenttia siellä syntyneestä lohesta

pyydystetään alamittaisena merialueella. Olemme yrittäneet vaikuttaa monien tahojen kautta siihen, että meripyyntiä rajoitettaisiin, mutta se ei ole onnistunut vielä tähän mennessä.

Kun tänne periaateohjelmaan on tullut tällainen kohta, jossa sanotaan, että "Lyhytnäköinen hyödyntävyys aiheuttaa luonnon riistoa.", niin ehkäpä nyt ne ihmiset, jotka tunnustavat ja tätä toteuttavat koettaisivat tuollaisetkin seikat huomioida ja huolehtivat siitä, että luonnon tasapaino säilyy siltäkin osin, että luonnonvaraista lohikantaa pääsee nousemaan takaisin Tornionjokeen.

Kun periaateohjelmaesityksessä on paljon hyviä ajatuksia, niin mielestämme tätä ohjelmaa tulisi sen lisäksi, että se tässä hyväksytään, myöskin opetella toteuttamaan jo tämän kokouksen aikana eli kun nyt hieman myöhemmin tullaan tekemään päätöksiä mm. henkilövalinnoista, niin niissä toteutettaisiin tätä puolueen periaateohjelmaa.

Kannatan lisäksi Heikki Knuutin tekemiä esityksiä.

Puheenjohtaja: Kiitos. Simo Paassilta, Varsinais-Suomi, ja valmistautuu Reino Paasilinna, eduskuntaryhmä.

Paassilta, Simo (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja! Nyt käsiteltävänä oleva periaateohjelmaluonnos luottaa markkinavoimiin. Se toimii niiden ajatusten varassa, jotka 1970-luvulla aloittivat ns. monetaristisen kehityksen. Ensimmäisenä näitä teorioita kokeiltiin Chilessä, sittemmin USA:ssa ja Englannissa. Ilmiö ei siis ole kovin vanha.

Huolimatta siitä, että kapitalismi on öljyn hintakriisin jälkeen selviytynyt lamasta ja vahvistanut asemiaan ennen kokemattomalla tavalla, uudenlaisten uhkien olemassaolo on tiedostettu. Keskeisin näistä on luonnon tasapainon järkkäminen. Juuri luonnontaloudelliset syyt ovat asettamassa rajat markkinavoimien pyrkimykselle kulutuksen jatkuvaan kasvuun ja voitontavoitteluun.

Koska periaateohjelman muutos ja kehittäminen tapahtuu toisensa poissulkevan vaihtoehdon ristiriitatilanteessa, puolueella näyttää olevan vaikeuksia muodostaa teoriaa, jonka pohjalta ohjelma syntyisi. Ohjelmaluonnoksessa näkyy selvästi 10–15 vuotta jatkuneen markkinoinnituksen vaikutus. Työn ja pääoman välistä kamppailua käsitellään viitteenomaisesti ja epämääräisesti. Vielä vähemmän nähdään, että työn ja pääoman ristiriita on siirtymässä perinteisistä muodoistaan kamppailuksi luonnon ja elämisen mahdollisuuden puolesta.

SDP:n muuttunut suhde markkinamekanismiin näkyy parhaiten kappaleessa "Talousjärjestelmän periaatteet". Kappaleessa sanotaan: "Markkinat pitävät yllä ja ohjaavat kansantalouden kehitystä." Lausuma ei jätä sijaa tulkinnoille eikä se ole jäänyt huomiotta. Sekä perinteisessä mielessä että uudesta teknologisestä näkökulmasta katsottuna näkemys on vakava osoitus siitä mahdollisuudesta, että SDP olisi vaihtamassa puolta pääoman hyväksi.

Ohjelmaluonnoksessa esiintyy sana "sosialismi". Ehkä tällä tavalla on tarkoitus kunnioittaa historiaa ja antaa lukijalle perinteisiä elämyksiä. Luonnoksesta ei kuitenkaan löy-

dy konkreettisia yksityiskohtia, jossa sosialismille jollakin tavalla ominaiset tunnuksot esiintyisivät. Itse sanakaan ei enää esiinny kappaleessa "Sosialidemokratian uudet haasteet", "Pääoman vallasta työn valtaan" eikä "Talousjärjestelmän periaatteet". Ellei sosialismia mainita näiden jaksojen yhteydessä, olisi johdonmukaista, ettei käsitettä esiintyisi lainkaan, koska sillä ei ole todellista merkitystä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Reino Paasilinna, eduskuntaryhmä, ja valmistautuu Ensio Tikkanen, Kuopio.

Paasilinna, Reino (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tämä periaateohjelmahan on, niin kuin meidän kaikki toimintamme, hyvää tarkoittava, mutta siitä on vähän vaikea saada tolkkua. Eihän se suuri ongelma ole ja hyvä on sekin, että siihen on saatu ja saadaan aineksia tästä vaihto-ohjelmasta.

Mutta on myöskin muistettava se, nyt kun olemme kokoomuksen kanssa avioriihessä, samanlaisuudellahan me emme pärjää kokoomuksen kanssa; siis luomalla samanlaisuutta, vaan nimenomaan erilaisuutta. Meidän on liittouduttava ohi byrokratian suoraan kansan kanssa. Näinhän teki eräs toinen toveri nimeltään Gorbatshev. Hän liittoutui suoraan kansan kanssa ohi byrokratian, vaikka ei ollut kokoomusta häiritsemässä ja kommunistejakin oli vain yhtä sorttia.

Tajunnan täyttö on eräs sellainen keskeinen ongelma-alue, jota ei tässä erityisemmin käsitellä. Sehän on tänä päivänä teollisuutta, ja se on kannattavinta teollisuutta, oman päämme täyttäminen. Ne toverit, jotka ovat kantaneet huolta luonnosta ovat ihan oikeassa, mutta voisimme kantaa huolta vähän omasta päästämmekin.

Kun tuohon kohtaan "Tasa-arvoiseen sivistisyhteiskuntaan" tullaan, niin siihen saattaisi joku, jolla on esitysoikeus, tuoda ajatuksen siitä, että meillä on oikeus viestintään, ei sananvapautta, koska se ei riitä. Se on kuusille huutamista, koska ei ole kuulijaa. Mutta oikeus viestintään tarkoittaa sitä, että yhteiskunta järjestää myös kuulijoita, eli on kansalaisradio joka kunnassa. Se on muuten halvempi kuin Tele-X jokaiseen kuntaan.

Työväenliike perustuu tietoisuuden lisäämiseen ihmisessä, eikä meidän vapaustaistelumme tulos, hyvät toverit, voi olla vidiootti. Me tarvitsemme tietoyhteiskunnassa yhteydenpidon teknologiaa, sellaista ovat myös sähköposti, joka on Ranskassa pitkällä, joka luo kansalaisille suoran yhteydenpitomahdollisuuden toisiinsa ilman Erkköä, arkkua ja muita. Se luo kentälle sen demokratian toteutumisen mahdollisuuden, jota nyt yritetään hoitaa kirjeillä, mikä on hidasta ja menneen yhteiskunnan menetelmä. Me tarvitsemme sen demokratian tukemiseksi kylmästi.

Mehän ajamme jotenkin puolueena vähän niin kuin liian sileillä kesäenkailla ja sitten me olemme havainneet tässäkin kokouksessa, että aatteiden syksy on tullut. Pankaapa nastarenkaat alle, niin alkaa jotain tapahtua.

Puolueohjelmasta täytyy saada sellainen klubiaskin kanteen sopeutuva versio, johon on pantu muutama tärkeä asia, jotka ovat riittävän suuria 20-vuotiseen taisteluun. Työ,

asunto, oikeudet työpaikalle, etteivät kansalaisoikeudet pamahda ovea suljettaessa toiselle puolelle sekä oman pään pito, sillä eihän oma pää — sosialidemokraattinen pää — voi olla mikään kapitalistin kessutunkio, niin kuin se on nyt. Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Ensio Tikkanen, Kuopio, ja valmistautuu Kimmo Kiljunen, Uusimaa.

Tikkanen, Ensio (Kuopion piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Puhujien esitystaso saattaa hiukan pudota, mutta lattia lienee kestävä tässäkin talossa.

Esitän lyhyesti muutoksen puolutoimikunnan esitykseen periaateohjelmaksi kohtaan "Pääoman vallasta työn valtaan" ja edelleen alakohtaan "Talousjärjestelmän periaatteet" viimeisen kappaleen kuulumaan seuraavasti:

"Valtion teollisuusyhtiöt, muu valtionjohtoinen yritystoiminta kuin myös julkisten palvelujen tuottaminen ovat vakiintunut osa talousjärjestelmää. Edellä mainittujen toimintojen kehittäminen ja laajentaminen ovat kansakunnan yhteinen etu." Kiitoksia,

Puheenjohtaja: Kiitos! Kimmo Kiljunen, Uusimaa.

Kiljunen, Kimmo (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Sosialidemokraattinen puolue on uusiutunut harvemmin periaateohjelmaansa kuin veljespuolueet keskimäärin. Itse asiassa olemme nyt hyväksymässä vasta kolmatta periaateohjelmakokousta puolueellemme. Epäilemättä meillä on tarve uudelle periaateohjelmalle, aika on ajanut ohitse tuon vuonna 1952 hyväksytyt ohjelman. Minulla on se näkemys, että meillä on myöskin valmiudet tässä kokouksessa hyväksyä tuo uusi periaateohjelma.

Useat tekijät painottavat sitä, että meillä todella on uusimisen aika. Otan tässä esille viisi eri tekijää.

Jos arvioimme sitä toimintaympäristöä, missä sosialidemokraattinen puolue on toisen maailmansodan jälkeen vaikuttanut, voimme palauttaa mieliin Pekka Kuusen 60-luvun Sosiaalipolitiikka-kirjan, jota esitellään tuolla Työväentalon ala-aulassa eräänä virstanpylväänä liikkeemme kehityshistoriassa.

Tuossa kirjassa Pekka Kuusi johdantoluvussaan toi esille, että toisen maailmansodan jälkeisessä kehityksessä suomalainen yhteiskunta omasi kolme merkittävää uutta kehityspiirrettä, jotka loivat pohjan yhteiskunnalliselle kehitykselle. Ensimmäinen toisen maailmansodan jälkeinen kehitys omasi työn tuottavuuden nopean nousun jakson, mikä on merkinnyt voimakasta taloudellista kasvua.

Toiseksi ensimmäisen kerran itse asiassa Suomen poliittisessa historiassa meillä kansanvaltainen järjestelmä toimi, poliittinen demokratia oli toimiva kokonaisuus. Tähän liittyi kolmas tekijä, tasaavan yhteiskuntapolitiikan toteuttamisen mahdollisuus tässä yhteiskunnassa ja epäilemättä tuon tasaavan yhteiskuntapolitiikan airueena, keskeisenä voimatekijänä on nimenomaan ollut meidän puolueemme.

Kuitenkin tänä päivänä tuon kehitysstrategian peruselementit ovat asteittain ehtymäs-

sä. Taloudellisen kasvun sekä yhteiskunnallisen että luonnon ympäristöön liittyvät rajat alkavat olla näköpiirissä. Parannuksia voidaan yhä vähäisemmässä määrin ulosmitata talouskasvusta, joten nyt vaaditaan ensi sijassa solidaarista tasauspolitiikkaa, mikä itse asiassa synnyttää uudentyypisiä poliittisia paineita. Toisaalta on syntynyt hyväosaisen kapinallisuutta, toisaalta on vaadittu koko työyhteiskunnan uudelleenarviota.

Myös poliittista järjestelmää, edustuksellista demokratiaa on alettu yhä vilkkaammin arvostella — ei ainoastaan runsaasti julkisuutta saaneista — sanoisinko populistisista lähtökohdista, rötösherrasyytteineen, vaan myös korostamalla tarvetta lisätä kansalaisten suoria osallistumismahdollisuuksia heitä koskevassa päätöksenteossa. Nämä kehityspiirteet ovat myös heijastuneet periaateohjelman uudistustyöhön ja niiden myös tulee heijastua siihen.

Sosialidemokraattien lähtökohdista on edelleenkin oltava aineellis-sosiaalisen perusturvallisuuden takaaminen jokaiselle Suomen kansalaiselle, muussa tapauksessa seurausena voi olla ainoastaan yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kasvu. Tätä lähtökohdista on itse asiassa tänä päivänä erinomaisen tarpeellista korostaa.

Politiikan vastaisuuden nimissä on osoitetaan kasvavassa määrin vihamielisyyttä julkisen sektorin "holhoavaa" tai "tasapäistävä" toimintaa kohtaan ja idealisoidaan markkinavoimaista aloitteellisuutta. Epäilemättä näin luodaan edellytyksiä vain vahvojen yhteiskunnalle. Sosiaalipoliittikot ovatkin joutuneet herättelemään meitä uusilla käsitteillä syrjäytyneistä B-kansalaisista, joilta yhteiskunnallisen voimattomuutensa vuoksi puuttuu kyky saada ääntään kuuluville ja etujaan ajetuksi.

Itse asiassa elämme siinä mielessä uutta kehitysvaihetta. Aikoinaan kun työväenliike järjestäytyi täksi puolueeksi, köyhälistön ongelmat, köyhyyden ongelma koettiin nimenomaan yhteiseksi ongelmaksi. Tänä päivänä tuo vähäosaisuus, syrjäytyneisyys koetaan henkilökohtaisena epäonnistumisena, ongelmina joita peitetään. Jokainen on oman onnensa seppäajattelutapaa korostaa porvarillinen ideologia tässä yhteiskunnassa. Ne ihmiset, jotka ovat suurimmassa puutteessa, suurimmassa tarpeessa, häpeilevät, peittelevät ongelmiaan ja tässä tilanteessa nimenomaan solidaariselle yhteisvastuun politiikalle asetetaan aivan uudentyypiset vaateet.

Itse asiassa tästä lähtökohdasta hahmottuu se toinen olennainen tekijä, joka edellyttää meidän periaateohjelmassamme uudelleenarvioita. On kysymys liikkeemme sosiaalisesta luonteesta. Täällä on puhuttu käsitteistä luokkapuolue vastaan aatepuolue, aatepuolue olisi liike, joka yhdistäisi samankaltaiset aatteelliset lähtökohdat omaavat ihmiset.

Luokkapuolueesta ja työasemaan perustuvasta poliittisesta samaistumisesta ollaan epäilemättä siirtymässä yhä enemmän yhteiset arvot ja rakenteet omaavan ihmisten puolueeksi. Tämä on tosiasia meidän liikkeessämme.

Kehittyminen aatepuolueen suuntaan täytyy kuitenkin tapahtua luokkapuolueperinteen pohjalta. Kysymys on siitä, ajetaanko rajatun intressiryhmän, luokan etuja vai laajemmin tiettyä aatetta, joka pelkistyy vastauksiksi siitä, että sosialidemokraattinen aattelli-

nen pohja on yhteiskunnan vähempiosaisten etujen ajamisessa. Tämä on se lähtökoh-
ta, joka yhdistää nykyisen aatepuolueen perinteeseen, luokkapohjaan.

On kolme muuta tekijää, jotka lyhyesti joudun tässä sanomaan. Ensinnäkin ekologiset
tekijät, joista on paljon puhuttu. On epäilemättä selvää, että ne pakottavat meidät teke-
mään uutta puolueohjelmaa. En kuitenkaan missään tapauksessa voisi hyväksyä pes-
simististä lannistuvaa asennetta ekologiisiin ongelmiin, vaan sosialidemokraattinen lii-
ke on optimistinen, tulevaisuuteen uskova liike. Nimenomaan ekologiset ongelmat on
ensisijassa nähtävä ihmisten aikaansaannoksina, ja niinpä myös ihmiset voivat ne
joukkona ratkaista.

Tietoyhteiskuntaan siirtyminen on neljäs elementti joka on keskeinen ja viides, jos pu-
heenjohtaja sallii yhden ainoan ajatuskuvion, että nimenomaan maapallohaaste, kansainväli-
syyteen avautuminen on uusi asetelma meidän liikkeellemme. On aivan selvää,
että yhteisvastuun korostus, jota olemme harjoittaneet omissa yhteiskunnassamme,
täytyy tästä eteenpäin ulottua ulospäin maapallon ongelmiin, kansainvälisiin ongel-
miin. Kiitokset puheenjohtaja.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Keskustelu periaateohjelmasta päättyy.

Aloite 1. SDP:n periaateohjelma lähetettäneen periaateohjelmavaliokuntaan? Lähetet-
tään.

Puheenjohtaja: Otamme käsiteltäväksi aloitteen 2, Periaateohjelman seurantaryhmän
asettaminen. Keskustelu alkaa! Puheenvuoron on pyytänyt Annikki Järvinen, Satakun-
ta, ole hyvä!

Järvinen, Annikki (Satakunnan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Tämä
puheenvuoroni on oikeastaan perustelu tälle aloitteelle seurantatyöryhmän asettami-
sesta.

Perusjärjestöni on koko periaateohjelmatyön ajan osallistunut sen valmisteluun ja anta-
nut siitä useita ehdotuksia, samoin on tehty tässäkin keskustelussa, joita ei kuitenkaan
periaateohjelmaehdotuksessa ole riittävästi otettu huomioon. Ne ovat koskeneet ohjel-
maehdotuksen sanallista ja sisällöllistä terävöittämistä niin, että maailmanlaajuinen yh-
teisvastuu ihmisistä ja ympäristöstä painottuisi.

Olemme myös esittäneet poistettavaksi aatteellisesti hämärtäviä, omaa yhteiskuntaam-
me koskevia tavoitteita, jotka eivät selkeästi tähtää yksityistämistä ja perusturvan ka-
ventamista vastaan, pikemminkin päinvastoin. Esimerkiksi markkinatalouden ymmär-
täminen ja yrittämisen ihannointi eivät kuulu periaateohjelmaamme. Kun selkiintyi, että
uusi periaateohjelma tässä puoluekokouksessa hyväksytään, yhdistys päätyi ehdotta-
maan puoluekokoukselle periaateohjelman seurantatyöryhmän asettamista.

Nykyisenä rajujen muutosten aikoina mikään ohjelma ei voi olla valmis vaan ainoas-
taan kehys. Siksi olemme esittäneet, että hyväksyttäessä periaateohjelma samalla pää-
tettäisiin perustaa työryhmä seuraamaan, valmistelemaan ja kirkastamaan periaateoh-
jelman sisältöä. Työryhmän kokoonpanon hyväksyisi puoluekokous, eikä periaateohjel-
man tulkintoikeutta sille mitenkään siirrettäisi. Tällä perusteellahan puoluetuimikun-

nan lausunnossa ehdotuksemme hylättiin. Periaateohjelmatyön pitäisi olla jatkuvaa ja periaateohjelmaa voitaisiin seuraavissa puoluekokouksissa muuttaa ja terävöittää niiltä osin kuin ehdotetun ryhmän työn tuloksena sitä esitetään korjattavaksi ja puoluekokous niin päättää. Puoluetoimikunnan aloitteeseen antamasta vastauksesta huolimatta toivoisin seurantatyöryhmän asettamista ja sen jatkavan terävöittävää ja uudistavaa työtä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Muita puheenvuoropyyntöjä ei ole. Keskustelu päättyy.

Aloite 2 hyväksyttäneen puoluetoimikunnan lausunnon mukaisesti? Hyväksytään.

Vastuu SDP:n poliittisesta linjasta ja strategiasta kuuluu sääntöjen mukaan puoluekokouksessa valittaville päätösvaltaelimille. Niillä on käytettävissään laaja asiantuntijaorganisaatio — noin 30 erityisalojen työryhmää, jotka koostuvat yhteiskuntaelämän eri alojen asiantuntijoista. SDP:llä on myös vaalianalyysityöryhmä pidemmän tähtäyksen yhteiskunnallisten kehitystrendien seuraamista ja tutkimista varten. Puoluekokous pitää asiantuntijaorganisaation jatkuvaa kehittämistä ja uudistamista tärkeänä, mutta ei pidä sen itsetarkoituksellista laajentamista tarkoituksenmukaisena.

Periaateohjelman tulkinta-oikeuden siirtämistä pysyväälle työryhmälle, jonka kokoonpanoon puoluekokous ei voi vaikuttaa, puoluekokous pitää puoluedemokratian kannalta arveluttavana.

Puoluekokous toteaa, että aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Puheenjohtaja: Aloitteet 3, 4 ja 5, Periaateohjelman sisältöjä hyväksyminen, voitaneen käsitellä yhdessä. Näin meneteltäneen? Menetellään.

Keskustelu aloitteista 3, 4 ja 5 alkaa! Puheenvuoropyyntöjä ei ole tullut. Keskustelu päättyy.

Aloitteet 3, 4 ja 5 hyväksyttäneen puoluetoimikunnan lausunnon mukaisesti. Hyväksytään.

Puoluekokous viittaa esitykseen uudeksi periaateohjelmaksi.

Puheenjohtaja: Periaateohjelma-aloitteet ovat näin tulleet käsitellyiksi, ja kohdan käsittely keskeytetään tässä vaiheessa. Keskeytetään.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Seuraavia tiedoituksia. Ohjelmavaliokunta II kokoontuu kello 12.30 huoneessa 403.

Ohjelmavaliokunta I kokoontuu kello 12.00 huoneessa 157.

Puheenjohtaja: Kokous keskeytetään lounastauon ajaksi ja se jatkuu kello 14. 00. Tauon jälkeen aloitamme koulutus- ja kulttuuripoliittisilla aloitteilla.

Kokous keskeytettäneen. Keskeytetään.

Kokous jatkui klo 14. 00.

Puheenjohtajana toimi Kaarina Suonio.

Sihteereinä Matti Kouri, Erkki Gröndahl ja Markku Kainulainen.

Puheenjohtaja: Hyvät toverit! Puoluekokous jatkuu. Ennen kuin siirrymme käsittelemään koulutus- ja kulttuuripoliittisia aloitteita, saamme tervehdyksen vieraalta. Paikalle on saapunut toveri Hans Koschnik Saksan liittotasavallan veljespuolueesta. Hans toimii puolueensa kansainvälisen toimikunnan puheenjohtajana ja on läheltä seurannut SPD:n periaateohjelmatyön edistymistä. Kansainvälisyys on eräs keskeinen teema periaateohjelmatyössämme. Esitän, että annamme toveri Koschnikille puheenvuoron, jossa hän toivottavasti lyhyesti kertoo veljespuolueemme ohjelmatyön keskeisistä kohdista. Genosse Hans Koschnik, herzlich willkommen!

Koschnik, Hans (Saksan Liittotasavalta) (tulkkauk): Rouva puheenjohtaja, hyvät toverit, hyvät vieraat. Tuon terveiset Saksan sosialidemokraateilta ja Willy Brandtilta. Seuraamme kokoustanne mitä suurimmalla mielenkiinnolla, koska te aloitate tänään sen, minkä me olemme jo lopettaneet eli uuden ohjelman teon. Tällä hetkellä laajennamme ja jatkamme vuoden 1959 ohjelmaa ja kuuntelemme erittäin suurella mielenkiinnolla, mitä te tästä sanotte. Kurjuus, sorto, riisto ja masentaminen, alentaminen on tuonut työväenliikkeen tielleen. Työväenliikkeestä nousut Saksan Sosialidemokraattinen Puolue ei ole koskaan epäillyt sitä, kenen puolesta se toimii. Kysymys on ollut aina toiminnasta niiden ihmisten puolesta, joilla on vähiten äänivaltaa ja mahdollisuuksia. Ohjelma ja poliittinen työmmme ovat aina olleet ja ovat välineinä tavoitellessamme valtaa ja mahdollisuuksia poliittiseen vaikuttamiseen.

Alusta alkaen oli yksi asia hyvin oleellinen sosialidemokraattiselle liikkeelle. Poliittinen vapaus on työtätekevälle luokalle ehdoton edellytys, jotta se saavuttaisi taloudellisen vapauden. Ja sosiaaliset kysymykset ovat erottamattomia poliittisten kysymysten kanssa, ja sosiaalisten kysymysten ratkaiseminen on mahdollista vain demokraattisessa valtiossa. Tässä toteamuksessa ja kannanotossamme ei ole tapahtunut muutosta vuodesta 1869, jolloin Eisenbachissa hyväksyimme ensimmäisen ohjelmamme. Mutta näemme myös, että teorian ja käytännön välillä on aina ollut mitä suurimpia ristiriitoja. Kun ensimmäiset ohjelmat olivat vallankumouksellisia, niin käytäntö oli revisionistista. Godesbergin ohjelmassamme vuonna 1959 yritimme ensimmäistä kertaa tosissamme lähentää teoriaa ja käytäntöä toisiinsa.

Tuolloin Willy Brandt kuvaili tilannetta seuraavin sanoin: "Koskaan aikaisemmin SPD ei ole ilmaissut näin voimakkaasti päättäväisyyttään vapauden, oikeudenmukaisuuden ja solidaarisuuden puolesta. Se ei ainoastaan vannonut niitä, vaan ilmoitti halunsa taistella niiden toteutumisen puolesta asteittain, ei vain ulkopuolisena katselijana." Ja sillä

hetkellä, kun teoria ja käytäntö yhtyivät, niin sosialidemokraatit voivat olla avoimempina yhteiskunnassa. He olivat tilanteessa, jossa voitiin aloittaa sosiaalisen muutoksen teko ja vaikuttaa muutokseen rakenteellisesti ja osallistua asioiden järjestämiseen itse.

Olemme kuitenkin myöhemmin todenneet, että vuonna 1959 lähdimme useista liiankin optimistisista arvioista. Siksi teimme päätöksen uudesta ohjelmakeskustelusta, koska mielestämme useat ongelmat ovat kärjistyneet sitten Godesbergin ohjelman. Useat haasteet ovat täysin muuttuneet ja uusi tietoisuus on syntynyt ja nämä haasteet myös vaativat uutta tietoisuutta. Tai jotkut poliittiset keinot ja menetelmät, joihin Godesbergin ohjelma tukeutui, ovat menettäneet mahdollisuutensa tänään. Mainitsen ainoastaan muutamia keskeisiä kohtia:

Rakenteellinen työttömyys. Tekniikan kehityksen vielä näkymättömissä, ennakoimattomissa olevat vaikutukset työmarkkinoihin ja yhteiskunnan humaanisuuteen. Ympäristön jatkuva hävittäminen, joka saa yhä hullumpia muotoja. Luonnollisten elämän perusteiden syvälleikävä vaarantaminen. Huolimatta kehityspoliittisista pyrkimyksistä kolmannen maailman yhä kasvavampi hätä. Maailman taloudellisen työnjaon johdosta syntynyt syvä vanhan teollisuuden kriisi. Ja yhä lisääntyvä, etenevä kilpavarustelu ja turvallisuuden kyseenalaiseksi saattaminen.

On syntynyt uusia yhteiskunnallisia liikkeitä perinteisten puolueiden rakenteiden ulkopuolella. Näitä ovat mm. rauhanliike, ympäristöliike ja naisliike, sekä yhä heikommiksi käyvät poliittisen elämän järjestämismahdollisuudet tai politiikanteon mahdollisuudet kansallisen politiikan puitteissa verrattuna kansainvälisiin velvoitteisiin ja riippuvaisuuksiin. Nämä äsken mainitsemani Godesbergin ohjelman määritelmät muodostavat meille pohjan uuteen ajankohtaiseen poliittisten vaatimusten keskusteluun. Me jatkamme edelleen vanhojen arvoperinteiden säilyttämistä. Kaikki vanhat arvot pidetään edelleen voimassa. Mutta otamme uudenlaista kantaa eräisiin tärkeisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Osoitamme tai teemme ohjelmaan kokonaisen kappaleen miehen ja naisen tasa-arvosta emmekä pidättäydy sanoissamme enää muodollisuuksissa. Me olemme sitä mieltä, että jakaminen miesten ja naisten maailmaan haittaa sekä miehiä että naisia ja vieraannuttaa heitä yhteiskunnasta.

Me määrittelemme ohjelmassamme uudelleen rauhanpolitiikan. Mielestämme viimeisen 20 vuoden aikana on koottu siksi paljon uutta tietoa, että voimme määritellä turvallisuusasioille uuden sanamuodon. Tulemme myös kuvailemaan tämän massiivisen joukkotuhoaseiden olemassaolon ja niiden kyseenalaisuuden antaa turvallisuutta maailmalle pelon tilanteessa.

Kyseessä on murtaa asevarustelu ja pyrkiä yhä dynaamisempaan aseriisuntaan. Lähdemme siitä, ettei tänään eikä tulevaisuudessa mikään maa saa olla oleellisesti turvallisempi kuin potentiaalinen vastustaja. Meidän on otettava itsellemme myös vastuu toisen turvallisuudesta. Mutta yhteiset intressit, yhteiset edut rauhan asiassa eivät merkitse ystävyyttä tai liittolaisuutta sellaisissa kysymyksissä ja arvoissa kuin ihmisoikeudet ja demokratia. Demokraattisen sosialismin ja autoritäärisen kommunismin ristiriita, vastakohtaisuus, siitä ei saa vaieta, sitä ei voida harmonisoida.

Me määrittelemme uudelleen kahden Saksan valtion politiikan. Kun vuonna 1959 vielä

lähdimme siitä, että valtioiden jälleen yhdistyminen on ensimmäinen tavoite, niin tänään lähdemme siitä, että rauhan turvaaminen on ensimmäinen tavoite ja siitä tosiasia-asta, että on olemassa kaksi Saksan valtiota.

Edelleen suuri kysymys, jonka tulemme määrittelemään ja johon meidän on paneuduttava on meidän maamme talouden tilanne ja kysymys työttömyydestä. Tiedämme, että maailmanmarkkinat vaikuttavat yhä enemmän ja enemmän kansallisiin talouksiin. Me emme halua koreilla tilastoilla, saada tilastoja mahdollisimman korkealle tai hienoiksikaan me haluamme, että ihmiset voivat tehdä työtä omissa maassaan. Koska meidän on ajateltava huomispäivän ihmisiä niin puhumme ekologisesta talouselämästä. Olimme aikoinamme innoissamme ydinenergiasta. Tänään haluamme uusia talouselämän muotoja. Kasvua ei saa tarkastella kapitalistisesti. Meidän on löydettävä yhteistyön tie ammattiyhdistysliikkeen ja uusien ympäristöliikkeiden kanssa.

Me pyrimme hyödyntämään ja käyttämään demokraattista talouspolitiikkaa, vaikkakin ne kriteerit, jotka kasvavat ja joita tulee kehittää jatkuvasti, muuttuvat. Me kirjoitamme uudelleen kohdan elämän laadusta. Lähdemme siitä, että kaikki meidän ihmiset kokisivat vastuun Afrikan, Latinalaisen Amerikan ja Aasian ihmisten elämästä. Meidän maailmamme ei ole kunnossa niin kauan kuin vielä Afrikassa ja Aasiassa kuolee lapsia nälkään. Me emme pysty toteuttamaan minkäänlaista sosialismia maailmassa niin kauan kuin varakkaat teollisuusvaltiot riistävät kolmannen maailman valtioita eivätkä harrasta reilua talousyhteistyötä niiden kanssa.

Mutta tiedämme myös, että emme enää pärjää vanhoilla menetelmillä, pelkillä suunnitelmilla. Siksi yhteiskunnallistaminen ja valtiollistaminen on vain yksi vastaus. On myös muita valtion vaikutusmuotoja talouselämään. Siksi emme halua dogmaattisesti vain kirjata, mitä yksittäistapauksissa on tehtävä, vaan pyrimme kussakin tilanteessa, ja toivottavasti myös löydämme, mahdollisimman demokraattiseen menettelytapaan. Tätä menettelytapaa toteuttaaksemme me tarvitsemme muualla maailmassa olevien ystävien tukea, apua ja kokemuksia. Meillä ei ole mitään lopullista vastausta, me olemme etsiviä. Mutta meidän on aina muistettava, mistä me tulemme, mihin olemme menossa ja mitä haluamme tuntien vastuumme ja kansainvälisen solidaarisuuden.

Toivotamme teille paljon menestystä kokouksessanne! Toivomme menestystä myös itsellemme omissa kokouksessamme.

Puheenjohtaja: Puoluekokous kiittää toveri Hans Koschnikia hänen mielenkiintoisesta ja perusteellisesta puheenvuorosta. Vielien dank, genosse Koschnik.

IX Koulutus- ja kulttuurialoitteet

Puheenjohtaja: Käsittely työjärjestyksen kohdasta 21 jatkuu. Ryhdymme käsittelemään koulutus- ja kulttuuripoliittisia aloitteita.

Ensimmäisenä on aloite n:o 154, Koulutuspoliittinen ohjelma. Sen esittelee puoluetoimikunnan puolesta Arpo Heinonen.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Sitä ennen ilmoitusasia. Huomenna, lauantaina klo 08.00 Paasipuistossa ei saa olla enää yhtään autoa.

Heinonen, Arpo (puoluetoimikunta): Hyväksyessään päätöslaselman koulutuspolitiikasta, päätti Lahden puoluekokous samalla, että puolueen koulutuspoliittinen ohjelma tulee uudistaa, jotta vuosikymmenen lopulla voitaisiin jatkaa uudistustyötä ja vaikuttaa myös yhteiskunnan kasvatusilmastoon. Puoluekokous edellytti, että koulutuspoliittista ohjelmaa valmisteltaessa turvataan piiritason vaikutusmahdollisuudet järjestämällä lausunto- ja evästyskierros.

Nyt käsittelyssä olevan ohjelmaesityksen valmistelusta päävastuun kantaa toveri Pirjo Ala-Kapeen puheenjohtajana toiminut, marraskuussa 1984 puoluetoimikunnan asettama, koulutuspoliittinen toimikunta. Ohjelmaesityksen lisäksi toimikunta on valmistellut puoluetoimikunnalle kannanoton koulunuudistuksen tarvitsemista taloudellisista voimavaroista, ammatillisen koulutuksen säädöstoimikunnan osamietinnöstä ja Steiner-kouluista. Puoluetoimikunnan asettaman veloitteen mukaisesti valmisteltiin myös kaksi uusia koululakeja käsittelevää koulutusaineistoa, "Sosialidemokraatit koululautakunnissa", lähinnä koululautakuntien jäsenille ja "Meidän koulu" johtokuntien jäseniä varten.

Koulutuspoliittinen toimikunta käynnisti ohjelman laadinnan järjestämällä toukokuussa 1985 suunnitteluseminaarin "Sosialidemokraattiseen kasvatukseen". Toimeksiantonsa, järjestetyn seminaarin ja kokouskeskustelujen jälkeen toimikunta totesi tehtäväkseen laatia koulutuspoliittisen ohjelman, joka sisältäisi puolueen ideologiasta ja yhteiskuntamuutoksesta johdetut koulutuksen kaikkien osa-alueiden aikavälin tavoitteet, eli olisi puolueen periaateohjelman mukainen, sisältäisi myös lähiajan tavoitteita. olisi kaikkien ymmärrettävissä ja poikkeaisi muiden puolueiden ohjelmista ideologisesti, mutta myös rakenteellisesti ja ilmaisullisesti.

Toimikunta, joka työskenteli osittain neljään jaostoon jakautuneena, valmisti koulutuspoliittisesta ohjelmasta useita luonnoksia. Kuudes ohjelmaluonnos lähetettiin huhtikuussa 1986 puoluetoimikunnan toimesta piirijärjestöksi käsittelemään. Lausuntonsa lähettivät Helsingin, Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Etelä-Hämeen, Kymen, Mikkelin, Kuopion, Keski-Suomen, Vaasan ja Oulun piirit sekä SNK, SONK, SDP:n korkeakoulu- ja tiedepoliittinen toimikunta ja Tampereen sos. dem. kunnallisyhdistys. Lausuntoa ei saatu Satakunnan ja Lapin piireiltä eikä Ruotsalaiselta Työväenliitolta.

Näissä lausunnoissa ei esitetty vaatimuksia ohjelmaluonnoksen rakenteen muuttamisesta. Osittain muutosesityksiä tehtiin siksi, ettei käytettyjä termejä oltu ymmärretty oikein. Lausunnoissa esitettiin myös sellaisia vaatimuksia, joita ei, vaikkakin esitykset olivat hyviä, voitu ohjelmaan liian yksityiskohtiin menevinä sijoittaa. Varhaiskasvatusta ja korkeakouluopetusta koskevat lisäysehdotukset päätettiin ottaa huomioon lähiajan tavoitteita määriteltäessä.

Piirijärjestöjen lausuntojen mukaan toimikunta valmisti seitsemännen luonnoksen, joka käsiteltiin puoluetoimikunnassa viime vuoden lokakuussa. Sieltä ohjelmaluonnos pala-

si vielä koulutuspoliittiseen toimikuntaan. Puoluetoimikunta käsittelee uudistettua luonnosta pariin otteeseen tammikuussa, jolloin se muutamien muutoksien hyväksyi ohjelman lähetettäväksi tämän kokouksen käsitteilyyn.

Loppuhiontavaiheessa eniten keskustelua herätti suhtautuminen oppivelvollisuusajan pituuteen. Kun 1970-luvun puolivälissä päätettiin keskiasteen koulutuksen uudistuksen periaatteista, oli keskeisenä tavoitteena lukioon siirtyvän osuuden pienentäminen runsaaseen kolmasosaan ikäluokasta. Näin ei ole kuitenkaan useista syistä tapahtunut. Kodit mitoittavat lapsilleen asettamansa tavoitteet korkealle, nuoret haluavat siirtää ammatinvalintansa myöhempään ajankohtaan, opettajat ovat huolissaan työllisyydestään ja näin peruskoulujen oppilaan ohjauksessa suositaan lukiota. Ehkäpä työvoimapolitiikasta on nähty tärkeänä pitää nuoret koulunpenkillä mahdollisimman pitkään. SAK onkin jo ehtinyt liputtaa 12-vuotisen oppivelvollisuuden puolesta.

Käsitteilyssä oleva ohjelmaluonnos ei pidä oikeana ratkaisuna sitä, että kiirehditään päättämään nopeista resurssillisäyksistä yleissivistävään koulutukseen ennen kuin ammatillisen ja aikuiskoulutuksen pitkään odottamassa olleet uudistukset on toteutettu. Tällöin mm. aikuisille on luotava eri elämäntilanteisiin ja tarpeisiin sopivat mahdollisuudet jatkuvaan itsensä kehittämiseen, peruskoulutuksen parantamiseen sekä ammattitaidon ylläpitämiseen. Koulutusrahastojärjestelmän avulla on aikuisten opintososiaalinen asema turvattava.

Lukion käymisen mahdollisuuksia laajennettaessa on samalla huolehdittava siitä, että lukion opetussuunnitelma soveltuu laajemmalle osalle ikäluokasta. Tähän on liitettävä ylioppilastutkinnon uudistaminen sen joustavuutta lisäämällä. Perusedellytyksenä tietenkin on myös, että peruskoulun ja lukion päättäneille turvataan mahdollisuudet ammatillisesti eriytyvään koulutukseen ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuspoliittisen ohjelman laadinnan lähtökohtatilannetta tarkasteltaessa voidaan todeta sosialidemokraattien jo saavuttaneen monia tärkeinä pitämiään tavoitteita. Nyt keskeiseksi on noussut kysymys ihmisen henkisten voimavarojen käytöstä, joudutaan pohtimaan ihmisen arvoperustaa.

Kohonnut koulutus ja tutkimus auttavat kasvavien ongelmien ratkaisemisessa. Ohjelma pitääkin siksi tärkeänä, että yhteiskunta ohjaa koulutukseen ja kasvatukseen yhä suuremman osan kansantuotteesta.

Meidän on pystyttävä ohjaamaan hallitusti yhteiskuntamuutosta. Pahin uhka on ihmisten jakautuminen kahden eri luokan kansalaisiin. Kovan kilpailun korostuminen voi johtaa yksinäistymiseen ja yksityistämiseen vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden periaatteiden kustannuksella. Ohjelmaluonnoksessa on kiinnitetty huomiota tarvittaviin valmiuksiin. Myös käsitys oppimisesta voi laajentua, oppiminen voi tapahtua yhä enemmän työpaikoilla, kotona ja vapaa-aikana.

Edellisen pohjalta ohjelmassa on esitetty kehittämisen painopistealueet, joiden otsikoissa on pyritty iskulauseenomaisuuteen. Näistä otsikoittain tämän jälkeen lyhyesti. "Lähtökohdissa" on painotettu koulutuksen monipuolista merkitystä sekä yhteiskunnalle että ihmiselle.

"Arvopohja lujaksi" Ihminen valikoi tietonsa ja taitonsa arvopohjansa mukaan. Tässä on esitetty sosialidemokraattien hyväksymiä arvopohja-aineksia.

"Sivistystasoa kohotettava" Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä koko kansan sivistystason nostamista vastakohtana eliitin ja lahjakkuuksien ensisijaiselle kouluttamiselle. Koulutuserojahan yhteiskunnassamme vielä on, erityisesti aikuisten ja nuorten kesken.

"Kasvaminen ja oppiminen jatkuvaksi" Keskeistä on, että ihminen oppii jatkuvasti työssä, järjestöissä, toisilta ihmisiltä läpi elämänsä. Myös joukkoviestimistä. Koulun tulee ottaa kaikki tämä huomioon, koulu on elämää. Yhteiskuntamme vaatii ihmisille mahdollisuutta siirtyä ammatista toiseen ja tämä edellyttää joustavia opintomahdollisuuksia ja tutkintoja.

"Koulutuksen todelliseen tasa-arvoon" Terveen itsetunnon puuttuminen selittää paljolti menestymättömyyden opiskelussa. Heikon itsetunnon omaavat tulevat suureksi osaksi alimmista sosiaaliryhmistä. Koulussa jako menestyviin ja menestymättömiin syvenee alaluokilta ylemmille mentäessä. Nämä ongelmat on poistettava oppimisen sisältöjä ja koulun työtapoja muuttamalla.

"Voimavaroja heikoimpien auttamiseen" Tällä hetkellä koulutus kasautuu ja myös opetus kohdistuu vähiten heikoille oppilaille. Tasa-arvoon on päästävä opintososiaalisin toimin ja voimavarojen uudella laisella suuntaamisella. Tarvitaan myös yhteisökasvatuksellisia menetelmiä.

"Koulutusta painotettava nykyiseen ja tulevaan" Koulutuksessa katsotaan nykyisin liialti taaksepäin ja tarkastellaan asioita menneisyyden arvoilla. On ennakoitava tulevaisuutta ja tuettava oppilaiden kulttuuripyrkimyksiä.

"Koulutus — koko yhteiskunnan asia." Koulutus ei ole yhteiskunnan irrallinen osa, vaan vaatii yhteistoimintaa mm. sosiaalipolitiikan ja tutkimuksen kanssa. Tasa-arvon toteuttamiseen tarvitaan yhteiskunnan kaikkien alueiden työtä.

Tässä ohjelmaluonnoksessa on erillinen lähiajan tavoitteita koskeva osa. Suurin osa esitetyistä lähiajan tavoitteista tuli toimikunnan työryhmistä, jotka oli, kuten aikaisemmin totesin, muodostettu eri koulumuotojen pohjalta. Osa tuli piirijärjestölausuntoihin perustuen. Nämä lähiajan tavoitteet on pyritty kirjaamaan mahdollisimman yksiselitteiseen muotoon, joten niiden tarkempi perustelu tai erittely ei tässä yhteydessä liene tarpeellista.

Puoluekokouksen ottaessa nyt koulutuspoliittisen ohjelman käsittelynsä on syytä muistaa, että yhteiskunnallisen muutosprosessin nopeutuessa tulee olla valmiuksia nopeisiin muutoksiin tarvittaessa myös koulutuksen eri osa-alueilla. Näin ollen nyt laadittavaa ohjelmaakaan ei tule nähdä kovin pitkän ajanjakson asiakirjana.

Puheenjohtaja: Kiitoksia Arpo Heinonen. Keskusteluun koulutuspoliittisesta ohjelmasta on pyydetty tähän mennessä kolmetoista puheenvuoroa. Se on hyvä asia. Muistutan aikarajasta. Viisi minuuttia, kun minuutti on jäljellä, niin keltainen valo palaa puhujan edessä, kun puoli minuuttia on jäljellä, puheenjohtaja häiritsee.

Seuraava puheenvuoro on Kari Piimiehellä Helsingistä, ja valmistautuu Tuula Haatainen.

Piimies, Kari (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Olemme oppineet vastaamaan pariin koulutusjärjestelmän kritiikin pääkohtaan varsin hyvin. Siteeraan ohjelmasta pientä kuriositeettia, joka kuitenkin kuvaa meidän vastauksiamme. Kauniisti sivulla 229 todetaan: Koulu on elämää ja on kiva oppia uusia asioita. Sen sijaan vain hitaasti olemme oppineet löytämään vastauksia uusimpiin haasteisiin.

Siteeraan jälleen ohjelman käytännöllisiä, sanotaan ehkä noin viiden vuoden tähtäimellä esitettyjä kohtia opetus sisältöjen osalta. Ammattikoulutuksen osalta todetaan: Opetussisältöjä ja -menetelmiä on jatkuvasti kehitettävä. Korkeakoulutuksen kohdalla todetaan: Korkeakoulutusta on jatkuvasti monipuolistettava ja koulutuspaikkoja lisättävä.

Ohjelmaan ei sisälly näiltä osin suuntaa, mihin olisi kehitettävä eikä mihin korkeakoulutusta olisi monipuolistettava. Kuitenkin kyse on nimenomaan niistä jatkokoulutuksen -huonoa termiä käyttäkseni - paikoista, joista ihmiset elämään valmistuvat yleissivistävän koulutuksen jälkeen.

Ohjelmasta ei minun mielestäni löydykään riittävä ohjetta koulutuksen sisältöön, kehittämiseen ja koulutuksen suuntaamiselle sellaisessa tilanteessa, jossa me tällä hetkellä yhteiskunnassa olemme. Ohjelmahan luonnollisesti ulottuu 90-luvulle. Ei varmastikaan puoluekokouksessa niitä täsmennyksiä kovin paljon voida tehdä, mutta jotta jonkinlaista evästä voisimme esittää siitä, mihin suuntaan valmistaisimme koulutettavia siihen itse asiassa varsin raakaan todellisuuteen, johon nuori koulutuksesta lähtiesään tai aikuinen koulutuksen jälkeen joutuu, esitän erään periaatelausuman. Ennen sitä totean kuitenkin, että toveri Heinosen äskeinen esittely toi jo selvästi nämä kysymykset paremmin esille kuin itse ohjelma.

Esitän, että koulutuksen merkityksen, eli tähän periaatteelliseen osaan sivun 225 loppuun, lisättäisiin kappale, joka pähkinänkuoressa toisi esille sen, mihin meidän pitää 90-luvulla valmistautua. Esitän, että lisätään seuraava: Koulutuksen tulee antaa kaikille kansalaisille taidot ja tiedot pärjätä yhteiskunnan nopeassa muutoksessa ja kyyyt itse yhdessä muiden kanssa ohjata tätä muutosta.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Saammeko kirjallisesti muutoksen. Seuraavana on Tuula Haatainen Helsingistä, ja valmistautuu Nina Korpelainen Kymen piiristä.

Haatainen, Tuula (Helsinki): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minulla on tässä lista lisäyksiä ja muutosesityksiä tähän koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Luen ne heti tästä alkuun. Esitän sinne sivulle kaksi, "Ihmiset rakentavat yhteiskunnan" seuraavanlaisen muutoksen. Kappale kaksi: Sosialidemokraattisen koulutuspolitiikan tavoitteena jne ... siirretään alkuun ensimmäiseksi kappaleeksi. Tämä on ihan pelkkää stilistiikkaa.

Sitten viimeinen kappale tässä kohdassa eli siis sivulla 3, joka alkaa sivistystyön juuret ovat svvällä työväenliikkeen historiassa. Tämä kappale poistettaisiin kokonaan.

Sitten ylempi kappalekohta: "Tasa-arvoiseen sivistysyhteiskuntaan", siellä kohta 6, joka alkaa sivulta 9. Siellä toisen kappaleen ensimmäinen lause muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Taloudelliset seikat estävät edelleen hankkimasta koulutusta." Nykyisellään se lause kuuluu että taloudelliset seikat saattavat edelleen estää hankkimasta koulutusta. Ne eivät saata, kun ne estävät. Siinä samaisessa osiossa kohtaan 4, joka on sivulla 7, muutetaan kappaleessa "Kasvaminen ja oppiminen jatkuvaksi", kakkoskappaleesta poistetaan lause: koulu on elämää, on kiva oppia uusia asioita. Se kuulostaa vähän hassulta tämmöisessä ohjelmapaperissa.

Sitten tuo suurempi kappale. 4: "Lähiajan tavoitteet", joka siis alkaa sivulta 12, siellä kakkoskappaleessa: "Yleissivistävä koulu", sinne lisättäisiin kohta: "Tunnustuksellinen uskonnonopetus on lopetettava. Sen sijaan on otettava opetukseen eettinen opetus." Lisäksi siihen lisättäisiin toinen tähtikohta: "Koulutusjärjestelmää kehitetään siten, että kaikilla on mahdollisuus 12-vuotiseen yhtenäiseen, yleissivistävään peruskoulutukseen unohtamatta kuitenkaan oppilain yksilöllisiä taipumuksia." Eli tämä tarkoittaisi sitä, että kaikkia ei pistetä samaan putkeen, vaan sen yleissivistävän koulutuksen aikana olisi mahdollisuus erikoistua.

Sitten siellä puhutaan rauhankasvatuksesta yhdessä kohdassa. Siihen tulisi lisättäväksi lause: "Rauhankasvatus ei ole erillistä opetusta, vaan sitä on sisällytettävä kaikkiin aineisiin". Rauhankasvatusta ei voi opettaa jonakin erillisenä, että nyt lapset me opiskelomme rauhaa.

Sitten näissä lähiajan tavoitteissa kohta neljä: "Korkeakoulutus", joka alkaa sivulta 17, lisättäviä kohtia olisivat seuraavat: Ensimmäinen lisättävä kohta olisi seuraava: "Talouselämän otetta korkeakouluissa ei saa lisätä vaan korkeakoulujen tulee hyödyttää kansalaisyhteiskuntaa. Yksityisiä yliopistoja tai korkeakouluja ei tule perustaa."

Toinen lisättävä kohta: "Korkeakoulujen todellista autonomiaa on vahvistettava. Hallintoviranomaisten virkavaltaa ei tule paisuttaa, vaan korkeakouluissa tulisi antaa enemmän valtaa tieteiden edustajille ja opiskelijoille. Tutkintovaatimusten kehittämisessä on valtaa annettava niille, joille se lähinnä kuuluu, laitosten opettajille ja opiskelijoille. Luottamuselinten valtaa tulee kasvattaa."

Sitten sinne olisi lisättävä kohta: "Atk-opetus ja -laitteisto on saatava kaikissa korkeakouluissa ajanmukaiseksi." Voin sanoa korkeakouluopiskelijana, että tällä hetkellä se on todella lapsen kengissä.

Sitten siellä puhutaan opintotuen kehittämisestä. Siihen kohtaan lisätään: "Opintoraha nostetaan puoleen opintotuen määrästä vuoteen 1990 mennessä. Tämä merkitsee opintorahan nostamista opintolainan tasolle eli noin 1 400 markkaan kuussa vuoteen 1990 mennessä. Tällöin opintotuki kokonaisuudessaan on noin 2 800 markkaa kuussa, josta puolet on lainaa. Sama opintotuki taataan myös keskiasteen opiskelijoille."

Esitys on kirjattu valtion tulo- ja menoarvioon perusteluosaan, ja voin sanoa, että tämä on täysin hallitusohjelman mukainen, mutta tässä täsmennetään nämä markkamäärät.

Sitten minulla on tässä ponsiesitys näihin aloitteisiin. Esitän, että puoluekokous hyväk-

syisi seuraavan ponnen.

"Hyväksyessään koulutuspoliittisen ohjelman puoluekokous samalla edellyttää, että puoluetoimikunta laatii esityksen korkeakoulu- ja tiedepoliittiseksi ohjelmaksi seuraavalle puoluekokoukselle." Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Meillä oli erilaiset sivut kuin toveri Haataisella, mutta sehän ei haittaa. Puoluekokouskirjassa sivunumerointi on toinen. Kiitoksia. Sitten seuraavana on Niina Korpelainen Kymen piiristä, ja valmistautuu Antti Viinikka, Helsingin piiristä.

Korpelainen, Niina (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokoustoverit! Puoluetoimikunnan esitys koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi on monin paikoin hyvä, erityisesti siksi, että se pyrkii ottamaan huomioon yhteiskunnan muuttumisesta aiheutuvat uudet tarpeet. Ohjelman yleisessä osassa todetaan, että on annettava voimavaroja heikompien tukemiseen. Kuitenkaan kohdassa 4. "Lähiajan tavoitteet" tätä näkemystä ei ole riittävästi mielestäni huomioitu. Siitä nimittäin puuttuu kokonaan koulun oppilashuoltoa koskevat tavoitteet.

Esitänkin, että asianomainen valiokunta käsitellessään kyseistä ohjelmaa, lisäksi kohtaan 4. "Lähiajan tavoitteet" kohtaan 2. "Yleissivistävä koulu" yhdeksi kohdaksi: "Koulun oppilashuoltoa on kehitettävä ja oppilashuoltoon liittyvät virat on saatettava valtionosuuden piiriin." Sekä kohtaan kolme "Ammatillinen koulutus" yhdeksi kohdaksi: "Oppilashuolto on ulotettava myös ammatillisiin oppilaitoksiin". Tarkoitin tässä lähinnä ammattikouluja.

Ne, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa, tietävät hyvin, että monenlaiset sosiaaliset syyt aiheuttavat yhä enenevässä määrin häiriöitä oppilaiden koulunkäynnissä niin peruskouluissa kuin yhä useammin myöskin ammattikouluissa. Mm. keskeyttäneiden määrä on paikoin melko korkea.

Kun sosialidemokraattinen puolue uudessa periaateohjelmassa, joka tulee käsiteltäväksemme vielä, sanoo olevansa heikoimpien puolestapuhuja, tulisi johdonmukaisena jatkona olla, että koulumaailmassa ottaisimme myös vastuuta oppilashuollollisten toimenpiteiden kehittämisestä.

Opetussisältöjen osalta yleissivistävän koulun kohdalta haluaisin nostaa keskustelun piiriin yhden uuden opetuskokonaisuuden, joka saattaa monesta tuntua melko oudolta, nimittäin perhekasvatuksen. Ohjelmassa on otettu kantaa rauhankasvatukseen, luonnontieteelliseen kasvatukseen ja yhteiskunnalliseen kasvatukseen, joita kaikkia pidän erittäin tärkeinä sektoreina, mutta työssäni näen päivittäin, että perhekasvatuksen puuttuminen aiheuttaa yhä kasvavia ja syveneviä ongelmia nuorten perheiden elämään, ei kaikkien kohdalla, mutta jälleen niiden, joista meistä tulisi kantaa huolta, nimittäin heikompiosaiten kohdalla.

Kaikki nuoret eivät osaa ottaa vastuuta perheestä, sen perustaessaan, sen keskinäisistä ihmissuhteista ja lasten kasvatuksesta. Heille on tuotava näitä asioita esille koulun kautta, sillä he eivät saa mallia omista, useinkin rikkinaisista ja ongelmaisista perheistään. Mikään muu taho ei sitä myöskään nykyisellään tee. Tässä olisi uutta haastetta

koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Meidän on kyettävä, monin eri tavoin, mm. näin, katkaisemaan heikompiosaisten ongelmien siirtyminen sukupolvesta toiseen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraava puheenvuoro on Antti Viinikalla Helsingistä, ja valmistautuu Arto Polso Uudeltamaalta.

Viinikka, Antti (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ensinnä pyydän kannattaa toveri Tuula Haataisen tekemää ehdotusta, nimenomaan hänen ponsiehdotustaan.

Tämän koulutuspoliittisen ohjelman käsittely on lähes yhtä tärkeä kysymys kuin periaatehjelman käsittely. Luommehan me tällä tulevaisuuden lapsille ja nuorille ja toisaalta lapsista ja nuorista on kiinni myös aattemme tulevaisuus ja puolueemme ja koko kansakuntamme menestys.

Täällä puoluetoimikunnan edustaja jo hyvin perusteellisesti kuvasi tämän ohjelman tärkeimpiä uudistustavoitteita. Osaltani totean vain, että nyt ja tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää panostaa jokaisen lapsen ja nuoren persoonallisuuden kehittämiseen, ajattelukyvyyn ja luovuuden vahvistamiseen ja koulutukselliseen tasa-arvoon. Lisäksi meidän tulee saada toimiva jatkuvan koulutuksen järjestelmä, entistä parempi koulutuksen ja työelämän vuorovaikutus ja myös yhteiskunnan ongelmien koulutuksen ja tutkimuksen vuorovaikutus.

Ohjelmaluonnos kokonaisuudessaan on hyvä ja vastaa myös edellä mainitsemiini haasteisiin. Erityisesti haluan tässä vielä todeta myönteiset ajatukset ammatillisen koulutuksen kehittämisestä. Nämä lähiajan tavoitteet, jotka ohjelmaan on kirjattu luovat pohjan käytännön toimille hallinnon ja puolueen edustajien työssä eri tahoilla.

Tällä hetkellä kiireellisin ja tärkein tehtävä on ehdottomasti aikuiskoulutuksen kehittäminen. Onkin hyvä, että viime aikoina on opintovapaalake laajennettu ja opintorahakoikeilu on tulossa myös aikuisten piiriin. Meidän on kuitenkin päästävä aikuisten osalta myös pitemmälle. Meidän on saatava taloudellisesti turvattu koulutusoikeus myös jokaiselle työssäolevalle. Jos me sosialidemokraatit emme huolehdi tästä, tämä asia jää hoitamatta.

Eräs mahdollisuus on toteuttaa ja asettaa tavoitteeksi erityinen työntekijän vapaavuosi-järjestelmä. Järjestelmä jossa hän taloudellisesti riippumattomana voisi keskittyä määrääjain kehittämään itseään. On puhuttu erityisestä koulutuksen sapattivuodesta, joka voi tietysti olla yhtä kalenterivuottakin lyhyempi. Sen rahoitus kuuluu tietenkin yhteiskunnalle ja ennen muuta työnantajille. Alkuvaiheessa tätä järjestelmää voitaisiin myös täydentää henkilöiden omaankin rahoituspanokseen liittyvin aineksin. Tämä järjestelmä on tietysti rakennettava julkisen vallan työnantajien ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistyönä. Tällaisella järjestelmällä olisi varmasti myös erittäin mittavat työllisyyspoliittiset vaikutukset. Erityisen tärkeä se olisi jo keski-ikäen ehtineiden henkilöiden kannalta.

Edellä olevan perusteella mielestäni aikuiskoulutuksen kohtaa tulisikin laajentaa uudella kohdalla. Se sopisi sivulle 235 aikuiskoulutuksen ehdotuksiin kohtaan 3 uutena kap-

paleena, esimerkiksi seuraavassa muodossa: "Tavoitteena on luoda julkisen vallan työnantajien ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistyönä taloudellisesti turvattu vapaavuosi-järjestelmä, joka takaa yksilölle määräajoin vapauden työstä kehittää itseään ja lisätä edellytyksiä työssä". Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Tämän jälkeen on Arto Polso Uudeltamaalta, ja valmistautuu Maila Viro Uudeltamaalta. Heidän jälkeensä kokous mahdollisesti keskeyttää tämän asiakohtan käsittelyn ja siirtyy erääseen toiseen asiakohtaan. Arto Polso, ole hyvä.

Polso, Arto (Uudemaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Ensinnäkin minä kannatan toveri Antti Viinikan tekemiä esityksiä.

Uudenmaan piiriryhmä on ollut hyvin kunnollinen ja kiltti koululainen. Se on käsitellyt mm. näitä aloitteita tuolla Jukka Gustafssonin opistossa peräti yhden viikonlopun. Työryhmissä me keskustelimme yksityiskohdista paljonkin ja aivan lyhyesti teen kaksi lisäysehdotusta ja kommentoin sitä yleistä sävyä, mistä keskusteltiin.

Meillähän on paljon muutenkin puhuttu siitä, että miksi sosialidemokraattisen puolueen pitää ottaa tämä koko valtion hoitajuus -asenne ja miksi nimenomaan puoluetoimikunta, puoluetoimisto, on ikäänkuin samaistumassa hallitusryhmään, hallitukseen, eduskuntaan ja ottaa kaiken vastuun.

Se sävy hiukan vaivasi näissä puoluetoimikunnan lausunnoissa. Puolue on puolue ja valtio on valtio, puolue eroon valtiosta, noin lainausmerkeissä voisi kiteyttää sen, mitä haluaisimme näihin ohjelmiin, vastauksia aloitteisiin, koska ne varmasti monesti ovat vähän erilaisia kuin puolueen tavoitteet, kuin mitä konsensuskompromissi valtiohallitus -tasolla sitten tekee.

Siinä mielessä tällainen terävöittäminen olisi paikallaan. Nythän tiedämme, että asiantuntijatyöryhmämme rakentuu hyvin pitkälle sille pohjalle, että siellä on valtionjohtajia eli vastuullisia virkamiehiä tekemässä näitä vastauksia ja aloitteita ja ohjelmia. Se on aivan oikein, mutta siinä on silloin se vaara, että me olemme liikaa samaistumassa tähän valtionhoitajuuteen. On hyvä, että mukana on virkamiehiä ja asiantuntijoita, mutta he olisivat asiantuntijoina ja toimikunta koostuisi poliittisista henkilöistä.

No niin. Sitten nämä lisäysehdotukset yksityiskohtaisesti koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Sivu 230 "Koulutus koko yhteiskunnan asia" kappaleen loppuun esitän, että sinne lisätään "ja osoitettava sille riittävät taloudelliset voimavarat".

Samoin sivulle 235 kohta 5 "Aikuiskoulutus", 3. kappale, lisäys "ja riittävää, vähintään minimipalkkaa vastaavaa toimeentuloturvaa."

Puheenjohtaja: Seuraava puheenvuoro on Maila Virolla, Uusimaa.

Viro, Maila (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Koulutuspolitiikassa Sosialidemokraattinen Puolue on ollut lipunkantaja, luova uudistaja, voi sanoa Forssan kokouksesta lähtien. Tämä koulutuspoliittinen ohjelmaesitys edustaa pääpiirteissään näitä perinteitä. Erikoisesti minua on miellyttänyt se, että siinä kiinnitetään huomiota

niiden koulutukseen, joilla on heikoimmat edellytykset ja että aikuiskoulutus on nyt nostettu voimakkaasti esille.

Kaikella on kuitenkin taloudellinen pohja. Näin ollen tällainen marxilainen uudenkin periaateohjelman aikana kysyy, että mistä raha. Sitäkin tarvitaan silloin, jos hyviä ajatuksia pyritään toteuttamaan. Erikoisesti nykyisen yksityistämisen ja taloudellisen niukuuden aikana on peikkona, että kouluun ja koulutukseen isketään kiinni, ja sieltä vietään taloudellisia voimavaroja.

Sen vuoksi kannatan toveri Arto Polsan tekemiä muutosesityksiä.

Puheenjohtajaksi siirtyi Teuvo Kinnunen.

Puheenjohtaja: Esitän kokoukselle, että esityslistan kohta 21 tässä vaiheessa keskeytetään. Voitaneen menetellä näin.

Esitys hyväksytään. Hyväksytään.

19. VALITAAN PUOLUETOIMIKUNNAN PUHEENJOHTAJA, I JA II VARAPUHEENJOHTAJA, PUOLUESIHTERI JA RUOTSINKIELISTEN JÄRJESTÖJEN EDUSTAJA SEKÄ MUUT PUOLUETOIMIKUNNAN VARSINAISET JA VARAJÄSENET

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen esitän, että siirrymme esityslistan kohtaan 19. Valitaan puoluetoimikunnan puheenjohtaja, I ja II varapuheenjohtaja, puoluesihteri ja ruotsinkielisten järjestöjen edustaja sekä muut puoluetoimikunnan varsinaiset ja varajäsenet.

Keskustelua. Keskustelu päättyy.

Työjärjestyksen muutosesitys voitaneen hyväksyä. Esitys hyväksytään. Siirrytään kohtaan 19.

Puheenjohtaja: Luovutan puheenvuoron menettelytapavaliokunnan puheenjohtajalle, Antero Anttilalle. Ole hyvä!

Anttila, Antero (menettelytapavaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Menettelytapavaliokunta, pohtiessaan puoluejohdon valintoja, on joutunut tavanomaista laajemman pohdinnan eteen, sillä poikkeuksellisen moni puoluejohdon jäsen on ilmoittanut jättävänsä tehtävänsä tässä kokouksessa. Valiokunta joutui arvioimaan eri ehdokkaat tai heidän ominaisuutensa jatkuvuuden, uudistumisen ja puolueen julkisen kuvan sekä tasapainoisen kokonaisuuden rakentamisen kannalta. Nämä eri osatekijät valiokunta joutui esityksiä laatiessaan soviittamaan yhteen.

Toveri puheenjohtaja! Valiokunta on valmis esittämään tässä vaiheessa puoluetoimikunnan puheenjohtajan, I ja II varapuheenjohtajan sekä puoluesihterin valinnan.

Jos toveri puheenjohtaja sallii, esittelen ehdotuksen kokonaisuudessaan, ja tämän jälkeen voisimme päättää asioista paikka kerrallaan. Esitysjärjestys sopinee.

Puheenjohtaja: Ole hyvä!

Anttila, Antero (menettelytapavaliokunta): Tulevan puheenjohtajan henkilöstä vallitsi valiokunnassa laaja yksimielisyys. Menettelytapavaliokunta esittää, että puolueen uudeksi puheenjohtajaksi valittaisiin nykyinen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, toveri Pertti Paasio.

Puoluesihteerin valinta on tässä kokouksessa tuottanut eniten päänvaivaa, niin myös valiokunnalle. Keskustelu runsaslukuisesta ehdokasjoukosta on puoluekokouksen kuudessa tiivistynyt kahteen nimeen: eduskuntaryhmän tiedotussihteeriin Ulpu Iivariin ja Helsingin piirijärjestön puheenjohtajaan Paavo Lipposeen. Lisäksi on valiokunnassa tuotu esiin kansanedustaja Jukka Gustafssonin nimi.

Valiokunta toteaa, että valiokunnan selkeä enemmistö kannattaa Ulpu Iivarin valintaa, ja valiokunnassa on vahva kannatus myös Paavo Lipposelle. Tässä asetelmassa valiokunta jättää päätöksenteon salille.

Puheenjohtaja: Kiitoksia, toveri Anttila tästä esittelystä. Ensin suoritamme puoluetoimikunnan puheenjohtajan valinnan.

Pyydän huomauttaa niille, jotka tähän kohtaan puheenvuoroja pyytävät, että henkilöesityksistä keskustelu on käyty eilen illalla, ja täällä tänään suoritetaan vaalit. Ainoastaan muutosehdotukset sallitaan.

Tähän kohtaan on pyytänyt puheenvuoron Liisa Jaakonsaari Sosialidemokraattisista Naisista. Ole hyvä!

Jaakonsaari, Liisa (Sosialidemokraattiset Naiset): Toveri puheenjohtaja, hyvät puolue-toverit! Katederisocialismin karttakeppi joutuu nurkkaan, kuten toveri Sorsa sanoi. Olen samalla linjalla ja jatkan, että myös menettelytapavaliokunnan karttakeppi joutuu nurkkaan.

Sosialidemokraattisten Naisten valtuuttamana ja monien puoluekokousedustajien toivomana esitän, että puolueen puheenjohtajaksi valittaisiin Vappu Taipale. Toivon tälle myötäehdokkaalle tukea.

Puheenjohtaja: Tähän kohtaan ilmeisesti on myöskin pyytänyt puheenvuoron Arja Alho eduskuntaryhmästä, mutta puolueen sääntöjen mukaan hänellä ei ole esitysoikeutta.

Vieläkö tähän kohtaan halutaan puheenvuoroja. Merja Hurri, Helsinki.

Hurri, Merja (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pyytäisin kannattaa toveri Liisa Jaakonsaaren ehdotusta.

Puheenjohtaja: Seuraavana Tuula Haatainen, Helsinki.

Haatainen, Tuula (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Olen edelleenkin

sitä mieltä, että Vappu Taipaleesta puolue saa todellisen sosialidemokraattisen puolueen vaihtoehdon. Hän on demokraattinen valinta SDP:n johtoon.

Puheenjohtaja: Vieläkö tähän kohtaan halutaan käyttää puheenvuoroja? Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan puheenjohtajan vaali

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on menettelytapavaliokunnan ehdotuksesta poiketen toveri Jaakonsaari tehnyt täällä ehdotuksen, että puolueen puheenjohtajaksi valittaisiin Vappu Taipale. Kun meillä on kaksi ehdokasta puheenjohtajaksi, on asiasta suoritettava vaali.

Pyydän äänestysvaliokuntaa tänne eteen.

Vaali suoritetaan edustajasalkuissa olevalla äänestyslipulla. Tämä vaali suoritetaan punaisella lipulla, joka on päällimmäisenä lipussa.

Ehdokkaita on asetettu kaksi. Menettelytapavaliokunta ehdottaa Pertti Paasiota ja toisena ehdokkaana Liisa Jaakonsaaren ehdottamana Vappu Taipale.

Käytännön järjestelyjen vuoksi kehottaisin puoluekokousedustajia tarkkaavaisuuteen. Esitän kokoukselle, että äänestyksen käytännön suorittaminen tapahtuu siten, että molemmat pöytärivistöt äänestävät omaan uurnaansa, toisin sanoen puheenjohtajapöydästä katsoen oikealta lähtevät Ruotsalaisen Työväenliiton toverit aakkosjärjestyksessä ja heidän peräänsä vaasalaiset toverit jne. Paluu takaisin paikalle tapahtuu heidän osaltaan keskikäytävää pitkin. Vasemmassa pöytärivissä sama menettely, paitsi että paluu paikalle tapahtuu seinäkäytävän kautta.

Huomautan, että kokousta ei keskeytetä.

Ennen kuin edustaja pudottaa äänestyslipun urnaan, on hänen esitettävä salkussa oleva punainen edustajakortti, se, johon on merkitty jokaisen edustajan mandaattiluku.

Näin voitaneen hyväksyä käytännön järjestelyinä. Hyväksytään.

Onko tähän äänestystapaan jollakin kokousedustajalla huomautettavaa?

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Äänestys suoritetaan, kuten puheenjohtaja on täällä esittänyt.

Ääntenlaskijoille huomautan, että teidän ei tarvitse juosta tässä ristiin ja sotkea muitten äänestystä. Te voitte äänestää viimeisenä.

Onko vaali valmis alkamaan? Vaali aloitetaan.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Äskettäin on ilmestynyt sosialidemokraattisen historian toinen osa, Soikkanen: Kohti kansanvaltaa II. Kirjaa on myynnissä Kalevi Sorsan nimikirjoituksilla varustettuna HTY:n ensimmäisessä kerroksessa sillä toivomuksella, että mahdollisimman moni kokousedustaja ostaisi salkkuunsa tällaisen kirjan.

(Äänestys jatkuu edelleen)

Puheenjohtaja: Ovatko kaikki äänestäneet? Voitaaneen todeta, että äänestys päättyi. Todetaan.

Ääntenlaskenta alkaa.

21.

KÄSITELLÄÄN PUOLUEKOKOUSESITYKSET

IX Koulutus- ja kulttuurialoitteet

Puheenjohtaja: Seuraavaksi siirrymme takaisin työjärjestyksen kohtaan 21. Seuraavan puheenvuoron aloitteeseen 154. Koulutuspoliittinen ohjelma on pyytänyt Heikki Nurmela Pohjois-Hämeestä, ja valmistautuu Sinikka Rokka Uudenmaan piiristä.

Nurmela, Heikki (Pohjois-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Tietävä, tunteva, henkisesti itsenäinen, totuuteen pyrkivä, aktiivinen, vastuuntuntoinen, yhteistyökykyinen ihminen. Näin määrittelee koulutuspoliittinen ohjelmamme tällaisen sosialidemokraattisen tavoite- ja toivekansalaisen.

Tietotaso on peruskoulu-uudistuksen myötä kohonnut. Siitä ei sen enempää. Tulevaisuutta silmällä pitäen näistä sinänsä merkittävistä ominaisuuksista poimisin kuitenkin kolme nimittäin henkisen itsenäisyyden, vastuuntuntoisuuden ja yhteistyökykyisyyden, jotka suomalaiselle yhteiskunnalle ovat jopa eräänlaisia kohtalonkysymyksiä. Teen tämän puheenvuoroni aikana muutamia kysymyksiä, joihin en ajan puutteen vuoksi yritä edes vastatakaan, mutta jotka käsittääkseni ovat keskustelun arvoisia ja toivon, että niihin itsekukin mielessään ottaa kantaa.

Tämän päivän juppi-ihanteet ajavat ihmisen egoismiin. Omien kulutusmahdollisuuksien lisäämisellä on ihmeellinen voima. Se on maaginen tavoite, jonka jalkoihin usein kaikki muu jää. Se merkitsee sosiaalisen vastuuntunnon vähenemistä, joka jakaa suomalaiset yhä selvemmin kahteen kategoriaan, hyvinvoipiin kuluttajiin ja toisaalta väliinputoajiin, köyhyysloukkuun tipahtaviin kansalaisiin. Se merkitsee myös nuorison passiivisuudesta, joka näkyy tämän päivän tilanteena huolestuttavan alhaisena äänestysaktiivisuutena ja yleisenä välinpitämättömyytenä ennen muuta yhteiskunnallisista asioista.

Se näkyy myös juppi- ja popparikulttuurina, jota vastuuton mainonta ja usein myöskin tiedonvälitys pitää tehokkaasti yllä. Mutta se näkyy myöskin vasemmistopuolueiden

kannatuksen vähenemisenä nuorten äänestäjien piirissä. Kysyn, mihin on hävinnyt yksilöllisyys? Kysyn edelleen, mikä odottaa meidän kansallista kulttuuriamme? Mikä odottaa meidän demokraattista yhteiskuntaamme, kun nykyisen passivoituneen nuorison pitää joskus ottaa vastuu tästä yhteisöstä? Mitkä ovat ne keinot, joilla tilanteen korjaamme? Ne on osittain todettu koulutuspoliittisessa ohjelmassamme, tosin paikoin ylimalkaisesti, mutta siellä ne kuitenkin ovat.

Tämä ohjelma on konkretisoitava. Koululaitokselle ja annettavalle opetukselle on tästä tietysti lankeamassa suuri vastuu. Opetuksen sisältöä on kehitettävä ja ennen muuta yhteiskunnallisten aineiden opetusta on lisättävä eikä suinkaan vähennettävä, kuten aika ajoin on vaadittu.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on 1990-luvun koulupoliittiset haasteet. 1990-luku vaatii entistä suurempaa panostusta aikuiskoulutukseen, erityisesti ammattiliseen uudelleenoulutukseen. Miten se tapahtuu ja kenen ehdoilla? Vastuu ei ole ainaakaan yksin yhteiskunnan, vaan myöskin muutoksista hyötyvän talouselämän. Mutta se vaatii koulutukselta, koululaitokselta ja erityisesti ammattikouluilta ja myöskin teollisuudelta huomattavasti suurempaa yhteistyötä.

Hyvät toverit! Tulevaisuudessa kysymys on pitkälti siitä, mitä siltä haluamme. Mitä haluamme koululta? Mitä haluamme nuorisolta? Onko tavoitteemme pelkät bitit ja piilaakot, kova kulutus ja tietoyhteiskunta, joka vieraannuttaa ja passivoi ihmisiä vai ihmisläheinen, vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden yhteiskunta, joka tarjoaa eväät ihmisarvoiseen elämään.

Puheenjohtaja: Sinikka Rokka on perunut puheenvuoronsa. Seuraavana Aili Piitulainen Pohjois-Karjalasta, valmistautuu Antti Allen Varsinais-Suomesta.

Piitulainen, Aili (Pohjois-Karjalasta): Hyvät toverit! Muutama näkökohta koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Kahden kolmen lukukerran jälkeen olen todennut ohjelman varsin hyväksi kokonaisuudeksi. Myönteistä ohjelmassa on, ettei siinä aseteta tavoitteeksi pelkää kirjaviisautta, vaan siinä huomioidaan mm. yksilön taipumukset, mahdollisuudet, ympäröivä yhteiskunta, kansainvälisyys ym. sellaista. Varsinkin lähiajan tavoitteissa nämä tulevat selkeästi esille.

Haluan tuoda kuitenkin pari aikuiskoulutusta koskevaa seikkaa esille. Ensiksi aikuiskoulutusta tarvitaan jo senkin vuoksi, kun kehitys kaikilla aloilla on tavattoman nopeaa, työntekijä tarvitsee jatkuvaa opiskelua pysyäkseen kehityksessä ajantasalla tai kun laitos tai tehdas lopettaa toimintansa ja pitkänkin palveluajan jälkeen työntekijä joutuu työttömäksi. Näille ihmisille pitää yhteiskunnan pystyä järjestämään ammattikoulutusta uuteen ammattiin ja tämän koulutuksen tulee olla mielekästä ja motivoivaa.

Toiseksi muistuttaisin erään koulutusmuodon olemassaolosta, nimittäin kansalais- ja työväenopistot. Nämä opistot tekevät arvokasta työtä kansalaisten tietojen ja taitojen kehittäjänä. Kansalais- ja työväenopistojen toiminta on kaikkien kansalaisten ulottuvilla, asuivatpa he missä osassa maata tahansa niin kaupungeissa kuin haja-asutusalueilla

Ja lopuksi. Koulutuksesta vastaavien päättäjien tulee pitää huoli siitä, että kansalaisia työväenopistojen toiminta- ja kehitysmahdollisuudet turvataan kulloistakin ajan tarvetta vastaavaksi. Tätäkin kautta toteutuu koulutuksen tavoite, joka on mainittu ohjelmaluonnoksen toisessa kappaleessa. Sosialidemokraattisen koulutuspolitiikan tavoitteena on tietävä, tunteva, henkisesti itsenäinen, kriittinen, totuuteen pyrkivä, aktiivinen, vastuuntuntoinen ja yhteistyökykyinen ihminen.

Puheenjohtaja: Seuraavana Antti Allen, Varsinais-Suomi, valmistautuu Pertti Knuuttila, Keski-Suomi.

Allen, Antti (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Puoluetoimikunnan esitys koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi on hyvä. Käytännön koulutyössä mukana olevana voin tunnistaa sen omakseni. Se muodostaa hyvän pohjan käytännön uudistuksille. Toivoisin vain, että SDP realisoisi tämän ohjelman, toteuttaisi sen käytännössä ja suuntaisi yhteiskunnan voimavaroja tämän ohjelman mukaisesti. Nykyisellään olemme kaukana ohjelman tavoitteista. Meidän pitäisi panostaa alkuopetukseen ja varhaiskasvatukseen.

Peruskoulu-uudistus on tavallaan pysähtynyt. Peruskoulumme on edelleen tietopainotteinen. Ikäluokan heikommat oppilaat kärsivät siellä, johtuen tietopainotteisuudesta. Eniten toivoisin keskiasteen uudistuksen toteuttamista. Tilannehan on nykyisin se koko maassa, että puolet ikäluokasta siirtyy lukioon ja osa varsinkin pojista turhautuu siellä. He saavat kyllä valkolakkinsa 3-6 vuoden kuluttua, mutta jatkomahdollisuuksia on kovin vähän. Ammattikoulu taas omalta osaltaan potee varsinkin Etelä-Suomessa oppilaspulaa. Metallit haluaa metallimiehiä, mutta nuoret eivät sinne jostakin syystä halua. Keskiasteen uudistus tulisi toteuttaa tämän ohjelman mukaisesti ja mahdollisimman pian. Tämä on ainoa linja, jolla me pystymme nostamaan ammatillisten oppilaitosten arvostusta lukioarvostuksen rinnalla.

Tämä on hyvä. Toivoisin vain, että tuleva puoluejohto ja eduskuntaryhmämme noudattaisivat tämän ohjelman tavoitteita tehdessään päätöksiä eivätkä uhraisi esimerkiksi näitä varoja kansainväliselle kilpailukyvyille, kuten hyvin usein on tapahtunut.

Puheenjohtaja: Kiitos! Seuraavana Pertti Knuuttila, valmistautuu Auli Kivenmaa, SNK.

Knuuttila, Pertti (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Koulutuspoliittiseen ohjelmaan haluan tuoda muutamia sosialidemokraattisen nuorisoliikkeen näkökohtia, jotka luonnollisesti ovat myös henkilökohtaisia ehdotuksiani muutoksiksi koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Muutama sana lyhyesti kuitenkin ensiksi ohjelmasta. Ohjelmasta puuttuu analyysi tämän päivän koulutusongelmista, jotka mielestämme pitäisi olla siinä ehdottomasti. Tämän päivän peruskoulu loppuu kesken, se on havaittu mm. kotikaupungissani Jyväskylässä, jossa yks'kaks' havaittiin, että noin sata kappaletta joka kevät peruskoulun oppivelvollisuuden lopettavista nuorista ei jatka koulutusta missään, ei ammattikoulussa, ei lukiossa, ei sijoitu työmarkkinoille. Tämä ns. ryhmä 100 on vain jossain ja se ei vammaankaan ole ollut peruskoulun tarkoitus.

Sitten menen näihin muutosesityksiin. Ensimmäinen osa, ensimmäinen kohta "Koulutuksen merkitys", viides kappale viimeiseen lauseeseen lisäys: "Kuitenkin sosiaalinen valikoivuus jatkuu edelleen. Alemmista sosiaaliryhmistä tulevien lapset käyvät vähemmän koulua ja saavat näin heikomman ammattitaidon, joka vaikuttaa koko loppuelämään."

Neljäs osa, toinen kohta "Yleissivistävä koulu" lisätään uusi 11. kappale: "Yksityiskouluja ei tule tukea, sen sijaan normaalikoulujärjestelmän piiriin on tuotava enemmän erilaisia vaihtoehtoja."

13. kappale lisäys: "Numeroarvostelun tulee olla vapaaehtoista."

Uusi 22. kappale: "Ylioppilastutkintoa on kehitettävä osaksi korkeakoulujen pääsykoetta."

Neljäs osa 4. kohta "Korkeakoulutus", uusi kappale lisätään: "Jokaiselle kuuluu käytännön oikeus korkeakoulutasoiseen tietoon."

Kolmanteen kappaleeseen lisätään: "Ylioppilaskirjoitukset on liitettävä osaksi pääsykoetta."

Viimeinen kappale muutetaan: "Täydennyskoulutusta kuten muutakin koulutusta tulee kehittää yhteiskunnan tarpeista eikä liiketaloudellisista lähtökohdista."

Lisätään uusi kappale: "Sukupuolikiintiöistä tulee pyrkiä pitkällä tähtäyksellä pois. Yli-menokaudella pitää kuitenkin teknisille aloille varata omat naisikiintiöt."

Lisätään uusi kappale: "Opettajan koulutuksen valintaperusteita tulee kehittää niin, ettei hyvä koulumenestys ole tärkein peruste koulutukseen pääsemiseen vaan alalle soveltuvuus."

Sekä vielä neljänteen osaan kohtaan 6. lisäys, kolmannen kappaleen ensimmäisen virkkeen loppuun, joka lisäyksen jälkeen kuuluu kokonaisuudessaan näin: "Opettajien peruskoulutuksessa on otettava huomioon yhteiskunnan keskittyminen ja erityisesti uuden teknologian, joukkoviestinnän, ihmissuhdetaitojen merkitys sekä kansainvälisyyskasvatus." Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraavana Auli Kivenmaa, SNK.

Kivenmaa, Auli (Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto): Hyvät toverit! Kannatan Pertti Knuutilan tekemiä muutosesityksiä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitos! Heli Santala Pohjois-Häme, ja valmistautuu Ari Söderström, Ky-mi.

Santala, Heli (Pohjois-Hämeen piiri): Hyvät toverit! Haluan kannattaa toveri Tuula Haa-taisen tekemiä muutosesityksiä liittyen koulutuspoliittiseen ohjelmaluonnokseen.

Koulutus on erittäin tärkeä yhteiskuntapolitiikan osa ja tulevaisuudessa se tulee olemaan yhä tärkeämpi. Tämän vuoksi ponsiesitys korkeakoulujen tiedepoliittisen ohjelman tekemiseksi SDP:lle on erittäin tärkeä ja toivon, että myös tämä ponsiesitys saa puoluekokoukselta kannatusta. Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraavana Ari Söderström Kymestä, valmistautuu Pekka Nurminen, SONK.

Söderström, Ari (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pyydän saada kannattaa Niina Korpelaisen täällä ennen asian käsittelyn keskeyttämistä tekemää esitystä koulun oppilashuollon kehittämisestä ja näiden oppilashuollon virkojen saamisesta valtionosuuden piiriin ja myös, että oppilashuolto on laajennettava ammatillisiin kouluihin.

Nämä lisäykset tulisi sinne lähiajan tavoitteisiin neljanteen osaan ja kohtiin "Yleissivistävä koulu" ja "Ammatillinen koulutus".

Puheenjohtaja: Kiitos! Seuraavana Pekka Nurminen, SONK, valmistautuu Anni Sovala Helsingin piiristä.

Nurminen, Pekka (Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä haluaisin hieman perustella sitä toveri Haataisen tekemää ponsiesitystä, jota toveri Santala kannatti.

Yhteiskunnallinen tilanne on juuri nyt, ns. rakennemuutoksen aikana sellainen, että tieteen, tutkimuksen ja koulutuksen, erityisesti korkeakoulutuksen merkitys kasvaa. Samaa tahtia tuntuu työväenliikkeen ote korkeakoulujen tiedepoliitikasta kirpoavan. Koulutuspoliittinen ohjelma on yksi esimerkki tästä otteen kirpoamisesta. Aloite korkeakoulu- ja tiedepoliitikassa on siirtynyt Teollisuuden Keskusliitolle, EVA:lle, Nokialle ja Suomen Yhdyspankille. Me olemme saaneet korkeakoulujen tulostuuta korostavan kehittämislain, harvainvaltaista korkeakoulujen hallintoasetusta kaavallaan. Me olemme saaneet Nokian lisensiaattiverstaan ja Yhdyspankin tohtoritehtaan.

Työväenliikkeessä tarvittaisiin nyt selkeää näkemystä siitä, missä tieteen ja korkeakoulutuksen saralla ollaan, minne mennään ja erityisesti mihin suuntaan me sosialidemokraatit haluaisimme kehitystä viedä. Tämä paljon mainostettu jälkijunakin on kohta lähtenyt kohti tuntematonta määränpäättä.

Korkeakoulu- ja tiedepoliittisen ohjelman laatiminen olisi käsittääkseni sellainen itseyttäytymisen prosessi, joka toivoakseni johtaisi positiivisiin, toiminnallisiin, aktiivisiin ja ehkä offensiivisiin korkeakoulu- ja tiedepoliittisiin kannanottoihin ja toimenpiteisiin, ja toivottavasti se tapahtuisi jo tämän ohjelmatyön aikana.

Pidänkin tärkeänä sitä, että tämän ohjelman laatimiseen osallistuisi puolueen korkeakoulupoliittinen valiokunta, puolueen yliopistoväki ja tietysti opiskelijajärjestö.

Puheenjohtaja: Kiitos! Seuraavana Anni Sovala Helsingin piiristä.

Sihteeriksi siirtyi Erkki Gröndahl.

Sovala, Anni (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ensiksi kannatan Kari Piimiehen lisäysehdotusta.

Neljän suurimman puolueen yhteisgallupeissa tänä keväänä kartoitettiin äänestäjäkunnan mielikuvia puolueista. Kartoituksen tulokseksi saatiin mm., että Sosialidemokraattisen Puolueemme heikkoja ominaisuuksia ovat tiede- ja koulutuspolitiikka ja maatalouspolitiikka.

Kahdessa ensiksi mainitussa kokoomus lyö SDP:n kirkkaasti laudalta ja kolmannessa kepu. Näissä asioissa SDP:n oma kannattajakuntakaan ei näytä luottavan puolueeseensa.

Koko maassa vain 16 prosenttia sosialidemokraattien äänestäjäkunnasta pitää tiede- ja koulutuspolitiikkaa hyvin hoidettuna. Pääkaupunkiseudulla prosenttiluku on vielä pienempi eli 15 prosenttia.

Kulttuuripolitiikkaa arvioitaessa hyvin hoidetuksi, sen koki koko maassa 15 prosenttia sosialidemokraateista, pääkaupunkiseudulla 14 prosenttia. Sekä koulutus- että kulttuuripolitiikan koki hyvin hoidetuksi noin kaksinkertainen määrä kokoomuksen kannattajista.

Edellä sanomallani pyrin kertomaan, miten vähän olemme pystyneet nykypäivänä yksilölle ja koko yhteiskunnalle tärkeillä poliittisen toiminnan alueilla vastaamaan kansalaisten, kannattajiemme tarpeisiin.

Vaalituloksen menetyksiä on syytä etsiä siis myös hoitamattomasta ammattikoulutuksesta, nuorten ja aikuisten ylipääsemättömistä kouluttautumisen vaikeuksista jne.

Kannatan erityisesti Tuula Haataisen tekemiä tarkennuksia koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Olen iloinen ohjelman esittelijän lausumasta, että ohjelmatyötä koulutusasioissa on tarpeen jatkaa. Omasta mielestäni se pitäisi tehdä hyvinkin pian, sillä koulutukseen on saatavissa resursseja keskustelun ja arvostuksen noston sekä konkretian kautta.

Puheenjohtaja: Kiitosi Pyydetty puheenvuorot aloitteeseen 154 Koulutuspoliittinen ohjelma on loppuun käytetty.

Koulutuspoliittinen ohjelma lähettäneen valiokuntaan. Lähetetään.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen esityslistan kohdan 21 käsittely keskeytetään. Voitaane näin menetellä? Menetellään.

19.

VALITAAN PUOLUETOIMIKUNNAN PUHEENJOHTAJA

Puheenjohtaja: Palaamme esityslistan kohtaan 19 Valitaan puoluetoimikunnan puheenjohtaja.

Puheenjohtajan osalta suoritettiin äsken vaali. Vaalivaliokunta on työnsä suorittanut ja toteaa seuraavaa puheenjohtajan vaalista.

Äänioikeutettuja on 344 ja äänestäneitä kokousedustajia oli 335. Äänestyslippuja jätettiin 335. Hyväksytyjä lippuja oli 335 ja hylättyjä ei yhtään. Tyhjiä äänestyslippuja oli jätetty yksi.

Äänet jakautuivat seuraavasti: Toveri Pertti Paasio 272 ääntä ja toveri Vappu Taipale 62 ääntä.

Näin voimme todeta, että toveri Pertti Paasio on valittu puolue toimikunnan puheenjohtajaksi kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Toivotamme onnea toveri Paasiolle.

Luulen, että tässä yhteydessä toveri Paasiolla on ehkä jotakin sanottavaa puoluekokoukselle. Ole hyvä, Pertti! Toveri Sorsa haluaa käyttää ensin ilmeisesti puheenvuoron. Ole hyvä, Kalevi!

Sorsa, Kalevi: Toveri puheenjohtaja! Kun sinun isäsi aikanaan laittoi minut tälle tielle, niin toveri kokouksen puheenjohtaja on antanut minulle oikeuden maksaa potut pottuina.

Ei minulla silti mitään neuvoja ole. Näissä hommissa kukin kasvaa tehtävien mukana malliinsa ja mittaansa. Mutta ehkä pari kokemusta. Vasta ollessani aktiivisesti politiikassa opin oikein kuuntelemaan. Kuunteleminen nimittäin ei ole passiivinen tapa. No se ei ole vain sitä, että antaa keskustelukumppanin äänen valua yli korvien, vaan se on sitä, että aktiivisesti metsästää ajatusta keskustelukumppanin puheesta eikä vain odota sitä hetkeä, jolloin pääsee itse puhumaan. Usein siellä on ajatus.

Meitä ihmisiä on monenlaisia, ja kaikki ajavat aatettaan. Monet, elleivät kaikki, ajavat myös etuaan tai ainakin sitä, mitä luulevat edukseen. Onko tämä sitten ristiriitaista? Lopulta ei. Aatehan ei ole mikään pyhä henki, joka on olemassa ihmisistä riippumatta. Aate tulee lihaksi vasta ihmisten kautta, joukkojen kautta ja yksilöitten kautta.

Olisi itse asiassa kummallista, jos yksilö ei ajattelisi, että aate on puhtaimmillaan juuri hänen omassa ajatuksissaan. Luonnollista tällöin on, että hän näkee aatteen edussa myös oman etunsa. Eikä ole harvinaista, ei myöskään luonnotonta, että yksilö tai ryhmä tulee siihen tulokseen, että käänteinenkin on totta, että minun edussani on aatteen etu. Ihmisille ja heidän pyrkimyksilleen, niin poliittisille kuin yksilöllisillekin, niin ryhmittymille kuin yksinään toimiville pitää siis sinun myötämielistä kuulemistasi ja ymmärtämystäsi riittää. Opetat, opastat meitä toimimaan sen uuden yhteiskunnan rakentamiseksi, johon tämä kokous periaatteelliset suuntaviivat osoittaa.

Mutta pelkkä ymmärtämys, pelkkä kuuntelu ei riitä. Sinun mahdottomana tehtävänäsi on rakentaa ihmisten erilaisuudesta puolueen yhtenäisyys, sillä ilman yhtenäisyyttä puolue ei tee päätöksiä ja jos tekee, niin päätöksillä ei ole voimaa, ja ilman voimaa uutta yhteiskuntaa ei rakenneta. Siksi puoluekokous ei anna sinulle pelkästään ohjelmia, puoluekokous antaa sinulle myöskin nuijan eikä villasukkaa.

Tämä kokous tahtoo, että Sinä olet viime käden päättäjä puolestamme. Meillä muilla on vaihtelevia ja keskenään ristiriitaisiakin mielenailahduksia. Me liittoudumme ja me irtaudumme liitoistamme, me riitelemmekin. Mutta Sinä olet tästä alkaen yksin. Sinulla on vain ohjelma ja nuija ja vastuu. Emme toivota onnea, sillä ei sinun työtäsi tehdä. Mutta me toivomme tänä korkeana hetkenä, että sovellat järjellä ja viisaudella ohjelmaa elämän monimuotoisuuden ohjaamiseksi siihen suuntaan, johon tahdomme. Me toivomme, että käytät nuijaa päättäväisesti silloinkin, kun me muut epäröimme, kinaamme ja purnaamme, sillä kukaan muu ei sitä tee. Me luotamme, että Sinä kannat vastuusi kuin — kuin henkilö.

Kun tässä juhlavasti lupaamme, että olemme tukenasi, mutta hyvin syvällä sydämen jossain viimeisessä sopukassa tiedämme, että lintsareitakin tulee olemaan. Mutta sinä et saa, etkä sinä tule luistelemaan koskaan, sillä Sosialidemokraattinen Puolue ei väisitä vastuutaan. Siitä vaan!

Toverit! Minulla oli tuolla puheenjohtajan huoneen seinällä sellainen kiinalainen grafiikkalehti, jonka itsekin olen lahjaksi saanut. Yksinäisinä hetkinä siitä jotenkin kummasti sai elämänuskoa ja rohkeutta. Siinä tällainen yksinäinen henkilö taakan kanssa kulkee, koira räksyttää nilkoissa. Se on nyt sinun.

Puheenjohtaja: Sopiiko Sinulle, toveri Paasio, että tulisit tänne ylös puhumaan, koska kokousväki tiedotusvälineistä johtuen ei näe tätä koko tapausta lainkaan.

Paasio, Pertti: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tässä sitä nyt ollaan. Esitän lämpimän ja nöyrän kiitoksen siitä taakasta ja luottamuksesta, jonka olen tältä suomalaisen politiikan arvovaltaisimmalta foorumilta saanut. Tulen tekemään parhaani kykyjeni mukaan suorittaakseni tämän tehtävän, kävelläkseni muiden mukana, ja niin kuin olette päättäneet, muiden kärjessä kohti parempaa yhteiskuntaa punaisten lippujen liehuesa.

Kun tämä ehdokkuus alkoi minulle hahmottua joitakin aikoja sitten, kysyttiin, miltä tuntuu astua Kalevi Sorsan saappaisiin. Sanoin, että en minä tiedä enkä minä aio astua Kalevi Sorsan saappaisiin, koska Kalevi Sorsa tarvitsee saappaansa itse. Hänellä on vielä pitkä tie kuljettavana, ja saappaat siinä tulevat kulumaan, mutta ne ovat hyvin tarpeen. Me tulemme työskentelemään Kalevi Sorsan kanssa edelleen hyvin monimuotoisesti yhdessä.

Sorsa sanoi, että tästä lähtien sinä olet yksin. Ei minusta oikeastaan siltä tunnu, että minä yksin olisin, ymmärrän kyllä, mitä hän sillä tarkoitti. Se valtava luottamus, joka osakseni on tullut, osoittaa kyllä, että sosialidemokratia on joukkoliikettä. On myöskin sanottu, että sosialidemokratia on väistyvä ilmiö, ukkoutuva ja akkautuva ilmiö tässä yhteiskunnassa. Eihän se nyt näin ole. Tällä kokouksellakin on oma sanottavansa siihen ja keskustelu on osoittanut, että me olemme eteenpäin menevä puolue, me lähdemme ylöspäin, ja Sosialidemokraattinen Puolue, kerron teille erään asian, toverit, tulee olemaan se, joka ensimmäisenä puolueena ylittää 30 prosentin äänirajan, mutta ei tietenkään siihen pysähdy.

Pari sanaa väistyvälle puheenjohtajalle, toveri Sorsalle. Muistan Turun puoluekokouk-

sen kansainvälisten asiain valiokunnan, johon minulla oli kunnia puoluekokousedustajana kuulua, jossa asiantuntijana oli Pariisissa asuva Kalevi Sorsa vaatimattomana, asiantuntevana ja erityisen kiinnostuneena kurdien vapautusliikkeestä. Tuo oli alkutaival sille uralle, joka meidän poliittisessa historiassamme on vertaansa etsivä. Kalevi Sorsa on meille kovin läheinen, hänen olemuksensa on niin turvallinen, että me emme aina tule ymmärtäneeksi, että me olemme saaneet pitää johtajanamme kansainvälistä luokkaa olevan valtiomiehen. Sen huomaa, kun keskustelee ulkomaisten tovereitten kanssa ja matkustaa maan rajojen ulkopuolella, tämä tulee eräänä ensimmäisistä asioista Suomesta puhuttaessa esiin.

Toverit, kokoukselle on saapunut seuraavanlainen sähke, joka on osoitettu Kalevi Sorsalle ja se kuuluu seuraavasti:

Puheenjohtaja Kalevi Sorsa, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue

Hyvä Kalevi,

Puoluekokouksemme yhteydessä haluan välittää Sinulle ja ystävilleksi sydämellisimmät terveiseni ja parhaat onnen toivotukseni. Oman puolueeni ylimääräisen puoluekokouksen aattona en valitettavasti voi tulla Helsinkiin tänä ajankohtana. Olisin kovin mielelläni tavannut Sinut ja vahvistanut ystävyttämme ja vankan yhteistyömme. On sanomattakin selvää, että olen aina arvostanut korkealle pyrkimyksesi ylläpitää ja laajentaa puolueidemme perinteisesti lämpimiä suhteita. Yhdessä voimme olla ylpeitä siitä, että suomalaiset ja saksalaiset sosialidemokraatit ovat yhdessä pystyneet myötävaikuttamaan parantuneisiin suhteisiin ja parempaan yhteisymmärrykseen Itä- ja Länsi-Euroopan välillä. Samalla haluan liittyä siihen ystävien joukkoon, joka kansainvälisen sosialistisen perheen piirissä kunnioittaa huomattavaa rooliasi aseidenriisuntaneuvoston puheenjohtajana. Sinun johdollasi keskustelu kansainvälisestä aseidenriisunnasta on nostanut yhteisömme maailmanlaajuisen kunnioituksen ja huomion kohteeksi. Luotan siihen, että jatkat pyrkimystä. On sanomattakin selvää, että me Sosialistisen Internationalin piirissä kunnioitamme hyvin paljon sitä rakentavaa panosta, jonka Suomen sosialidemokraattinen liike on antanut. Toivon kaikkea hyvää kokouksellenne ja lämpimien henkilökohtaisien terveisin, vilpittömästi Sinun, Willy Brandt.

Puheenjohtaja: Kuten kaikki varmaan huomasivat, niin tuon paidan sovittelijana oli sosialidemokraattisen varhaisnuorisojärjestön edustajat, eli Nuorten Kotkien edustajat. Vielä kerran onnea ja menestystä Pertille. Tähän samaan yhteyteen haluaa Vappu Taipale sanoa muutaman sanan. Se hänelle sallittaneen. Ole hyvä Vappu.

Taipale, Vappu: Toveri puheenjohtaja. Myötäehdokkaalta onnittelut Pertti Paasiolle. Pertti Paasio, sinä isäsi poika, jatkuvuus suomalaisessa työväenliikkeessä, isäsi, jonka poliittiseen historiaan mahtui myöskin puheenjohtajan vaali varsin vaatimattomin äänituloksin. Minä, isoäitini tyttären tytär, isoäitini, joka oli rivijäsen työläisnaisliikkeessä, jatkuvuutta naisliikkeessä. Haluaisin antaa sinulle matkasauvaksi työläisnaisliikkeen tunnuksen, sen alkuvaiheista. Pertti, se kuuluu näin: Työväenliikkeen tavoitteena on kohottaa sorretta alaluokka, nostaa se köyhyyden ja tietämättömyyden liejusta ja tehdä sen jokaisesta jäsenestä vapaa ja itsetietoinen kansalainen.

Se on vanhaa tekstiä, mutta nuo tehtävät ovat edelleen meidän edessämme. Hyvinvoinnin Suomessa eriarvoisuus syvenee. Siinä on meille työmme kohde. Köyhyyttä edelleen esiintyy, vaikka se on sovittamattomassa ristiriidassa sosialidemokratian tavoitteiden kanssa. Tietämättömyden lieju on entistä kavalampi, kun se on tietoyhteiskunnan, informaation, kaiken keskellä. Mutta Pertti, minusta tuntuu, että se kolmas tavoite on kaikkein vaikein. Tehdä työväenliikkeen jokaisesta jäsenestä vapaa ja itsetietoinen kansalainen, vapaa vastuullinen, ei sidottu, tietoinen ratkaisuihstaan ja tavoitteistaan, solidaarisuudella yhteen liitetty. Toverit, kuunnelkaa tätä hiljaisuutta. Se on meidän yhteinen tietoisuutemme, me olemme osa työväenliikettä, työ ja prosessi jatkuu. Onnea Pertti!

Puheenjohtaja: Näin on tullut puoluetoimikunnan puheenjohtajan vaali loppuun suoritetuksi.

Puoluekokous valitsi puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi Pertti Paasion äänestyskysen jälkeen. Äänestystulos oli Pertti Paasio 272 ääntä ja Vappu Taipale 62 ääntä.

19.

VALITAAN PUOLUETOIMIKUNNAN I JA II VARAPUHEENJOHTAJA

Puheenjohtaja: Siirrymme valitsemaan ensimmäistä ja toista varapuheenjohtajaa. Onko Antero Anttila salissa? Voimme todeta, että menettelytapavaliokunta on ehdottanut ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi toveri Matti Ahdetta.

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Taputuksista päätellen puoluekokous yksimielisesti valitsee ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Matti Ahteen. Näin tehdään.

Puoluekokous valitsi puoluetoimikunnan I varapuheenjohtajaksi Matti Ahteen yksimielisesti.

Toiseksi varapuheenjohtajaksi menettelytapavaliokunta ehdottaa Pirjo Ala-Kapeeta.

Halutaanko asiasta keskustella? Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Toiseksi varapuheenjohtajaksi puoluekokous on valinnut yksimielisesti Pirjo Ala-Kapeen.

Puoluekokous valitsi puoluetoimikunnan II varapuheenjohtajaksi Pirjo Ala-Kapeen yksimielisesti.

Vielä kerran puoluekokouksesta sydämelliset onnittelut valituille puheenjohtajille.

19.

VALITAAN PUOLUESIHTTEERI

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen meidän pitäisi siirtyä valitsemaan tähän samaan troikkaan kuuluva puoluesihtteeri. Tässä yhteydessä, jos sopii toveri Anttila, pyytäisin sinua vaivautumaan tuonne pöytäön vielä kerran.

Anttila, Antero (menettelytapavaliokunta): Tässäkin yhteydessä on todettava, että ehdokkaitten lukumäärä on säilynyt entisenä, uusia ei ole tullut eikä entisiä ole poistunut. Siis Ulpu Iivari ja Paavo Lipponen.

Puheenjohtaja: Kiitoksia toveri Anttila. Tähän esityslistan kohtaan on pyydetty puheenvuoroja. Huomautan tovereille, ennen kuin keskustelu tästä asiasta alkaa, että mitään yleiskeskustelua ei enää käydä, vaan tässä yhteydessä tehdään vain muutosesitykset tähän menettelytapavaliokunnan tekemään ehdotukseen. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää Bengt Ahlroth, Uusimaa, valmistautuu Jukka Gustafsson, eduskuntaryhmä.

Ahlroth, Bengt (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Uudenmaan puoluekokousryhmä on kokouksen suurin ryhmä ja ryhmämme on työskennellyt avoimen ja keskustelevan ilmapiirin pohjalta pystyen täten tuomaan perusteltuja, asiallisia ja rakentavia esityksiä kokoukselle. Sitä vastoin ryhmä keskusteli puoluesihtteerikysymyksestä, joka ei saa samanlaista arvosanaa, kuin omasta mielestämme oma ryhmämme on muuten pystynyt antamaan tälle kokoukselle. Tämän kaltaista menettelyä, joka puoluesihtteerikysymyksen ympärillä on viimeisen vuorokauden aikana ollut, emme voi hyväksyä, ja siksi toivomme, että tulevaisuudessa näin ei toimittaisi. Tässä on meidän ehdotuksemme.

Puheenjohtaja: Kiitoksia, seuraavana Jukka Gustafsson valmistautuu Erkki Tuomioja.

Gustafsson, Jukka (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Annan erittäin suuren arvon sille aidolle keskustelulle ja ehdotuksille, joita allekirjoittaneen kohdalta eilen tehtiin. Annan erittäin suuren arvon sille, että esimerkiksi Uudenmaan piirin ryhmä kutsui eilen kolme ehdokasta haastatteluun ja sain sen haastattelun jälkeen hyvin kunniakkaat tulokset Uudenmaan ryhmästä. Koin myöskin saavani eilen poikkeuksellisen laajan tuen ehdokkuudelleni, mutta yön aikana tilanne muuttui. Tässä tilanteessa, johon nyt olemme menossa olisi mukana kolme ehdokasta, jos olisin mukana. Äänestystulos voisi olla toisenlainen kuin puoluekokouksen tahto olisi, sen vuoksi pyydän saada vapautusta tästä ehdokkuudesta, johon minut on asetettu.

Haluan myöskin samaan hengenvetoon todeta sen, että jäljelle jäävät kaksi ehdokasta ovat hienoja ihmisiä. Lähetin kahdelle kansanedustajalle sähkösen viime eduskuntavaalien jälkeen.

Toinen heistä oli toveri Paavo Lipponen. Toimiessani eduskuntaryhmässä muutaman viikon olen saanut erittäin hienon ja sydämellisen kohtelun toveri Ulpu Iivarilta.

Puheenjohtaja: Erkki Tuomioja ja seuraavana Arja Alho.

Tuomioja, Erkki (Helsingin piiri): Hyvät toverit, tilanteen logiikka ja pelin politiikka ovat johtaneet siihen, että joudun luopumaan tekemästäni ehdotuksesta Jukka Gustafssonin valitsemisesta puoluesihteeriksi. Koska en kuitenkaan ole luopunut niistä puolueen käytännön ja puoluedemokratian avartamis- ja uusimistavoitteista, joita olen halunnut edistää toveri Gustafssonin ehdokkuuden kautta, esitän, että valitsemme puoluesihteeriksi toveri Paavo Lipponen.

Puheenjohtaja: Kiitos. Arja Alho. Seuraavana Raimo Väyrynen, Helsinki.

Alho, Arja (eduskuntaryhmä): Hyvät toverit. Paavo Lipponen on pannut itsensä likoon puoluesihteerikisassa sellaisella tavalla, joka on juuri sopiva avoimelle, demokraattiselle ja itsenäiselle sosialidemokraattiselle puolueelle. Kaikki punaiset ajatukseni ovat Paavon kannalla. Varmuuden vuoksi sanon, kun listassa, joka on jaettu puoluekokousedustajille, lukee, että olisin ehdokas. Minä antaisin ääneni, jos se minulla olisi, Paavo Lipposelle.

Puheenjohtaja: Kiitos. Raimo Väyrynen, Helsinki. Seuraavana Väinö Saarinen, Satakunta.

Väyrynen, Raimo (Helsingin piiri): Puhun teille hyvät toverit enkä kokouspöytäkirjalle. Paavo Lipponen on kulkenut tämän maan Lapista Kuopion kautta Etelä-Suomeen. Hän tuntee kansainväliset kysymykset, hän tuntee työllisyys- ja talouspolitiikan, hän tuntee kunnallispolitiikan ja asuntoasiat. Olemme kokoontuneet tekemään tänne päätöksiä,

Puheenjohtaja: Muutosesitys!

Väyrynen, Raimo (Helsingin piiri): meille ei tullut menettelytapavaliokunnasta selkeää ehdotusta. Tämän takia teen muutosesityksen. Lähden siitä, että me päättämme, emmekä tiedotusvälineet, myös puoluesihteeristä. Tarvitsemme vahvan demokraatin osaksi puoluejohtoa, tarvitsemme Paavo Lipponen avaamaan umpeutuneita kanavia puoluekoneistossa ja suhteessa yhteiskuntaan.

Puheenjohtaja: Seuraavana Väinö Saarinen Satakunnan piiristä.

Saarinen, Väinö (Satakunnan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Olemme matkalla kohti suurempaa ihmisyyttä. Olemme täällä edustajina monien muitten lähettämänä. Meidän on pitänyt voida keskustella ratkaisuisista, joita täällä tehdään muitten kanssa, niitten, jotka ovat meidät tänne valtuuttaneet. Siellä, mistä tulen, keskusteltiin siitä, että puheenjohtajaksi Pertti Paasio ja toiseksi varapuheenjohtajaksi olisi sopiva ja pätevä Pirjo Ala-Kapee, toveri puheenjohtaja, puhun olennaisuuksia. Olemme keskustelleet siellä, mistä tulen, että puoluesihteeriksi on pätevä ja sopiva ja kokenut Paavo Lipponen.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Kimmo Järvinen, Uusimaa.

Järvinen, Kimmo (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Puoluekokousedustajat ovat peränneet valtaa henkilövalinnoissa. Nyt meillä on se valta. Ehdotukse-

ni puoluesihteeriksi on Ulpu Iivari.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Pyydetty puheenvuorot tähän esityslistan kohtaan on loppuunkäytetty. Näin todetaan.

Puoluesihteerin vaali

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana puoluesihteeriehdokkaita on käsittääkseni jäänyt jäljelle kaksi. Asiasta on suoritettava vaali. Ehdokkaita ovat Ulpu Iivari ja Paavo Lipponen. Vaali suoritetaan tämän värisellä lipulla samoilla periaatteilla kuin suoritimme puheenjohtajan vaalin.

Voidaanko puheenjohtajan menettelytapaesitys hyväksyä. Keskustelu menettelytavasta alkaa. Päättyy. Esitys hyväksytään.

Pyydän äänestysvaliokuntaa salin eteen. Onko valmista? Vaalitoimitus alkaa.

Ovatko kaikki äänestäneet? Ilmeisesti ovat.

Äänestys päättyy. Ääntenlaskenta voi alkaa.

Puheenjohtaja: Kun katselen sinne kokoussaliin päin, on aika helppo ruveta tekemään päätöksiä tässä salissa. Missä mahtavat olla kaikki ne punaisen edustajakortin omaavat toverit, jotka ovat valtuutetut tänne puoluekokoukseen tekemään päätöksiä? Ymmärtääkseni olen jo aikaisemmin riittävän selkeästi ilmoittanut, että kokous jatkuu.

21.

KÄSITELLÄÄN PUOLUEKOKOUSEDITYKSET

IX Koulutus- ja kulttuurialoitteet

Puheenjohtaja: Jatkamme esityslistan kohdalla 21 ja siellä aloitteet numero 155. Kaikille oikeus 12-vuotiseen peruskoulutukseen, aloite numero 156. Peruskoulu ja lukio yhdistettävä yhtenäiskouluksi ja 157. Keskiasteen oppilaitostyyppien lähentyminen. Puheenvuoron aloitteeseen 155 on pyytänyt Heli Santala, Pohjois-Häme.

Santala, Heli (Pohjois-Hämeen piiri): Hyvät toverit! Koska koulutuspoliittiseen ohjelmaan jo tehtiin kannatettuja muutoksia, joissa lisättiin yleissivistävä 12-vuotinen peruskoulutus SDP:n koulutuspoliittiseen ohjelmaan ja koska haluan ennakoida, että se tulee olemaan myös puoluekokouksen päätös, esitän, että aloitteen 155 kohdalta puoluekokous muuttaa puoluetoimikunnan vastausta siten, että puoluetoimikunta hyväksyy nyt tehdyn aloitteen.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Onko muita puheenvuoroja Ei ole.

Voidaanko puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyä?

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous viittaa hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan. Sen mukaan nuorison jakaminen peruskoulu- ja lukiosivistyksen saaneisiin, joiden välinen koulutusero yleissivistävässä koulutuksessa on kolme vuotta, ei ole perusteltavissa. Sen takia kaikille yhtenäistä yleissivistävää koulutusta on asteittain pidennettävä siten, että kaikilla on rakenteellisesti yhtenäinen ja sisällöltään uudistunut, joustava yleissivistävä koulutus. Entistä korkeatasoisempi yleissivistävä koulutus on annettava kaikille.

Lukion opetussuunnitelmaa on uudistettava tavoitteena kohottaa yleissivistyksen tasoa ja saada opetussuunnitelma soveltuvaksi yhä laajemmalle osalle ikäluokasta. Samalla mahdollisuuksia lukion käymiseen on laajennettava.

Ammatillinen koulutus ei ole vaihtoehto lukiolle. Sekä peruskouluun että lukioon yleissivistävän opiskelunsa päättävät tarvitsevat ammatillisen koulutuksen joko ammatillisessa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa. Tärkeää on kehittää myös peruskoulupohjaisesta kouluasteen ammatillisesta koulutuksesta todellisen korkeakoulukelpoisuuden antava koulutusväylä. Jatkoväylät on yleisemminkin saatava joustaviksi.

Puheenjohtaja: Aloite 158. Kunnan kouluhallinnon kehittäminen ottaen huomioon lisääntyvät velvoitteet koko keskiastetta koskeissa koulutusjärjestelyissä

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Koulutushallinnon uusimisen tulee tapahtua yhdessä ammatillisen koulutuksen muun kehittämisen kanssa. Amatillisten oppilaitosten omistus pohja on niin hajanainen, että hallinnon yhtenäistäminen kunnan kouluhallinnon kanssa on vaikeaa. Tässä vaiheessa ei ole aihetta yksityiskohtaiseen päätöksentekoon koulutushallinnon osalta.

Puheenjohtaja: Aloite 159. Erityisopetuksen kehittäminen

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous viittaa hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Sen mukaan eräänä lähiajan kehittämistavoitteena on voimavarojen suuntaaminen erityisesti heikoimmin menestyvien auttamiseen, jotta nämä voisivat saavuttaa yhteiset perustavoitteet. Tämä merkitsee monipuolisten työtapojen käyttöä ja oppilasarvostelun uusimista siten, että ihmisten välinen kilpailu vähenee.

Puheenjohtaja: Aloite 160. Koulutusjärjestelmän sisältö uudistettava

Keskustelua. Keskustelu päättyi.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa, että valmisteltaessa esitystä puolueen uudeksi koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi käytiin verrattain laaja järjestökeskustelu ohjelmaluonnoksesta. Keskustelua on edelleen mahdollista jatkaa.

Puoluekokous viittaakin hyväksymäänsä koulutuspoliittiseen ohjelmaan.

Sen mukaan sosialidemokraattien on vaikutettava yhteiskunnan antamaan koulutukseen siten, että kasvatuksen arvoiksi nousevat ihmisarvo, elämän kunnioitus, vapaus, tasa-arvo, solidaarisuus, rauha, luonnonsuojelu sekä kansalliset arvot ja kansainvälisyys. Tämä arvopohja on tärkeä kaikessa koulutuksessa ja se kehittyy vain ihmisten vuorovaikutuksessa.

Arvopohjan lisäksi koulutuspoliittisen ohjelman toteuttaminen edellyttää kiinnittävän huomiota kouluopetuksen sisältöön, koulun työmenetelmiin ja koulutuksen tavoitteisiin.

Puheenjohtaja: Aloite 161. Opintovapaalain muutos

Keskustelua. Keskustelu päättyi.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Vuoden 1987 alusta voimaan tulleella opintovapaalain muutoksella (663/86) on aloite toteutettu jopa hieman laajempaan.

Puoluekokous ei katso aloitetta enää aiheelliseksi.

Puheenjohtaja: Aloitteet 162. Opintotuki minimipalkan tasolle ja 163. Opintotuen parantaminen

Teen käsittelyjärjestysehdotuksen, että aloitteet 162 ja 163 käsiteltäisiin yhdessä.

Esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puheenvuoron aloitteeseen 162 on pyytänyt Tuula Haatainen Helsingin piiristä.

Haatainen, Tuula (Helsingin piiri): Hyvät toverit! Meillä on muutosesitys tähän puoluetoimikunnan lausuntoon aloitteista 162-163, jotka koskevat opintotuen parantamista. Tämä puoluetoimikunnan lausuntohan on myös myönteinen tälle ajatukselle, mutta minä esitän tähän parannuksen, joka on myös valtion tulo- ja menoarvion perustelutekstin mukainen. Esitän puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa: Puoluetoimikunnan

lausunnosta säilytetään ensimmäinen kappale, joka alkaa vuoden 1987 budjetin jne.... loppuosa muutetaan seuraavasti: Koulutuspoliittisen ohjelman mukaan opintotuen on tehtävä mahdolliseksi päätoiminen opiskelu. Tämä edellyttää lisäämistä siten, että opintorahan osuutta nostetaan 1400 markkaan kuukaudessa vuoteen 1990 mennessä. Tällöin opintotuki on noin 2800 markkaa kuukaudessa, josta puolet on lainaa. Näin toteutuu valtion tulo- ja menoarvion perustelujen teksti opintotuesta. Puoluekokous edellyttää opintotukea kehitettäväksi tämän mukaisesti. Asumisliisä on irroitettava opintotuesta ja rinnastettava asumistukeen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitos. Seuraavana Heli Santala, Pohjois-Häme.

Santala, Heli (Pohjois-Hämeen piiri): Kannatan toveri Tuula Haataisen tekemää muutosesitystä.

Puheenjohtaja: Kiitos. Koskiko tämä kannatus aloitetta 162 vai myöskin 163. Molempia.

Puheenjohtaja: Tähän kohtaan on Tuula Haatainen tehnyt muutosehdotuksen, jota on kannattanut Heli Santala. Asiasta on suoritettava äänestys.

Ehdotan, että suoritamme tästä koeäänestyksen.

Puheenjohtajan menettelytapasitys voitaneen hyväksyä.

Keskustelua. Keskustelu päättyy. Menettelytapa hyväksytään.

Koeäänestys

Kehotan ensin nostamaan edustajankorttinsa niitä, jotka kannattavat puolueitoimikunnan päätösesitystä. Kortit ylös! Kiitos. Kortit alas!

Sitten niitä, jotka kannattavat Tuula Haataisen tekemää muutosesitystä. Selvä vähemmistö. Puheenjohtajan tulkinta voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puolueitoimikunnan esitys on tullut puoluekokouksen päätökseksi. Asia tältä osin loppuunkäsittely.

Vuoden 1987 budjetin yhteydessä hyväksyttiin tavoite, jonka mukaan opintotukea asteittain parannetaan oman talouden muodostaneiden opiskelijoiden osalta perustoimeentulon turvaavaksi etuudeksi. Tämän mukaisesti lisätään asteittain opintorahan osuutta siten, että se yhdessä keskiasteen maksuttoman ateriedun kanssa vuoteen 1990 mennessä nousee noin puoleen opintotuen määräst. Samalla on tarkoituksena lieventää opiskelijan puolison sekä vanhempien tulojen ja varallisuuden vaikutusta päätettäessä täysi-ikäisen opiskelijan opintotuesta.

Koulutuspoliittisen ohjelman mukaan opintotuen on tehtävä mahdolliseksi päätoiminen opiskelu. Tämä edellyttää tuen lisäämistä. Aloitteissa esitetyt tavoit-

teet toteutuvat pääosin valtion budjetissa esitettyjen kannanottojen toteuttamisella.

Puoluekokous edellyttää opintotukea kehitettäväksi aloitteissa esitettyyn suuntaan.

Puheenjohtaja: Aloite 164. Peruskoulun oppilaskohtaisten käyttömenojen korvaaminen kunnille todellisten kustannusten mukaan

Keskustelu. Seija Vuorenpää Pohjois-Karjalasta, ole hyvä!

Vuorenpää Seija (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pohjois-karjalaisten puoluekokousedustajien puolesta teen muutosesityksen ja esitän, että puoluekokous päättää tunnustaa epäkohdan kunnille suoritettavien peruskoulujen oppilaskohtaisten valtionosuuksien perusteissa ja velvoittaa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimimaan asian korjaamiseksi.

Peruskoulun oppilaskohtaisten käyttömenojen valtionosuusperusteissa on melkoisia epäoikeudenmukaisuuksia. Pohjoiskarjalaisen puolueosaston Rantalan Sosialidemokraattien tekemässä aloitteessa todetaan todellisten oppilaskohtaisten menojen ja valtionosuusperusteiksi vahvistettujen menojen erotukseksi vuonna 1983 Lieksassa 1 088 markkaa/oppilas.

Samalta vuodelta muutamia muita Pohjois-Karjalan kuntia mainitakseni erotus oli mm. Enossa 1 797 markkaa, Kiihtelysvaarassa 1 405 markkaa, Tohmajärvellä 1 365 markkaa oppilaalta jne.

Jo vuonna 1985 erotus oli Lieksassa 2 366 markkaa, joten epäkohta on vain suurenemaan päin. Tämä merkitsee sitä, että nämä kunnat, joiden verotulot ovat asukasta kohti maan alhaisempia, joutuvat satsaamaan lastensa kouluttamiseen verovarojaan suurilla summilla. Mm. Lieksa teki näin vuonna 1983 2,5 miljoonaa markkaa, Eno lähes 2 miljoonaa markkaa sekä miljoonan paikkeilla Liperi, Nurmes, Tohmajärvi, Ilova ja Ilomantsi vain joitakin mainitakseni. Kyseisenä vuonna Pohjois-Karjalan kunnat yhteensä noin 12,3 miljoonaa markkaa, kun taas toisaalta esitettäköön, että mm. Tampereella vahvistetut valtionosuudet olivat todellisia oppilaskohtaisia menoja suuremmat, joten vaaka kyseisen kaupungin kohdalla osoittaa toiseen suuntaan mm. vuonna 1982 6,6 miljoonaa markkaa ja vuonna 1983 noin 3,4 miljoonaa markkaa. Tampereen lisäksi löytyy paljon muita esimerkkejä.

Asiaan on yritetty saada korjausta, mutta huonoin tuloksin. Kenenkään mielestä ei ole oikein, että jossakin kunnassa joudutaan kunnan laajuuden, vesistöjen pirstoman alueen, harva-asutuksen, ilmaston ym. sellaisten seikkojen vuoksi sijoittamaan veroäyristä 0,5 pennistä jopa yhteen penniin peruskoulun ylläpitoon, kun joillekin kunnille tulee samasta asiasta ylimääräisiä tuloja useampiakin miljoonia.

Koska periaatteemme, hyvät toverit, edellyttävät oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta, me pohjoiskarjalaiset kokousedustajat emme voi yhtyä puoluetoimikunnan esi-

tykseen. Todettu epäkohta ei koske yksin Pohjois-Karjalaa, vaan samanlaisia kuntia on ympäri Suomea.

Näiden syiden vuoksi olen Pohjois-Karjalan ryhmän puolesta tehnyt alussa mainitsemani muutosesityksen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Saara Väänänen Pohjois-Karjala.

Väänänen Saara (Pohjois-Karjalan piiri): Kannatan Seija Vuorenpään tekemää muutosesitystä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Keskustelu asiasta riittänee. Keskustelu päättyy.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on Seija Vuorenpää Saara Väänänen kannattamana tehnyt muutosesityksen puoluetoimikunnan esitykseen nähden, joten asiasta on äänestettävä.

Ehdotan, että suoritamme koeäänestyksen.

Voidaanko menettelytapa hyväksyä? Keskustelua. Keskustelu päättynyt. Puheenjohtajan esitys menettelytavasta hyväksytään.

Koeäänestys

Kehotan ensin nostamaan edustajakorttinsa, jotka ovat puoluetoimikunnan esityksen kannalla. Kiitos, kortit saa laskea ja sitten niitä, jotka ovat Seija Vuorenpään esityksen kannalla. Kortit alas.

Pyydän äänestysvaliokuntaa tänne eteen.

Sopiiko, että tässä pyrittäisiin menettelemään niin, jotta tämän puoluetoimikunnan esityksen ja tehdyn muutosesityksen välillä löytyisi joku yhteinen sävel tuolla valiokunnassa, että asiaa käsiteltäisiin siellä.

Esitän, että asia siirretään valiokuntaan. Voidaanko näin menetellä? Menetellään. Aloite siirretään valiokunnan käsittelyyn.

Puheenjohtaja: Seuraavana aloite 165. Uuden tekniikan sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten tutkiminen sekä valistuskampanjan järjestäminen. Ensimmäisen puhevuoron tähän käyttää Arto Poiso, Uusimaa. Onko Poiso paikalla? Seuraavana Sinikka Rokka, Uusimaa. Maila Viro, Uusimaa. Valmistautuu Kari Piimies, Helsinki.

Viro, Maila (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Olemme haasteiden edessä uuden teknologian, automaation ja tietokoneiden aikana. Koulutyöntekijänä tiedän, miten suuri vaikutus tietokoneella ja videotekniikalla esimerkiksi on opetukseen ja lasten maailmankuvaan.

Ne ovat tuoneet uusia ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia, valtavaa innostusta, mutta sa-noisin myös, että puheenjohtaja Sorsan mainitsema kerskakulutus, itsekkyyys ja piittaa-mattomuus ovat saattaneet lisääntyä. Eriarvoisuus ainakin lasten kesken on lisääntynyt kotitietokoneitten ja videolaitteiden mukana. Samoin levottomuus ja keskittymiskyvyt-tömyys ovat tulleet suuremmiksi.

Tämän vuoksi esitän, että muilta osin puoluetoimikunnan lausunto hyväksytään, mutta sivun 246 loppuun tulisi lisäys "uuden tekniikan sosiaalisten ja kulttuurivaikutusten tut-kimista Suomessa tehostetaan".

Haluan erityisesti korostaa tutkimuksen osuutta ja myös varoja tähän tutkimukseen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Kari Piimies, Helsinki. Onko paikalla?

Piimies, Kari (Helsingin piiri): Hyvätoverit, toveri puheenjohtaja! Puoluetoimikuntahan vastaa lausunnossaan aloitteen kohtaan 2 eli siihen, millä tavalla uuteen tekniikkaan liittyviä arvoja, olemassa olevan tiedon puutteita jne. niistä kerrotaan ja sen sijaan aloitteen kohtien 1 ja 3 osalta puoluetoimikunta ei itseasiassa vastaa lainkaan.

Maila Viro jo ehdotti tuon aloitteen kohdan 1 sisällyttämisestä vastaukseen. Minä kyllä si-sällyttäisin aloitteen kohdan kolmekin.

Näin ollen teen yksinkertaisen lisäysehdotuksen: "Puoluekokous hyväksyy aloitteen kohdat 1 ja 3". Siis lisäyksenä puoluetoimikunnan muutoin myönteiseen lausuntoon.

Ehdottaisin myös, kun puoluekokous viittaa koulutuspoliittiseen ohjelmaan ja sitä ei vielä ole lyöty kiinni tässä salissa, että tämä aloite lähetettäisiin ohjelman mukana valio-kuntakäsittelyyn. Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraavana Arne Laurila, Uusimaa. Valmistautuu Sinikka Rokka, Uusimaa.

Laurila, Arne (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kannatan Kari Pii-miehen tekemää ehdotusta ja toivon myös sille valiokuntakäsittelyä.

Tässä puoluetoimikunta niiltä osin kuin se asiaan vastaa, luottaa siihen, että tietoa an-netaan ja että kaikille yleissivistävässä koulutuksessa opetetaan näitä asioita ja että ai-kuis-koulutuksen kehittyessä painotetaan nopeasti uudistuvan tekniikan sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arviointia.

Nämä ovat tärkeitä asioita ja arvokkaita lupauksia. Kuitenkin tällainen puhtaasti kasva-tuksellinen tie, jota tässä viitotetaan, johtaa kyllä perille, mutta sen rinnalla tarvitaan tutkimuksia ja selvityksiä. Niitä, joita aloitteentekijät ovat esittäneet, tulee tehdä jatku-vasti.

Tehtävä on erittäin vaikea, mutta toisaalta me olemme huomanneet jo miten tällaisen uuden tekniikan sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten tutkiminen herättää myös huo-

miota. Sosialidemokraattisen puolueen on syytä olla aktiivinen tässä asiassa.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Sinikka Rokka, Uusimaa.

Rokka, Sinikka (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kannatan Maila Viron tekemää muutosesitystä asiaan 165.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Onko keskustelu tämän asiakohdan osalta loppuun käyty? Pyydettyjä puheenvuoroja ei ole. Keskustelu päättyy.

Esitän, että aloite 165 lähetetään valiokuntaan. Puoluekokous voinee yksimielisesti näin menetellä. Näin päätetään.

Puheenjohtaja: Ja aloite 166. Kotimaista kulttuuria tuettava. Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy. Puoluetoimikunnan esitys on hyväksytty.

Visuaalinen kulttuuri on voimakkaassa murrosvaiheessa. Uudet hankkeet, tässä yhteydessä erityisesti ns. kolmoskanavahanke, tulevat toteutuessaan aiheuttamaan merkittävää elokuva- ja videotuotannon kysynnän kasvua. Samanaikaisesti suomalainen elokuva, erityisesti pitkien elokuvien osalta on jonkinasteisessä kriisitilanteessa. Kotimainen elokuva on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta menettänyt suosionsa. Tarvitaan toimia korkealaatuisen ja menestyksellään elokuva- ja videotuotannon turvaamiseksi Suomessa. Eräänä keskeisenä toimenpiteenä on alan hajanaisen ja puutteellisen koulutuksen järkiperäistäminen.

Puoluekokouksen mielestä on selvitettävä, miten elokuva- ja videoalan koulutusta tulee uudistaa, jotta alalla tapahtuvaa nopeaa teknistä ja muuta kehitystä voidaan käyttää hyväksi suomalaisen kulttuurin edistämiseksi kansalaisten yhdenvertaisuutta vahvistavalla tavalla.

Puheenjohtaja: Aloite 167. Nuorisokulttuuri. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Arto Polso, Uusimaa. Valmistautuu Maila Viro, Uusimaa.

Onko Polso paikalla? Ei ole kumpikaan paikalla. Todetaan, että pyydettyjä puheenvuoroja tai ainakaan käytettyjä puheenvuoroja tämän asialistan osalta ei ole, joten puoluetoimikunnan esitys voitaneen hyväksyä päätökseksi.

Näin tehdään. Hyväksytään.

SDP on nuorisotyölain mukaisesti pyrkinyt turvaamaan nuorisojärjestöjen kautta tapahtuvan kulttuuri- ja harrastustoiminnan.

Kulttuuritoimintalain myötä ovat mahdollisuudet nuorisokulttuurin entistä tehokkaampaan tukemiseen ja kohdentamiseen sekä järjestöissä että niiden ulkopuolella parantuneet ratkaisevasti.

Puoluekokous pitää tärkeänä, että kunnat tukevat nuorisoa ja heidän yhteisöjään siten, että turvataan entistä paremmat puitteet ja olosuhteet sekä pätevien ohjaajien palveluja luovalle nuorisokulttuurille.

Puheenjohtaja: Aloite 168. Almanakkayksinoikeuden poistaminen Helsingin yliopistolta

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksytään. Hyväksytään.

Yliopiston merkitys kalenteritietojen tuottajana ei enää tänään ole entisenkaltaisen. Kalentereiden tieto-osasta vastaa kustantaja. Taivaankappaleiden liikkeen tuntemus on kansainvälistä. Suomen osalta pyhäpäivistä käydään keskustelua ylimmällä poliittisella tasolla. Eduskunta tekee asiassa lopulliset päätökset.

Aikanaan almanakkamonopoli muodosti Helsingin yliopistolle merkittävän rahoituskäsitteen. Nykyisin sen merkitys tässä suhteessa on vähäinen.

Englanninkielisten ja muiden privilegioasetuksen kiertämiseksi valmistettujen tai maahantuotujen almanakkojen käyttö on lisääntynyt.

Almanakkamonopolin purkamisella on myönteinen merkitys myös kirjapainoalan kilpailutilanteen kannalta.

Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin almanakkayksinoikeuden poistamiseksi Helsingin yliopistolta.

Puoluekokousedustajan vaihtuminen

Puheenjohtaja: Tässä välissä todetaan puoluekokousedustajan vaihtuminen. Puoluekokousedustajaksi on siirtynyt Kymen piiristä, toveri Heikki Tannisen tultua estyneeksi, hänen varajäsenensä toveri Tauno Mönkäre.

Edustajamuutos merkitään kokouksen pöytäkirjaan. Merkitään.

Puoluekokous totesi Tauno Mönkäreen siirtyneen Heikki Tannisen tilalle varsinaisen jäsenen valtuuksin.

19.

VALITTAAN PUOLUESIHTTEERI

Puheenjohtaja: Tunnelma salissa tiivistyy. Puoluesihteerin vaalin tulos on tulossa aivan kohta.

Sopiiko kokousedustajille, että siirrymme esityslistan kohtaan 19?

Menettelytapa hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Julistetaan puoluesihteerin vaalin tulos.

Äänioikeutettuja on edelleen ollut 344. Äänestäneitä oli tässä äänestyksessä 339, samoin lippuja jätettiin 339. Hyväksytyjä oli 339, hylättyjä ei yhtään, ei myöskään löytynyt yhtään tyhjiä äänestyslippuja tällä erää.

Äänet jakautuivat seuraavasti: toveri Ulpu livari 184 ääntä ja toveri Paavo Lipponen 155 ääntä.

Toveri Ulpu livari on valittu puoluesihteeriksi.

Puoluekokous valitsi puoluesihteeriksi Ulpu livarin äänestyksen jälkeen. Äänestyksen tulos oli Ulpu livari 184 ääntä ja Paavo Lipponen 155 ääntä.

Tulepa, Ulpu, puhumaan pojille!

livari, Ulpu (puoluesihteeriksi): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit puoluekokousedustajat! Minä kiitän siitä luottamuksesta, siitä raskaasta vastuusta, jonka olen saanut. Minä kiitän Paavo Lipposta toverillisesta ja hyvästä, ehkä liian lyhyestä taistelusta. Sitähän täällä on kritikoitu.

Minä olen ollut vuodesta -74 Sosialidemokraattisen Puolueen töissä. Täällä jossakin puheenvuorossa sanottiin, ettei pidä valita puoluesihteeriksi ihmistä, joka ei ole pannut itseään likoon. Puolueen töissä panee aina itsensä likoon, mutta joskus paikka on taustalla, joskus se on edempänä. Minulle on tullut se paikka, että olen nyt edempänä.

Minä tiedän, että juhlan hetki on tämä sekunti, ankara työ alkaa tästä. Sosialidemokratia on aate, joka etenee, ja meidän on pakko voittaa!

Puheenjohtaja: Ole hyvä, toveri Paavo!

Lipponen, Paavo (Helsingin piiri): Rakas Ulpu! Hyvät toverit! Haluan onnitella monivuotista ystävääni Ulpua tästä voitosta reilussa kamppailussa. Ainakin yksi asia tässä nyt ratkesi, eli se, että Suomea ei ole jaettu kahtia, sillä me molemmat ehdokkaat olemme Lapista. Lappi on voittanut. Koko puolue on voittanut tässä vaalissa.

Minä ymmärrän hyvin sen, että on tärkeätä saada fiksuja naisia oikeille paikoille. Minä pelkään, että jos Ulpua ei olisi tähän valittu, niin naisten asema olisi saattanut jäädä vähän heikommalle tässä lopputiimelyksessä, joka tämän jälkeen on vielä jäljellä.

Minulle henkilökohtaisesti tämä ehdokkuus ja äänestystulos, koko tämä keskustelu on merkinnyt sillä tavalla paljon, että kun jossakin vaiheessa aioin jo kieltäytyä, koska näytti siltä, kun ajateltiin viisaasti puolueen kokonaisuutta, en siihen joidenkin mielestä

mahtuisi, niin minut pantiin aika tavalla seinää vasten, että et"sitten kieltäydy. Ja enkä sitten kieltäytynyt.

Olen ennen kaikkea kiitollinen siitä, että oma piiriryhmäni, Helsinki, oli tietääkseni — en tarkastanut lappuja — yhtenäisesti minun kannallani, ja erittäin paljon annan arvoa sille, että kun minua on haluttu leimata jonkin laidan demariksi, että niin sanotusti toiselta laidalta sain tukea.

Minä toivon, että tämä ehdokkuus merkitsee puolueessa sitä, että keskusteluyhteydet paranevat, ja uskon, että Pertti Paasion valinta on vievä puoluetta eteenpäin kohti avarampaa keskustelusuhdetta. Haluan tässä myöskin onnitella häntä. Meillä on erittäin hyvä johtotiimi. Siihen valitaan vielä puolueenvoston johto. Kyllä tästä on hyvä mennä eteenpäin.

Toivon myöskin, ja uskon, että Ulpu tulee käyttämään ne sanat, jotka joskus ovat jääneet käyttämättä, mutta minä ainakin omasta puolestani keuhun tässä Erkki Liikasta loistavana puoluesihteerinä. Vaalit tulevat ja menevät, mutta me tarvitsemme tässä puolueessa nuoria ja lahjakkaita voimia. Näiden pitäisi myöskin kyetä yhteistyöhön siinä teamissa, joka puoluetta vetää.

Haluan tässä muistaa Pirkko Työläjärveä, joka on ollut paitsi koristus tälle puolueelle myöskin erittäin suuri henkinen vahvistus. Toivon, että me näemme hänetkin vielä keskuudessamme:

Nyt kerron vielä lopuksi suhteestani Kalevi Sorsaan. Olen ollut sekä hänen työtoverinsa että avustajansa vuosien ajan. Joskus hän on suuresta viisaudesta antanut minulle hyviä neuvoja. Ja yksi niistä neuvoista oli: älä ryhdy puoluesihteeriehdokkaaksi.

Kun en saanut Helsingin piirin puolesta toivottaa teitä tervetulleiksi tähän kokoukseen, niin toivotan teidät tervemenneiksi. Hyvää kokousjatkoa ja hyvää kotimatkaa täältä Helsingistä,

Puheenjohtaja: Vielä kerran onnea toveri puoluesihteerille. Kiitokset varmaan koko kokousväeltä hyvän kamppailun käyneelle toveri Paavo Lipposelle. Onnentoivotukset teille molemmille.

Tältä osin asia on loppuunkäsittely.

18, VALITAAN PUOLUENEUVOSTON PUHEENJOHTAJA

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen ehdotan, että voisimme ottaa käsiteltäväksi asialistan kohdan 18. käsittelyyn niiltä osin, kuin menettelytapavaliokunta on tästä asiasta saanut ehdotuksensa valmiiksi.

Voidaanko puheenjohtajan tekemä esitys hyväksyä?

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy

Puoluekokous on hyväksynyt puheenjohtajan tekemän ehdotuksen.

Pyydän, että toveri Anttila, menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja, käyttää tässä puheenvuoron. Ole hyvä!

Anttila, Antero (menettelytapavaliokunta): Menettelytapavaliokunta esittää yksimielisesti, että puolueuuvoston puheenjohtajaksi valittaisiin toimittaja Risto Tuominen.

Puheenjohtaja: Kiitoksia, toveri Anttila.

Keskustelu puolueuuvoston puheenjohtajan valinnasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluekokous on yksimielisesti valinnut puolueuuvoston puheenjohtajaksi toveri Risto Tuominen.

Onnea kokoukselta myös toveri Tuomiselle.

Puoluekokous valitsi puolueuuvoston puheenjohtajaksi Risto Tuominen yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen ilmeisesti ymmärsin menettelytapavaliokunnan puheenjohtajan hiljaisuudesta, että muilta osin tämän esityslistan kohdalla ei olla vielä valmiita tekemään ehdotuksia.

Tämän asiakohdan käsittely voitaneen keskeyttää. Keskeytetään.

21. KÄSITELLÄÄN PUOLUEKOKOUSESITYKSET

X Työllisyysaloitteet

Puheenjohtaja: Siirrymme takaisin kohtaan 21. ja siellä alakohtaan 10, työllisyysaloitteet, aloitteet 169— 173.

Kokouksen puheenjohtajaksi siirtyi Pentti Niittymäki.

Puheenjohtaja: Hyvät toverit! Siirrymme käsittelemään työllisyysaloitteita. Aloite n:o 169. Aktiiv työmarknadspolitik, Aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetuomikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Partikongressen konstaterar att Finlands Svenska Arbetarförbundets förslag innehåller många åtgärder som effektiverar den praktiska skötseln av arbetskraftspolitiska åtgärdsförslag som gjort inom partiet. Partikongressen anser att Finlands Svenska Arbetarförbundets åtgärdsförslag bör beaktas då sysselsättningspolitiska beslut förestas under kongressperioden.

Puoluekokous toteaa, että Ruotsalaisen Työväenliiton esitys sisältää useita työvoimapolitiikkaa ja sen käytännön hoitoa tehostavia toimenpiteitä ja se täydentää siten puolueen piirissä laadittuja työllisyyspoliittisia toimenpide-ehdotuksia. Puoluekokouksen mielestä Ruotsalaisen Työväenliiton toimenpide-ehdotukset tulee ottaa huomioon puoluekokouskauden työllisyyspoliittisia ratkaisuja tehtäessä.

Puheenjohtaja: Aloite n:o 170. Nuorille koulutusta ja työtä omalta kotiseudultaan

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa, että aloitteessa esitettyjä työllisyysratkaisuja on esitetty myös SDP:n puolueuuvoston 24. 11. 1985 hyväksymässä työllisyyspoliittisessa toimenpideohjelmassa.

Puoluekokous viittaa Ruotsalaisen Työväenliiton aloitteesta 169 tekemäänsä päätökseen.

Puheenjohtaja: Aloite n:o 171. Työtä kaikille — myös naisille

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Aloitteessa esitettyjä toimenpiteitä on tuotu esiin myös puolueuuvoston työllisyyspoliittisessa toimenpideohjelmassa 24. 11. 1985. Osa-aikatyön ongelmiin on kiinnitetty huomiota puoluetoimikunnan osa-aikatyökannanotossa 24. 10. 1986. Puoluekokous toteaa, että tulevalla puoluekokouskaudella tulee puolueen piirissä olevan täystyöllisyyteen tähtäävän ohjelmallisen valmiuden suuntautua käytännön toimiin työllisyyden parantamiseksi.

Puheenjohtaja: Aloite n:o 172. Työllistämisrahasto.

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Suomessa toimivat mm. Kehitysaluerahasto ja Investointirahasto, joiden tehtävänä on työllisyyden parantaminen siten, että autetaan alkuun uusia yrityksiä ja parannetaan olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä.

Aloitteessa esitetty työllistämisrahaston perustaminen tulee ottaa huomioon yrityskohtaisia yhteistoimintarahastoja koskevien säädösten valmistelun yhteydessä.

Puheenjohtaja: Aloite n:o 173. Työvoimatoimistot koneellistuvat — ihminen unohtuu.

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous ei yhdy käsitykseen, että työvoimatoimistojen siirtyminen automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään huonontaisi niiden palvelumahdollisuuksia. Uudistus tähtää päinvastoin siihen, että ajan tasalla olevat tiedot maan eri puolilla vapaina olevista työpaikoista olennaisesti parantavat toimistojen palvelukykyä. Virkailijoiden turhan ja turhauttavan paperityön väheneminen vaikuttaa samaan suuntaan.

Aloitteessa vaaditaan, että työvoimatoimistoihin perustettaisiin erityisiä neuvonjakajavirkoja. Työvoimatoimistojen henkilökunnan rungon muodostavat jo nykyään työvoimaneuvojat, joiden toimenkuva on aloitteessa mainitun kaltainen. Lisäksi suurissa monipalvelutoimistoissa on erityistyövoimaneuvoja, jotka ovat erikoistuneet esimerkiksi nuorten tai vammaisten työnhakijain palveluun.

Työvoimahallinnossa viime vuosina tapahtunut tehtävien siirtäminen ministeriö- ja piiritasolta työvoimatoimistoille on ollut sinänsä perusteltua. Siitä on kuitenkin ollut seurauksena, että asiakkaiden palveluun tarkoitettu virkailijakunta joutuu tekemään yhä enenevässä määrin erilaisia hallinnollisia tehtäviä. Työvoimahalinnon uudelleen organisointi on saatettava loppuun perustamalla tai siirtämällä työvoimatoimistoihin riittävässä määrin hallinnollisia virkoja, jolloin toimistoilla on nykyistä olennaisesti paremmat mahdollisuudet aloitteessakin edellytetyyn työnhakijoiden palveluun.

XVII Viestintäaloitteet

Puheenjohtaja: Seuraavaksi esitän, että siirrymme käsittelemään viestintäaloitteita.

Käsitellään aloitteet n:o 262. Työväenlehdistön uudelleen järjestäytyminen, 263. Työväenlehdistön aseman ym. selvittäminen ja 264. Työväenlehtien levikin lisääminen. Aloitteeseen 262 on pyydetty puheenvuoroja. Jaakko Olli, Vaasa, valmistautuu Matti Kannelmaa, Vaasa.

Onko toveri Jaakko Olli paikalla? Puheenvuorosi olisi juuri tässä kohdassa. Onko Matti Kannelmaa paikalla?

Kannelmaa, Matti (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Työväenlehtien ilmestyminen ja kokonaisvaltainen kehittäminen on puolueen päätöksentekorganisaatiossa otettava vakavasti. Puolueen aktiivit toverit maakuntalehtien piirissä tiedostavat lehtien merkityksen ja kamppailevat niiden olemassaolon turvaamiseksi. Kokonaisvaltaisella suunnittelulla ja taloudellisten voimavarojen järkevällä suuntaamisella luodaan edellytyksiä piirilehtien kehittämiselle.

Tälle puoluekokoukselle on tehty aloitteet, joissa korostetaan sd-lehtien merkitystä. Myös Vaasan piirissä nähdään, että piirilehtien asema tulee turvata ja kehittää niitä jatkuvasti. Olen usein pannut merkille, että lehdistömme kärsii tai on kärsinyt alemmuuden tunteesta. Arvostus oman väen taholta on mielestäni ollut sellaista, mikä ei ole nostanut lehtien profiilia. Etenkin 80-luku on ollut työväenlehtien totista kamppailua niin levikkien kuin myös taloudellisten toimintaedellytysten osalta. Ainakin tähän saakka ovat edellytykset etenkin kannatuslukujen valossa olleet nykyisiä levikkilukuja suuremmat. Silti ei ole saavutettu kannattajajoukkojen luottamusta. Siinä on haastetta juuri piirilehtien tekijöille ja tukijoille etelästä pohjoiseen.

On itsestään selvää se, että jokainen sd-lehti luo pääasialliset edellytykset ja mahdollisuudet itse. Kokonaisuuttaisten mahdollisuuksien suunnittelu ja käyttäminen on silti olta-
tava peruskivinä juuri puolueen ja T-lehdistö Oy:n toiminnassa.

Kuten jo edellä totesin, lehtiämme kohtaan tunnettu vähäinen arvostus on jopa tilaajien aliarvioimista, sillä valtaosalle tilaajista sd-lehti on todellinen ykkönen. Kun puolue on julkituonut kannanottojaan ja poliittisia linjakysymyksiä, ei niitä ole voinut lukea sd-lehdestä. Ne on pitänyt lukea porvarilehdistä, joissa puolueemme edustajat ovat tuoneet niitä julki. Mielestäni sd-lehtien reilusti yli 100.000 tilaajaa päihittää monet porvarilehdet, joissa puolueemme edustajien näkemykset ja avaukset on julkaistu.

Tämän kaltaiset arvostuskysymykset puolueemme johtotasolta kuin myös alemmilla tasoilla ovat lehdillemme tärkeitä, ja erityisen tärkeitä ne ovat sd-lehtien tilaajille ja lukijoille. He ovat oikeutettuja lukemaan merkittäviä kannanottoja ja linjakysymyksiä juuri omasta lehdestä. Sillä pidetään yllä erästä oleellista peruskysymystä eli lukutottumusta.

Näihin aloitteisiin puoluetoimikunta on todennut oikeansuuntaisesti, mutta hieman vajavaisesti kuitenkin, koska siellä todetaan, että asia siirretään puoluetoimikunnan ja T-lehdistö Oy:n harkittavaksi.

Ponsiesityksenä toteaisin, että se vaatisi jämäkemmän sanonnan elikä sille tulisi olla määräaika ja että se veloitetaan tekemään tämä välittömästi.

Puheenjohtaja: Tiedustelen onko Jaakko Olli saapunut paikalle. Puheenvuoro, ole hyvä, ja valmistautuu Lilja Valjakka, Etelä-Häme.

Olli, Jaakko (Vaasan piiri): Hyvät toverit! Yhdistyksessämme on paljon keskusteltu työväenlehtiäsiasta enkä tässä pitkään enkä enempää keskusteluista mainitse, mutta teen selvän esityksen puoluetoimikunnan lausuntoon aloitteisiin 262-264.

Asian kiireellisyyden vuoksi esitän, että SDP:n 34. puoluekokous päättäisi velvoittaa seuraavan puoluetoimikunnan välittömästi selvittämään puolueemme lehdistön asema kokonaisuudessaan, miten sitä tulisi kehittää esimerkiksi organisaation, sisällön ja yhteistyön osalta. Asiaa valmistelevaan puoluetoimikunta voisi valita työryhmän, jossa tulisi olla eri intressipiirien edustus niin puolueesta, T-lehdistö Oy:stä kuin sd-lehdistäkin. Työryhmälle tulisi antaa selvä tehtävärajaus ja aikataulu.

Puoluetoimikunnan tulisi tehdä päätöksiä vielä vuoden 1987 aikana, viimeistään 1988 alussa, ja että Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto irroitettaisiin puoluetoimiston yhteydestä ja liitettäisiin osaksi T-lehdistö Oy:tä. TST:n toimintaan tulisi ohjata riittävästi voimavaroja, koska TST:n toiminnan tehostaminen hyödyntää kaikkia sosialidemokraattisia lehtiä. TST:n palkkataso on myös saatava kilpailukelpoiseksi Helsingin yleisen toimittajan palkkatason kanssa. Vain tällä tavoin voidaan turvata riittävän ammattitaitoisen ja pysyvän työvoiman saanti. Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Lilja Valjakka, Etelä-Häme, valmistautuu Tauno Kivelä, Vaasa.

Valjakka, Lilja (Etelä-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Työväenlehdistön asema on nykyisin erittäin huolestuttava. Lahden Läntisen Sos. dem. Työväenyhdistyksen tekemä aloite työväenlehdistön aseman selvittämiseksi tulisi ottaa puoluetoimikunnan taholla tarkempaan käsittelyyn. Puoluetoimikunta on antanut lausunnon tästä asiasta, mutta mielestämme se ei ole ihan riittävä.

Lehdissä tulisi käydä entistä avoimempaa keskustelua. Tehtyjen päätösten perustelut pitäisi selvittää perusteellisesti, jotta jäsenten ja ammattiyhdistysaktiivien olisi työpaikoilla helpompi perustella päätöksiä ja ratkaisuja. Alueelliseen lehdistöön tulisi myös kiinnittää huomiota ja Suomen Sosialidemokraattiin pitäisi saada enemmän aluekohtaisia sivuja. Näin saataisiin myös tilaajalisää. Kaikkia ei kiinnosta pelkästään Helsingin asiat, vaikka ne tärkeitä ovatkin.

Juuri äsken valittiin uusi puoluesihteeriksi, joka on ammatiltaan toimittaja. Toivon, että myös hän antaa uudistavan panoksensa työväenlehtien sisältöön ja sitä kautta levikin kasvuun.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Tauno Kivelä, Vaasa, valmistautuu Olli Vuorinen, Etelä-Häme.

Kivelä Tauno (Vaasan piiri): Kannatan Matti Kannelmaan sekä Jaakko Ollin tekemiä muutos- ja ponsiesityksiä.

Puheenjohtaja: Olli Vuorinen, Etelä-Häme, ole hyvä!

Vuorinen, Olli (Etelä-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Yhdyn niihin käsityksiin, joissa todetaan, että sosialidemokraattinen puolue on liiaksi riippuvainen niin sanotuista puolueisiin lukeutumattomista viestintävälineistä. Sen vuoksi on välttämätöntä kiinnittää huomiota oman lehdistön ja viestintävälineistön yleiseen kehittämiseen. Ei ole oikein se, että esimerkiksi Suomen Sosialidemokraatti tulee valtaosalle lukijoita vasta päiväkanossa, koska kello 7.00 työmaalle menevillä puolueen jäsenillä tulisi jo siinä vaiheessa olla tiedossansa lehden omat uutiset, periaatteet ja kannanotot. Silloin heillä olisi mahdollisuus myös työmaakeskusteluihin. Nyt aseet on riisuttu aika pitkälle. Lisäksi Demarin kohdalla on jakeluhäiriöitä esim. niin, että viikon alussa saat-
taa tulla useampikin numero samana päivänä.

Olemme panneet merkillä sen piristymisen, mikä lehdistössä on tapahtunut. Olemme myöskin todenneet, että teknisiä puitteita on pyritty kehittämään, mutta lisätoimintoja tarvitaan, kun myös kaapeli-TV ja paikallisradiot ovat tulleet jäädäkseen. Tässä mielessä kannatan Lahden Läntisen Työväenyhdistyksen aloitteessaan esittämää työväenlehdistön aseman selvitystoimintaa niin, että puoluekokous velvoittaisi suorittamaan sen mahdollisimman nopeasti.

Puheenjohtaja: Keskustelu aloitteista 262-264 on päättynyt.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on tehty kannatetut ehdotukset ja näin ollen suoritetaan äänestys. Suoritetaan.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: Esitän, että suoritetaan koeäänestäys. Ne jotka kannattavat puoluetoimikunnan esitystä aloitteista 262-264 nostavat äänestyskortin ylös. Liput alas.

Ne jotka kannattavat näitä tehtyjä esityksiä, jotka ymmärrän yhteisiksi, nostavat äänestysliput ylös. Liput alas.

Puheenjohtaja: Koska kokouksessa enemmistö oli tässä asiassa selvästi näitten ponsesitysten takana, teen ehdotuksen, että asia menee valiokuntakäsittelyyn. Ehdotus voitaneen hyväksyä? Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Aloite 265 Kansallinen telemaattinen ohjelma.

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous yhtyy aloitteessa mainittuun tavoitteeseen teletoiminnan kehittämiseksi, joskin toteaa ehdotuksen olevan vaikeasti toteutettavissa mm. teletoimien hajanaisuuden vuoksi.

Puheenjohtaja: Aloite 266. Poliittisen pilalehden "Kurikan" henkiin herättäminen

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puolue harjoittaa nykyisin julkaisu toimintaa, josta on mainittava säännöllisesti ilmestyvät puoluelehdet, Sosialistinen Aikakauslehti, jäsenlehti Sosialidemokraatit ja Työväen Taskukirja. Satunnaisesti on julkaistu muitakin, kuten pilalehti Kurikkaa. Viimeksi mainitun julkaiseminen on riippunut yhtäältä ostajien kiinnostuksesta ja toisaalta mm. taloudellisista ja henkisistä mahdollisuuksista.

Päätös julkaisu toiminnan osalta tehdään aina vuosittain. Puoluekokous suosii

telee, että puoluetoimikunta seuraa tarpeiden muuttumista jatkuvasti ja tekee siitä koskevat esitykset puoluetoimikunnalle.

Puheenjohtaja: Aloite 267. Viestintäpolitiikka

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Vastoin aloitteen tekijän ehdotusta puoluekokous pitää viestintäneuvoston perustamista SDP:n johdonmukaisena kantana ja siten harkinnanarvoisena. Ehdotukseen tiedotusministeriön perustamisesta puoluekokous on samaa mieltä aloitteen tekijän kanssa, ja esittää sen hylkäämistä.

Puheenjohtaja: Aloite 268. Aisti- ym. vammaisten tiedonsaannin tukeminen

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Määrittelemättä esityksiin yksityiskohtaista kantaansa puoluekokous hyväksyy aloitteen.

Puheenjohtaja: Aloite 269. Omaehtoisen viestinnän tukeminen

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous esittää, että omaehtoista tv- ja radio-ohjelmatuotantoa tuettaisiin sekä videopajojen että paikallisten radio- ja tv-verkkojen avulla.

Puheenjohtaja: Aloite 270. Puolueen sähköinen viestintä

Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa kahden ensimmäisen ehdotuksen olevan vaikeasti toteutettavissa. 3)-kohdan osalta puoluekokous kehottaa puoluejärjestöjä lisäämään tähän tähtäävää sosialidemokraattista koulutustoimintaa mm. yhteistyössä TSL:n kanssa.

Puheenjohtaja: Täällä on pyydetty työjärjestyspuheenvuoro Osmo Keinänen Pohjois-Karjala.

Työjärjestyspuheenvuoro

Keinänen, Osmo (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokoustoverit! Tämä kokoustekniikka on kyllä sellaista nyt tässä kokouksessa, se oli jo sitä viime yönä ja myöskin tämän illan aikana, kun on käsitelty näitä asiakohtia, että tässä ei pitempiaikainenkaan järjestöihminen kestä mukana.

Kun edellisten ohjelmakohtien osalta keskusteltiin ja siellä suoritettiin koeäänestys, se oli sillä sipuli. Sitten kävi valtiovarainministerikin antamassa neuvoja ja asia vietiin sitten ohjelmavaliokuntaan. Nyt viestintäaloitteiden osalta 262—264 järjestävä valiokunta, eli istuva puheenjohtajisto, päätti siitä koeäänestyksen kautta. Minun mielestäni olisi pitänyt käsitellä, että siirretäänkö tämä kannatettu esitys ohjelmavaliokunnalle vai päätetäänkö tässä kokouksessa.

Esittäisin, että järjestävä valiokunta kokoontuisi pohdiskелеmaan yhteisiä järjestyssääntöjä, jolta pohjalta sitten nämä asiat päätettäisiin, että me kokousedustajat, yksinkertaisimmatkin, joihin luen itsenikin, voisimme pysyä puheenjohtajien tasolla siinä, miten näitä asioita käsitellään. Mielestäni viestintäpoliittisten aloitteiden alku oli kyllä virheelinen.

Puheenjohtaja: Keskustelu työjärjestyspuheenvuorosta on päättynyt.

III Laki- ja hallintoaloitteet

Puheenjohtaja: Siirrymme käsittelemään valiokunnasta tulleita laki- ja hallintoaloitteita.

Esitykset on tietääkseni jaettu edustajain pöydille, joten voitaneen hyväksyä, että sieltä jokainen edustaja seuraa valiokuntaesitysten käsittelyä. Hyväksyttäneen? Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Seuraava puheenvuoro valiokunnan puheenjohtajalla. Tämä ihan tällaisista teknisistä syistä, koska pitää saada tämä esitys nauhalle täältä pöntöstä puhuttaessa. Se viivästyttää jonkun verran kokousta, mutta näin meneteltäneen. Menetellään.

Pimies, Kari (ohjelmavaliokunta II): Laki- ja hallintoaloitteet.

Aloite n:o 31. Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet perustuslakiin

Valiokunta esittää, että puoluekokous hyväksyy puoluetoimikunnan esityksen seuraavin muutoksin:

Esityksen toinen kappale korvautuu kappaleella:

"Muilta osin puoluekokous toteaa, että hallitusmuodon omaisuudensuojasäännökset ja muut perusoikeudet sellaisenaan suojaavat vain Suomen kansalaisia. Sen seikan ratkaiseminen, missä laajuudessa perusoikeussuoja välillisesti ulottuu myös oikeushenkilöihin, kuuluu lähinnä eduskunnalle ja sen perustuslakivaliokunnalle."

Toteaisin valiokunnan käsittelystä sen, että meillähän oli puoluetoimikunnan esituksen lisäksi kaksi muutosehdotusta ja tämä on liki sen toisen mukainen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kuultiin valiokunnan esitys. Keskustelua! Keskustelu päättynyt.

Tänne tuli puheenvuoropyyntö Tuula Haatainen Helsinki, ole hyvä!

Haatainen, Tuula (Helsingin piiri): Hyvät toverit! Tässä valiokunnasta tullessa vastineessa ei mielestäni ole se sisältö, mikä meidän aloitteessa on, eli siis mehän edellytimme sitä, että perustuslakia tai sen tulkintaa muutetaan siten, että kohta 2, hallitusmuodon omaisuudensuojasäännöksiä selvitetään tulkittavaksi näistä perusoikeuksista käsin siten, että omaisuuden perustuslain suoja ei ulotu oikeushenkilöihin, eikä yksityisen kansalaisen hypoteettisiin taloudellisiin intresseihin.

Esitän, että tämä aloite hyväksyttäisiin tällaisenaan. Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraava Heli Santala, Pohjois-Häme.

Santala, Heli (Pohjois-Hämeen piiri): Hyvät toverit! Kannatan Tuula Haataisen tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Keskustelu päättynyt! Keskustelun kuluessa on tehty ohjelmavaliokunnan esityksestä poikkeava ehdotus, joten asiasta äänestetään. Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Esitän koeäänestystä. Äänestys ehdotus voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Koeäänestys

Pyydän, että ne jotka kannattavat ohjelmavaliokunnan tekemää ehdotusta, nostavat äänestyskortin ylös. Kortit alas!

Ne jotka kannattavat Tuula Haataisen tekemää esitystä. Äänestyskortit ylös. Vähemmistö. Kortit alas!

Puheenjohtaja: Hyväksytään ohjelmavaliokunnan esitys. Voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä perusoikeuksia koskevilta osin puoluekokous hyväksyy aloitteen.

Muilta osin puoluekokous toteaa, että hallitusmuodon omaisuudensuojasään-

nökset ja muut perusoikeudet sellaisenaan suojaavat vain Suomen kansalaisia. Sen seikan ratkaiseminen, missä laajuudessa perusoikeussuoja välillisesti ulottuu myös oikeushenkilöihin, kuuluu lähinnä eduskunnalle ja sen perustuslakivaliokunnalle.

Puoluekokous viittaa esitykseen puolueen uudeksi periaateohjelmaksi.

Puheenjohtaja: Seuraavana aloitteet 36.-38. Vaalijärjestelmän muuttaminen.

Piimies, Kari (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit!

Valiokunta esittää, että puoluekokous hyväksyy puoluetoimikunnan esityksen seuraavin muutoksin:

Esityksen viimeinen kappale korvautuu virkkeellä:

"Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan selvittämään mahdollisuudet vaalijärjestelmän uudistamiseksi siten, että nykyisen vaalijärjestelmän epäkohtia voitaisiin poistaa esimerkiksi siirtymällä pitkiin listoihin."

Valiokunnan esityksestä totean, että puoluetoimikunnan esitykseen on lisätty neljä sanaa. Puoluetoimikunnan esityksellä oli valiokunnassa myös kannatusta samoin kuin niillä pitemmälle menevillä vastaehdotuksilla, joita salissa eilenillalla tehtiin.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Asiakohtaan on pyytäneet puheenvuoron Hannu Penttilä, Uusimaa ja valmistautuu Timo Pirttijärvi Uusimaa.

Penttilä, Hannu (Uudenmaan piiri): Hyvät toverit! Eilen eri asiassa totesin, että meillä sosialidemokraateilla on unelmia. Eräs unelma on ollut siirtyminen pitkiin listoihin eli sen vääryyden poistaminen, että yhteiskunnallisen vallankäytön olennaista välinettä hoidetaan henkilöpalvonnan, eikä asiakyksymysten kautta.

Toisaalta totesin, että jotkut, usein ulkopuoliset, sanovat, että sosialidemokraatit ovat niitä, jotka pelkäävät ja epäroivät kun todellinen päätös pitäisi tehdä. Tässä kysymyksessä puoluetoimikunnan ja myös valiokunnan vastaus on tällä, mielestäni virheellisellä sosialidemokraattisella linjalla. Meillä pitäisi olla rohkeutta tässä salissa ottaa selkeä kanta siirtymisestä pitkille listoille, onhan sen kannan ottanut jo päätaantumuspuolueen puheenjohtajakin.

Sen takia esitän uudelleen, että Uudenmaan ryhmän esitys siitä, että puoluekokous yksinkertaisesti velvoittaisi puoluetoimikunnan tekemään esityksen pitkiin listoihin siirtymisestä, tulisi tämän kokouksen päätökseksi.

Puheenjohtaja: Seuraavana Timo Pirttijärvi, Uusimaa.

Pirttijärvi, Timo (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kannatan Hannu Penttilän äsken tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Keskustelu asiasta on päättynyt.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on Hannu Penttilä tehnyt ohjelmavaliokunnan ehdotuksesta poikkeavan esityksen, jota Timo Pirttijärvi on kannattanut, joten suoritamme äänestyksen. Esitän äänestysmenettelyksi koeäänestystä. Voitaneen hyväksyä. Hyväksytty.

Koeäänestys

Ne, jotka kannattavat ohjelmavaliokunnan esitystä, nostavat äänestyskortin ylös. Kiitoksia. Saa laskea alas. Ne, jotka kannattavat Hannu Penttilän tekemää muutosehdotusta, äänestyskortit ylös. Kiitoksia.

Ohjelmavaliokunnan esitys on tullut selkeäksi enemmistöksi. Voitaneen hyväksyä. Hyväksytty.

Puoluekokous toteaa, että henkilökeskeisessä vaalijärjestelmässä samoin kuin ns. pitkälistajärjestelmässäkin on omat etunsa ja haittansa. Nykyisen järjestelmän merkittävimmät haittapuolet ovat henkilökysymysten korostuminen asia- ja linjakysymysten kustannuksella sekä se, että ehdokkaiden taloudellinen asema vaikuttaa heidän vaalimenestykseensä. Tämän vuoksi SDP on perinteisesti ollut pitkälistajärjestelmän kannalla.

Nykyisen vaalijärjestelmän etuna taas on mm. ehdokkaiden henkilökohtainen kontakti valitsijoihin. Demokratian kannalta on myös tärkeää, että valitsijat pääsevät vaikuttamaan sekä vaaliliitosta valittavien ehdokkaiden lukumäärään että siihen, ketkä henkilöt vaaliliitosta tulevat valituiksi.

Puoluekokous korostaa, että vaalijärjestelmää koskevat uudistukset edellyttävät huolellista valmistelua ja laajaa selvitystä päätöksenteon tueksi.

Puoluekokous velvoittaa puolueitoimikunnan selvittämään mahdollisuudet vaalijärjestelmän uudistamiseksi siten, että nykyisen vaalijärjestelmän epäkohtia voitaisiin poistaa esimerkiksi siirtymällä pitkiin listoihin.

Puheenjohtaja: Aloite 49. Laki pääkaupunkiseudun liikenteen järjestämisestä.

Piimies, Kari (ohjelmavaliokunta II): Hyvät toverit! Aloite n:o 49. Valiokunta esittää, että puoluekokous hyväksyy puolueitoimikunnan esityksen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy. Valiokunnan esitys on tullut hyväksytyksi.

Puoluekokouksen mielestä pääkaupunkiseudun liikenteen kehittämisen tulisi tapahtua YTV:n sekä alueen kuntien ja valtion välisten sopimusten pohjalta ja toteaa, että aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Puheenjohtaja: Tässä kohdassa järjestävä valiokunta esittää, että kokous keskeytetään päivällisen ajaksi ja kokousta jatketaan puolueitoimikunnan varsinaisten jäsenten valinnalla klo 20.00. Kokous keskeytetään.

Kokous keskeytettiin klo 17.53.

Kokous jatkui klo 20.10

Kokouksen puheenjohtajana Teuvo Kinnunen, sihteerinä Viveca Lahti ja Matti Kouri

Puheenjohtaja: Vastoin ennen ruokailutaukoa tekemääme ilmoitusta me emme sitenkään voineet jatkaa kokousta valinnoilla johtuen siitä, että menettelytapavaliokunnan työskentely on hieman kesken. Joka tapauksessa tarkoituksena on, että noin puolen tunnin sisällä voisimme siirtyä puolueitoimikunnan valintaan.

Me jatkamme ympäristöpoliittisella ohjelmalla, mutta sitä ennen kuitenkin muutamia ilmoitusasioita.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Ensinnäkin tärkein ilmoitusasia on se, että periaateohjelman käsittely jää huomisaamuun. Toisin sanoen ohjelman käsittely aloitetaan n. klo 9.00 muutamien huomisaamuna tapahtuvien seremonioiden jälkeen. Toivon, että kun me aamulla alamme käsitellä tämän kokouksen tärkeintä asiaa, puoluekokousedustajat olisivat mahdollisimman runsaslukuisasti paikalla.

Tänään joudumme kokousta jatkamaan johtuen osittain siitä, että meillä on ollut keskusteleva kokous, joten olemme jäljessä aika huomattavasti aikataulusta. Kokousta jatketaan pitkälle puolen yön jälkeen. Se, että aikaisemmassa aikataulussa on ollut maininta, että kokous keskeytetään klo 24.00, niin siinä edessä on ollut pikkuinen n-kirjain, joka tarkoittaa, että noin klo 24.00. Kun meillä ei ole mahdollisuutta muutoin lopettaa tätä kokousta säädetyssä ajassa, niin pakko on teitä hieman kiusata näillä asioilla.

Pyydämme anteeksi, mutta ympäristöpoliittisen ohjelman jälkeen, kun näitä valintoja joudutaan tekemään, niin siinäkin me joudumme vähän juoksuttamaan asioita edestakaisin täällä listalla, sillä kokous jatkuu koko ajan. Otetaan välillä valintoja ja sitten jatketaan ohjelmilla. Ympäristöpoliittisen ohjelman jälkeen tulee järjestötoimintaan kuuluvat kysymykset, kunnallispoliittiset aloitteet jne.

Sen lisäksi on pyydetty tiedottamaan kokoukselle, että lauantaiamuna, eli huomisaamuna Paasipuiston laittaminen juhlaikuntoon alkaa, joten kaikki autot on ehdottomasti ajettava pois Paasipuistosta. Toisin sanoen, siis klo 08.00 puisto tulee olla tyhjä autoista. Toivon, että jokainen ymmärtää, että järjestelyjen vuoksi tämä on pakko suorittaa. Tämä ilmoituksista. Nyt kokoustyöskentely jatkuu.

V Ympäristöaloitteet

Puheenjohtaja: Aloite n:o 91. SDP:n ympäristöpoliittinen ohjelma.

Asian esittelee valiokunnan puheenjohtaja, toveri Risto Koivisto.

Koivisto, Risto (ohjelmavaliokunta I): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Salissa tehtiin eilen neljäkohtainen muutosesitys puoluetoimikunnan ehdotukseen ympäristöpoliittiseksi ohjelmaksi. Valiokunta käsittelee tämän ehdotuksen ja totesi, että kolme neljästä kohdasta olisi ilmeisesti syytä hyväksyä. Mutta sen sijaan ydinvoiman aikarajakohtaa valiokunta piti mahdottomana ohjelmaan liittää. Valiokunta oli kannanotossaan yksimielinen. Valiokunta esittää, että puoluekokous hyväksyy puoluetoimikunnan esityksen seuraavin muutoksin.

Esityskirjan sivulle 149, lisätään viimeisen kappaleen toiseksi virkkeeksi: mikäli ihminen tuhoaa luonnon, hän tuhoaa myös oman lajinsa elinedellytykset.

Esityskirjan sivulle 157, kohtaan "Energian käyttöä vähennettävä", toisen kappaleen loppuun esitetyistä, lisättävistä sanoista "vuoteen 2000 mennessä" valiokunta esittää, että hyväksytään puoluetoimikunnan esitys, jossa näitä sanoja siis ei ole.

Esityskirjan sivulle 158, kohdan "Luonnonvarojen hyväksikäyttö kestäväksi ja monipuoliseksi" loppuun lisätään uudeksi kappaleeksi: "Uusia kansallispuistoja, retkely- ja luonnonsuojelualueita on perustettava myös Etelä-Suomeen."

Esityskirjan sivulle 159 kohtaan "Ympäristön kemikaalikuormaa vähennettävä" lisätään viimeiseksi kappaleeksi: "Freonipäästöt, jotka tämänhetkisen tutkimustiedon mukaan tuhoavat ilmakehän otsonikerrosta on saatava kuriin. Tämä edellyttää Suomessa lainsäädäntöä sekä pyrkimystä kansainväliseen sopimukseen otsonikerroksen pelastamiseksi."

Puheenjohtaja: Kiitoksia toveri Koivisto. Tähän kohtaan on pyydetty puheenvuoroja. Ensimmäisen puheenvuoron käyttää Auli Kivenmaa, SNK, valmistautuu Heli Santala Pohjois-Häme.

Kivenmaa, Auli (Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Äskeisessä valiokunnan esityksessä todettiin, että valiokunta on yksimielisesti päättänyt, että ohjelmaan ei ole mahdollista lisätä ydinvoimaa käsittelevään kohtaan lisäystä, että ydinvoimasta luovutaan vuoteen 2000 mennessä. Perusteluja tälle näkemykselle en kuullut. Ohjelmatyö on sellaista, joka asettaa puolueelle tavoitteita. Yksi tavoite, joka tästä ohjelmasta tulee niille tovereille, jotka esimerkiksi energiapolitiikkaa käsittelevien asioiden kanssa ovat tekemisissä, on ydinvoimasta luopuminen.

Esitän, että tämä vuoteen 2000 mennessä lisätään ja nyt esitän siihen perusteluja. Kaikeilla niillä kursseilla, joilla olen aikani ollut, on opetettu, että kun tehdään projekteja, joka tämäkin on, on projekti aloitettava jostakin ja samalla on määriteltävä mihin mennessä projekti on lopetettava. Tässä tapauksessa esitän, että puoluekokous päättää

projektin lopettamisajaksi vuoden 2000 ja tähän mennessä ydinvoimasta olisi siis luovuttava.

Puheenjohtaja: Seuraavaja Heli Santala, Pohjois-Häme.

Santala, Heli (Pohjois-Hämeen piiri): Kannatan Auli Kivenmaan tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Kiitos. Seuraavana valiokunnan puheenjohtaja Risto Koivisto.

Koivisto, Risto (ohjelmavaliokuna I): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tässä kaivattiin valiokunnan perusteluja. Totean, että valiokunta lähti siitä, että tämä ohjelma jo sinänsä on hyvin radikaali ja hyvin edistyksellinen ja määrittelee sosialidemokraattisen puolueen ydinenergiapolitiikkaa hyvinkin ratkaisevalla tavalla. Siinä sanotaan nimittäin näin, että ydinenergian käytöstä on asteittain luovuttava. Todettiin, että määrävuosi tuon ajatuksen perässä on turha, se on hankala ja saattaa viedä puolueen sellaiseen tilanteeseen, jota myöhemmin on syytä katua.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Onko yleiskeskustelu asiasta päättynyt. Pyydettyjä puheenvuoroja asiasta ei ole. Keskustelu asiasta riittänee. Riittää.

Teen seuraavan käsittelyjärjestysehdotuksen. Käsittelemme ympäristöpoliittisen ohjelman kappale kerrallaan. Voidaanko menettelytapa hyväksyä?

Keskustelu menettelytavasta alkaa. Päättyy. Esitys hyväksytään.

Puheenjohtaja: Aloitamme sivulta 149.

Esipuhe. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Maapallon ympäristöongelmat. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Asevarustelu, esimerkki luonnonvarojen ja ihmisen osaamisen riistosta. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Sosialidemokraatit ja ympäristönsuojelu. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Sosialidemokraattiseen ympäristöpolitiikkaan alaotsikko parempaan ympäristöön. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Toiminnan avain, solidaarisuus. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Ympäristö on yhteinen. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Ympäristöpolitiikan ensisijaisuus. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Kulutus ja ympäristöpolitiikka. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Ilmaista luonnonvarojen käyttöä ei ole. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Taloudelliset muutokset hallintaan. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy Hyväksytään.

Ympäristötyöt osaksi aktiivista työllisyyspolitiikkaa. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Toimintaa luonnon ja ihmisen puolesta, alaotsikko ympäristövaikutukset arvioitava. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Yhtenäiseen ympäristölupaan. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Ympäristörahasito perustettava. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Työvoiman verotuksesta raaka-aineiden verotukseen. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Seuraavana käsitellään energian käyttöä vähennettävä ja ymmärtääkseni tähän kohtaan on Auli Kivenmaa, Heli Santalan kannattamana tehnyt muutoksen.

Puheenjohtaja: Kun on tehty kannatettu muutosehdotus valiokunnan ehdotusta vastaan, on asiasta äänestettävä.

Ehdotan, että suoritamme koeäänestyksen. Keskustelu menettelytavasta alkaa. Keskustelu päättyy. Koeäänestys voitaneen suorittaa.

Koeäänestys

Pyydän ensin nostamaan edustajakorttinsa, jotka kannattavat valiokunnan tekemää ehdotusta. Kortit ylös. Kiitos, kortit saa laskea. Sitten ne kortit, jotka kannattavat Auli Kivenmaan tekemää ehdotusta. Tässä on selvä vähemmistö.

Voidaanko näin todeta? Näin todetaan.

Kohta energian käyttöä vähennettävä on tullut hyväksytyksi valiokunnan ehdottamassa muodossa.

Puheenjohtaja: Seuraavana Luonnonvarojen hyväksikäyttö kestäväksi ja monipuoliseksi. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Hyväksytään.

Jätteet hyötykäyttöön. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Esitys hyväksytään.

Ympäristön kemikaalikuormaa vähennettävä. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Ehdotus hyväksytään.

Rakennettua ympäristöä hoidettava ja kulttuuriperintöä suojeltava. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Ehdotus hyväksytään.

Työhön paremman ympäristön puolesta. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy. Esitys hyväksytään. (Ympäristöpoliittinen ohjelma pöytäkirjan liitteenä, liite n:o 11)

Puoluekokous hyväksyi Ympäristöpoliittisen ohjelman.

Näin on tullut ympäristöpoliittinen ohjelma hyväksytyksi ja tämä kohta on loppuunkäsittely.

Puheenjohtaja: Aloite n:o 93, Omvänd bevisbönda som grund för miljöpolitiken, Vaarattomaksi todistaminen ympäristölupien perustaksi. Toveri Koivisto ole hyvä!

Koivisto, Risto (ohjelmavaliokunta I): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Korsnäs socialdemokratiska förening on tehnyt aloitteen, jonka pääasiana ilmeisesti on ns. käännetyn todistustaakan käyttöönotto ympäristölupia myönnettäessä. Toivottavasti kukaan ei kysy, mitä se tarkoittaa. Puolueoimikunta on ottanut kannan tähän aloitteeseen ja toteaa, että puoluekokouksen rrielestä ei ole olemassa perusteita käännetyn todistustaakan käyttöönottamiselle jne.

Tästä asiasta tehtiin salissa eilen aloite, jossa edellytettiin, että puoluekokous hyväksyy alkuperäisen Korsnäsin sosialidemokraattisen yhdistyksen aloitteen. Valiokunta käsittelee tätä asiaa ja totesi, että puolueoimikunta nyt kenties on suhtautunut turhan jyrkästi tähän aloitteeseen ja valiokunta oli tässäkin kannanotossaan yksimielinen.

Valiokunta esittää, että puoluekokous hyväksyy seuraavan puolueoimikunnan kannasta poikkeavan esityksen: "Puoluekokous pitää käännetyn todistustaakan periaatetta tärkeänä ympäristöpolitiikan perusteena ja edellyttää, että puolueoimikunta selvittää, millaisilla edellytyksillä voidaan luoda lainsäädäntö, jolla käänneinen todistustaakka otetaan käyttöön.

Puoluekokous edellyttää, että puolueoimikunta toimii siten, että ympäristötutkimuksen voimavaroja lisätään ja ilmansuojelua tehostetaan."

Puheenjohtaja: Kiitoksia, toveri Koivisto. On kuultu valiokunnan ehdotus aloitteeseen numero 93 esitys puoluekokouksen päätökseksi.

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy. Valiokunnan tekemä esitys on tullut puoluekokouksen päätökseksi.

Partikongressen anser att principen om omvänd bevisbönda är en viktig grund för miljöpolitiken och förutsätter att partistyrelsen utreder under vilka förutsättningar man kan skapa en lagstiftning med vilken omvänd bevisbönda tas i bruk.

Partikongressen förutsätter att partistyrelsen verkar så att resurserna för miljöforskning ökas och luftskyddet effektivteras.

Puoluekokous pitää käännetyn todistustaakan periaatetta tärkeänä ympäristöpolitiikan perusteena ja edellyttää, että puolueoimikunta selvittää, millaisilla

edellytyksillä voidaan luoda lainsäädäntö, jolla käänteinen todistustaakka otetaan käyttöön.

Puoluekokous edellyttää, että puolueoimikunta toimii siten, että ympäristötutkimuksen voimavaroja lisätään ja ilmansuojelua tehostetaan.

Näin on ympäristöaloitteet tulleet loppuunkäsittelyiksi.

Puheenjohtaja: Tässä varmistellaan nyt, että missä vaiheessa tuo menettelytapavalio-kunta oikeastaan on. Jos me siirrymme näihin järjestötoimintaan liittyviin kysymyksiin, niin näitten esittely on ilmeisesti aikaa vievä ja sen vuoksi katsotaan nyt, että joutuvatko he sieltä vai ei. Toisin sanoen tarkoitan, että istutaan vain rauhallisesti ja vähän aikaa voitte keskustella vaikka vierustoverinne kanssa, kun te keskustelette muutoinkin.

No niin, hyvät toverit, se on niin, että menettelytapavalio-kunta työskentelee hyvin rauhallisesti välittämättä siitä, että meillä kaikilla on kiire päästä valitsemaan myöskin puolueoimikuntaa. Sopiiko, että tässä kun toveri Pentti Sahin kanssa keskustelin siitä, kuinka kauan mahdollisesti hänen alustuksensa tästä kunnallispoliittisesta ohjelmaluonnoksesta veisi aikaa ja hän lupasi selviytyä siitä 10 minuutissa, niin katsotaanpa kaikki porukalla kellosta, selviytyykö Pentti antamastaan takarajasta.

XII Kunnallispoliittiset aloitteet

Puheenjohtaja: Voitaneen ottaa käsittelyyn kunnallispoliittiset aloitteet. Näin menetellään. Toveri PiYitti Sahi, ole hyvä.

Sahi, Pentti (puolueoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tämän alkuterveydyksen voisi ehkä suorittaa niinkin, että toteaisin, hyvät sosialidemokraattiset kunnallistoiverit. Täällä salissa olevista tovereista vähintään yhdeksän kymmenestä on tai on ollut jossain kunnallisessa luottamustehtävässä. Asetelma kuvaa hyvin kunnallispolitiikan merkitystä puolueemme toiminnassa. Se on poliittista arkipäiväämme. Tämän päivän Karl Marx voi sanoa, että kunnallispoliittinen toimintamme on ideologiamme paras kriteerimittari. Puoluekokous käsittelee näitä molempia asioita. Olemme hyväksymässä puolueelle uutta periaateohjelmaa ja nyt keskustelemme kunnallispoliittisesta ohjelmaluonnoksesta. Näiden ohjelmien tehtävänä on täydentää toisiaan.

Mitä tarkoittaa esimerkiksi periaateohjelmaluonnoksen lausuma siitä, että jokaisella on oikeus asuntoon, terveydenhuoltoon, sosiaaliseen huolenpitoon ja jatkuvaan koulutukseen. Vaikka sitä ei ole selvästi tuotu julki, niin nämä asiat hoidetaan kunnissa ja kuntainliitoissa. Tämä vuoden 1987 puoluekokous on toinen puoluekokous, joka rinnakkain käsittelee periaatteitaan ja kunnallispolitiikkaansa. Forssan kokouksessa vuonna 1903 oli vastaavanlainen tilanne. Silloin hyväksyttiin puolueelle ensimmäinen kunnallinen ohjelma. Tämän jälkeen ovat vuosien -26, -63 ja -72 puoluekokoukset ja vuosina -53 ja -80 puolueuuvostojen kevätkokoukset hyväksyneet puolueelle kunnallispoliittiset ohjelmat.

Ohjelmaluonnoksen valmistelun kuluessa on mm. tehty kunnallisjärjestöille ja vastaa-

ville yhdistyksille kysely eräistä kunnallispoliittisista keskeisistä seikoista. Vastauksia saapui kaikkiaan 108 kappaletta, joista osa oli piirijärjestöjen ja yksittäisten toverien toimittamia. Vastaukset osoittavat mm., että uuden kunnallispoliittisen ohjelman haluttiin olevan luonteeltaan periaatteellisempi kuin nykyisin voimassa olevan vuonna -80 hyväksytyin ohjelman. Vastaukset korostivat myös peruspalvelujen kunnallista luonnetta.

Sosialidemokraattinen kunta ei ole siis kaupan. Palveluja voitaisiin alueellistaa siellä, missä se katsotaan tarpeelliseksi. Luottamushenkilöelinten lakisääteisyysyttä voitaisiin ainakin jossain määrin vähentää ja luottamushenkilöelimiä alueellistaa. Tähän ei ollut kuitenkaan kovin suurta hinkua, mikä onkin luonnollista, koska kuntien koko vaihtelee suuresti ja luottamushenkilöillä pitäisi olla toiminnalleen sisältöä eli palveluja. Palvelujen siis tulisi kulkea edellä ja sen jälkeen pohtia hallinnon tarvetta. Väki on paria vastaajaa lukuun ottamatta sitä mieltä, että ohjelman uudistaminen on tarpeellista.

Mikä saa sitten aikaan tarpeen pohtia kunnallispolitiikkaamme uudelta pohjalta? 1908-luvun Nummisuutarien Eskolle ja 1900-luvun Rieti Itkoselle puolueen ensimmäiselle kunnallisliittolaiselle tänään päivän kunnalliselämä ei olisi tuttua. Tosin Rietille tilanne voisi ainakin osittain olla tavoiteltua, sillä suurin osa vuoden 1903 kunnallisesta ohjelmasta on tänä päivänä ainakin rakenteellisesti toteutunut.

Olemme toteuttaneet unelmiamme kuntien kautta. Unelmat ovat kuitenkin toteutuneet niin, että eduskunta on erityisesti 60- ja 70-luvuilla säätänyt joukon tasa-arvopoliittikan kannalta tärkeitä lakeja mm. peruskoulun, kansanterveystyön ja sosiaalitoimen alueilla. Samalla lainsäätäjät on pakottanut kunnat antamaan näitä palveluja tasapuolisesti kaikille kansalaisille varallisuudesta riippumatta. Tämä pakottaminen on ollut siunauslistalla tälle maalle ja erityisesti sen kansalle. Enää ei tarvitse työläisten lasten hävetä tehtaan johtajan lasten rinnalla eväitään, vaatteitaan, laukkujaan.

Meidän pitää uskaltaa sanoa: me olemme sen tehneet. Me olemme ajaneet palvelujen kehittämisen kautta köyhän asiaa. Me olemme edistäneet alueellista tasa-arvoa. Haluaisinpa nähdä sen maalaisliittolaisen kunnan, joka ilman tätä pakkoa olisi toteuttanut näitä uudistuksia.

Hyvät toverit! Me olemme kuitenkin vedenjakajalla. Uudistustyö on kantanut hedelmää. Kunnat ovat voimistuneet niin, että tällä hetkellä kunnat ja kuntainliitot työllistävät noin 430 000 henkilöä. Luottamushenkilöiden mahdollisuudet ottaa vastuuta ovat lisääntyneet. Muun muassa nämä seikat antavat mahdollisuuden pohtia päätösvalan ja vastuun siirtämistä keskushallinnolta lääneihin, kuntainliittoihin ja erityisesti kuntiin.

Toisaalta on myös uhkia: kunnallistalouden kasvu on osoittautunut 1980-luvulle tultaessa hidastuvan. Mahdollinen uudistusvara ei ole siis yhtä suuri kuin 60- ja 70-luvuilla. Samoin kunnallispoliittinen ilmasto on tummunut ajan myötä. Esimerkiksi vuoden -84 kunnallisvaalien jälkeen maamme 461 kunnasta vain 45 on vasemmistoenemmistöisiä. Edellä mainitsemani vahvuudet ja uhat eivät saa kuitenkaan merkitä sitä, että emme tekisi mitään. Tyytyisimmekö prinsessa ruusunen uneen ja antaisimme uudistustyön jatkon muiden haltuun.

Puoluetoimikunta korostaa tavoitteena olevan palvelukunnan. Väärinkäsitysten välttä-

miseksi todettakoon, että se ei ole sama asia kuin vapaakunta. Palvelukunta merkitsee jatkuvaa uudistumista kunnalliselämässä kuntalaisten tarpeiden pohjalta. Se merkitsee hallinnon näkökulman muuttamista kuntalaisen näkökulmaksi. Se merkitsee rauhanomaista sodanjulistusta hallinnossa esiintyville jäykkyyskohdille, kansalaisvallan lisäämistä palvelujen kohdistamisessa ja kunnan palveluorganisaation sekä luottamushenkilöhallinnon uudistamista edellä mainitulta pohjalta.

Vapaakuntakokeilujen tehtävänä on poistaa valtion ja kuntien välillä olevia kitkatekijöitä. Se siis on vain osa palvelukunta-ajattelua. Filosofian voisi tiivistää niinkin, että kunnalla on vain yksi tehtävä. Kunnan tehtävänä on palvella kuntalaisiaan. Tämän tavoitteen saavuttamisen tärkein voimavara kunnassa on sen työntekijät.

Asiaa voisi lähestyä vaikkapa käyttäen esimerkkinä kunnallisten palvelujen kaupallistamiskeskustelua, jota eräät yritystoiminnan yhteisöt ovat meillä viritelleet. Perusväittämäni on, että poliittisen luonteen saanutta kaupallistamiskeskustelua ei voida torjua vain sanomalla ei. Äärimmäisessä tilanteessa porvaristo voi lähteä kaupallistamisen tielle. Vastausta on lähdeittävä pohtimaan niin, että tunnustamme kunnallisella sektorilla vallitsevat epäkohdat. Meidän on uskallettava myös sanoa, että kaikki julkinen ei ole välttämättä sosialidemokraattista. Miten voisi ollakaan, koska liian usein porvarit vastaavat hyvien lakien toteutuksesta kunnissa.

Varmin tae kunnallisten palvelujen kehittämiselle on saattaa peruspalvelujen tuottajat yhteiseen toimintaan julkisten palvelujen käyttäjien kanssa. Tämä merkitsee jatkuvaa ponnistelua terveyskeskusten ja sairaaloiden jonojen poistamiseksi, rakennuslupajärjestelmien yksinkertaistamiseksi, päiväkotipaikkojen lisäämiseksi, vanhusten asuntojen korjaamiseksi vain muutamia asioita mainitakseni.

Tyytyväinen kuntalainen on paras kunnan palvelujen puolustaja. Samalla meidän on pohdittava sitä, miten me voimme vaikuttaa näihin palveluihin. Olemme kaikki iästä ja sukupuolesta riippumatta kunnallisten palvelujen käyttäjiä. Luottamushenkilöhallinnon on pohdittava palvelujen käyttäjien mahdollisuutta vaikuttaa palveluihin.

Missä esimerkiksi on säädetty, etteivätkö vanhainkodin asukkaat voisi ja saisi osallistua keskusteluun hoitoyhteisönsä toiminnasta. Olemmeko vakuuttuneita siitä, että kellonaikoihin sidotut ruuan jako, siivous ja jumppaaminen soveltuvat parhaiten tällaiseen hoitoyhteisöön? Onko asiaa edes tiedusteltu? Kysymyksiä ne ehkä tekevät kipeää, mutta katson tämän tarpeelliseksi.

Kunnallishallinto on kasvanut historian kuluessa palasittain ja voimakkaasti sektoroituen. Kuntalainen ei ole kiinnostunut virastojaosta tai siitä, kenelle hänen tärkeäksi katsomansa asia kuuluu. Hän on kiinnostunut siitä, että hän saa tarpeelliseksi katsomansa palvelut mahdollisimman nopeasti, läheltä ja korkeatasoisina.

Tällöin on kunnallishallinnossa pystyttävä tarvittaessa jakamaan voimavaroja uudella tavalla. Tämä ei saa johtaa kuitenkaan työntekijän heitteillejättöön. Hänen kunnassa saamansa tiedollinen ja taidollinen pääoma on voitava hyödyntää uudessa työtehtävässä uudelleen- ja täydennyskoulutuksella. Kunnilla on myös tässä mielessä vastuu ihmisten perusturvallisuudesta.

Hyvät toverit! Väittäisin, että edellämainitussa muutostilanteessa kunnan työntekijät ovat avainasemassa. Ilman tätä ammattitaitoista väkeä uudistuminen ei ole mahdollista. Kunnallisen henkilökunnan palveluvastuun korostumisesta ja aseman uudelleen muotoutumisesta seuraa, että työntekijöillä on oltava mahdollisuudet työnsä sisällöstä päättämiseen.

Työpaikkademokratia ei tällä hetkellä toimi riittävän hyvin. Sen toimintaan laittaminen on osaltaan meidän tehtävämme. Työntekijöiden motivaatiota voi parantaa oleellisesti vain tekemällä työ mielekkääksi.

Ohjelmaluonnoksen periaatteellinen osa on uutta pohdintaa. Se vastaa osaltaan siihen keskusteluun, jota myös käydään muissa pohjoismaissa. Olemme tässäkin mielessä sosialidemokraattinen puolue Suomessa.

Tässä ohjelmaesityksessä luku 4. "Palvelut kuuluvat kaikille" pyrkii osaltaan asettamaan painopisteitä kunnallispolitiikan avainalueelle. Oleellista on havaita, että eri toiminta-alueiden yhteistyö vaatii tiivistämistä. Esimerkkinä tästä on sosiaali- ja terveydenhuolto. Näillä alueilla painopiste on jo siirtymässä avohoitoon.

Myös eräät uudet toiminnot ovat saamassa kunnallispolitiikassa peruspalvelun luonteen eli niissä kuntien vastuun alueellistaminen ihmisten välisen tasa-arvon kehittämiseksi lisääntyä. Tällaisia uusia aluevaltauksia ovat asuntopolitiikka ja työllisyyden hoito.

Uutena keskustelun avauksena on syytä mainita kuntien suhde kehitysmaiden paikallishallintoon. Tässä kohden on korostettava erityisesti kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyön merkitystä.

Luvussa 5. "Kunta palvelujen tuottajana" etsitään vastausta siihen, miten palvelujen tuottamisen tulisi tapahtua. Mainitsin tästä luvusta jo edellä esitettyjen seikkojen lisäksi eduskunnan uudistuvan roolin suhteessa kuntiin. Pitkälle mennyt valtionosuusjärjestelmän ja erilaisten normien ohjaava vaikutus on johtanut siihen, että keskushallinto on myös määritellyt keinoja palvelujen tuottamiseksi. Se on jopa johtanut eräissä tapauksissa peruspalvelujen tarpeettomaan kaupallistamiseen.

Ohjelmaesitys kirjaa eduskunnan uudistuvan ja uudistuvan roolin niin, että sen tehtävänä olisi määritellä palvelutaso keskeiseksi katsotuille toiminta-alueille. Tästä esimerkkinä voidaan mainita alle kolmevuotiaiden hoidon järjestämisvelvoite, asunnottomuuden poistaminen sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden katkaiseminen. Mm. nämä säännökset säätelevät pitkälle kuntien tulevan toiminnan painottumisen. Samalla normiohjausta ja valtionosuusjärjestelmää voitaisiin mielestäni keventää.

Hyvät toverit! Ohjelmaluonnoksesta on sanottu mm. että se on jopa liiankin humaani, liian pitkä, liian yleisluonteinen jne. Mikäli liiallista humanisuutta on se, että korostetaan toimintaa heikomman tarpeista käsin, mikäli pituutta kuvaa lähes 16 sivua tekstiä ja liiallista yleisluonteisuutta periaatteellisen osan vaatima tekstimäärä, niin katsoisin tämän ohjelmaluonnoksen onnistuneen varsin hyvin tehtävässään.

Me tarvitsemme kunnallispolitiikkaan herkkää tunnelatausta, sisällöllistä sanomaa ja periaatteellista perustaa. Me olemme tekemässä nykyisyyttä, me olemme tekemässä myös tulevaisuutta.

Hyvät toverit! Puoluetoimikunta esittää, että puoluekokous keskustelee kunnallispoliittisesta ohjelmaluonnoksesta ja lähettää sen edelleen syksyllä 1987 suoritettavan järjestökäsittelyn kautta kevään 1988 puolueuueuvostolle päätöksentekoa varten. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia, toveri Sahi. Pysyimme suurin piirtein aikataulussa. Hieman enemmän kuin tulpaten tosin meni.

Nyt olen kyllä pakotettu esittämään kokoukselle seuraavia tiettyjä tosiasioita. Meillä on tällä hetkellä täällä pyydyttyä puheenvuoroja lähes sata. Ne eivät ole tähän asiaan vaan näihin asioihin, joita meillä on käsittelemättä. Jos puheenvuorojen kesto-aika on viisi minuuttia, se tietää sitä, että kokouksen tehokasta työskentely-aikaa meillä täytyy olla yhdeksän tuntia ja jos me tänään työskentelemme viisi tuntia, meillä on huomenna aikaa vain neljä ja puolituntia, niin me pääsemme siihen, että meille jää noin kolmen tunnin varamarginaali edellyttäen, ettei asioita lähetetä valiokuntiin jne. Huomautan, että tästä laskelmasta puuttuvat kaikki vaalit ja valinnat. Ainoastaan ne pyydyt puheenvuorot, jotka nyt ovat sisässä aiheuttavat tämän.

Puheenvuorojen keston rajoittaminen

Puheenjohtaja: Hyvät toverit, olen pakotettu esittämään, jotta mahdollisimman moni meistä voisi käyttää tuota puheoikeutta ja ettei meidän tarvitsisi rajoittaa puheenvuorojen määrää, että puheenvuorojen enimmäispituutta rajataan kolmeen minuuttiin.

Keskustelu tästä alkaa.

Olenko ymmärtänyt oikein, että keskustelu tästä päättyy? Puheenjohtajan menettelytapasitys voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous päätti rajata puheenvuorojen keston kolmeen minuuttiin.

Puheenjohtaja: Ja korostan, että minä todella toivon, että jokainen, joka puheenvuoroja käyttää, pyrkisi pysyttelemään näissä määrärajoissa, koska silloin yhä useampi toveri voisi käyttää tätä puheoikeutta, joka meillä kaikilla täällä on.

Aloitamme keskustelun kunnallispoliittisesta ohjelmaluonnoksesta. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Lauri Sinkkonen, Pohjois-Karjalasta, valmistautuu Rauno Saari, Varsinais-Suomesta.

Sinkkonen, Lauri (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Esitys kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi, joka on täällä lähetekeskustelussa ennen järjestökäsittelyyn lähtemistä, on perusteellisesti valmisteltu ja onnistunut.

Esityksessä on kuitenkin yksi kohta, johon haluaisin kiinnittää huomiota. Jaksossa "Kunta palvelujen tuottajana" on sivulla 13 kappale ..

Puheenjohtaja: Toveri Sinkkonen, voinko keskeyttää ihan vähäksi aikaa.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ilmoitusasia, että puoluekokousedustajia pyydetään välittömästi saapumaan kokoussaliin. Ole hyvä, toveri Sinkkonen.

Sinkkonen Lauri: niin siellä on kappale "enemmistö päättämään" ja tuo kappale kuuluu näin: "Työväenliike on perinteisesti vaatinut kunnanvaltuustossa tehtävän päätöksenteon yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Tavoite on edelleen ajankohtainen."

Edellä lukemaani kappaleeseen sisältyvä vaatimus on varmasti perinteinen. Se on myös erittäin hyvä kunnassa, jonka valtuustossa on demarienemmistö. Useimmissa kunnissa ei näin kuitenkaan ole. Tavallisempaa on, että meille antaa painoarvoa ja neuvotteluvoimaa se, että kunnanvaltuutetuista on demareita enemmän kuin yksi kolmasosa, koska ilman meitä ei silloin voida saada kokoon eräissä asioissa tarvittavaa 2/3 enemmistöä.

Määräenemmistösäännökset siis yleensä parantavat asemaamme. Usein ne ovat melkein ainoa syy, miksi porvarienemmistön on pakko ainakin jossain määrin ottaa meidän tavoitteitamme huomioon muissakin kuin määräenemmistön vaatimissa asioissa. Jos määräenemmistösäännökset poistetaan, merkitsee se samalla sosialidemokraattien vaikutusmahdollisuuksien ratkaisevaa huononemista kunnallispolitiikassa.

Menetyks on monin verroin suurempi kuin se hyöty, jonka saamme niissä kunnissa, joissa on toimiva vasemmistoenemmistö. Näitten kuntien määrähän on SKDL:n hajaanuksen myötä vähentynyt entisestään.

Esitän, että kunnallispoliittisesta ohjelmaluonnoksesta sivulta 13 poistetaan äsken lukemani kappale jo ennen ohjelman järjestökäsittelyyn lähettämistä.

Puheenjohtaja: Kiitos. Rauno Saari, Varsinais-Suomi, valmistautuu Lahja Palomäki, Helsingin piiri.

Saari, Rauno (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kunnallishallinnon merkitys on viimeisen parin vuosikymmenen aikana merkittäväällä tavalla kasvanut. Kuntien ja kuntainliittojen vuosittaiset talousarvioitten loppusummat ylittävät yhteenlaskien valtion budjetin loppusummat. Kuntasektorin palveluksessa olevan henkilöstön määrä on tällä hetkellä yli 400 000. Se on parin viime vuosikymmenen aikana kaksinkertaistunut ja kuvaa selkeästi hallinnon painopisteen siirtoa kunnallishallintoon.

Kunnat ovat tänä päivänä todella merkittävä palvelusten tuottaja, tietyn kaltainen tuotantolaitos. Käsitellyssä oleva kunnallispoliittinen ohjelma tarjoaa erinomaisen hyvän lähtökohdan kunnallishallinnon kehittämisen jatkotyölle. Siinä työssä tarvittaisiin ehkä filosofistakin pohdintaa. Ohjelmasta voisi karsia myös yksityiskohtaisia esityksiä aina-

kin niiltä osin, kun kyseisistä asiaryhmistä on olemassa erillishjelma. Samalla ohjelma lyhenisi, jonka tulisi olla jatkotyössä tavoitteena.

Luonnos tarjoaa palvelukunta-ajatusta koko ohjelmansa läpi ja sitä on syytä jatkossakin korostaa. Ajatus, vain paras on kyllin hyvää, kiteyttää mainiosti sen, että kunnan palveluita ei ole tarkoitettu vain osalle kansasta tai että ne olisivat tasonsa puolesta vain hättävänä. Peruspalveluiden ja turvatun elämäntason lisäksi tulevista toiveista on kansalaisten kuitenkin oltava valmiita kohtuullisesti maksamaan, kuten he tekevät tänäkin päivänä yksityisistä palveluista.

Kunnan on palveluitten tuottajana oltava myös tehokas. Sen on kyettävä tuottamaan korkeatasoisia palveluita. Samalla on tiedostettava, että kunnan tulee olla dynaaminen ja muutoksiin kykenevä. Samoin kunnan palvelukyky jää markkinavoimien jalkoihin, ellei tehokkuutta painoteta. On myös avoimesti arvioitava, mitä hallinnollisia toimia voitaisiin kunnassa kokonaan lopettaa ja suunnata näin vapautuvat voimavarat ihmisten konkreettiseen auttamiseen ikään kuin "kenttätyössä".

Myös luottamushenkilöiltä on edellytettävä uudistumista. On painotettava asioiden suunnittelua ja ennakointia, ei päiväkohtaisten rutiinien käsittelyä kokouksessa. Pitäisi päästä siihen, että luottamusmiehet viestittävät kansalaisten tarpeet ja tarpeelliset kehityssuunnat. Käytännön asioiden toteutuksen tulee jäädä virkamieskunnalle, jota jälki-kontrolli valvoo.

Erityisesti haluan alleviivata sivun 14 kappaleen "Tavoitteelliseen johtamiseen" loppuosan tekstiä.

Puheenjohtaja: Lahja Palomäki, Helsinki, valmistautuu Eeva Laitila, Uudenmaan piiri.

Palomäki, Lahja (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Luonnoksessa kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi on tavoitteena palvelukunta. Palvelukuntaa käytetään nimityksenä, kun puhutaan vapaakunnasta. Vapaakuntatyöryhmä on asettanut tavoitteeksi mm., että hallinnon sisäisestä ohjauksesta päästään eroon, epätarkoituksenmukaisuus poistuu, byrokratia vähenee, päästään valtiovallan holhouksesta, demokratia laajenee, ollaan itsenäisiä kuntaa koskevilla asioilla. Ihan sinänsä hyviä tavoitteita.

Julkishallintoa arvostellaan, ettei se kykene käsittelemään yksilön tarpeita. Vapaakuntatyöryhmä ehdottaa mm., että valituille vapaakunnille voitaisiin ministeriön luvalla myöntää mahdollisuus poiketa esimerkiksi virka- ja työehtosopimusta, laista Kunnallisesta Sopimusvaltuuskunnasta.

Kunnan henkilöstöön kuuluvana en voi olla tuntematta huolta edellä mainitusta mahdollisuudesta. Työ- ja virkaehtosopimuksilla luodaan perusturvaa, määritellään kunnan palvelussuhteen ehdot. Työntekijöiden ammattijärjestöt valvovat ja neuvottelevat jäsenkenttensä sopimuksista.

Nykyistä järjestelmää ei voida romuttaa kokeiluun tulevissa kunnissa. Lakiin ei pidä sisällyttää tällaista mahdollisuutta. Meillä on luja ammattiyhdistysliike, joka on luotu pitämään huolta omasta jäsenkentästään. Oma ammattiliittoni, KTV, on ottanut selvän

kielteisen kannan siihen, että kokeiluun osallistuville kunnille ei tule antaa mahdollisuutta poiketa sopimusjärjestelmää koskevista laeista.

Vapaakuntakokeilussa on myös palvelujen kaupallistumisen vaara. Mikäli nyt selvästi ohjatut valtionavut annetaan yhtenä pottina, voidaan ne kuntien omien päätösten mukaan ohjata ostopalveluihin, yksityistämiseen. Tällainen kehitys saattaa aiheuttaa, että omia toimintoja ei kehitetä.

Kunnan henkilöstö on tärkeä voimavara, sanotaan väliotsikossa. Julkisen sektorin eläkeikäjärjestelmää käsittelevä komitea on istunut jo pitkään. Työ on edelleen kesken. Julkiselle sektorille tulee saada toimiva järjestelmä, saada sama järjestelmä kuin tänä päivänä on yksityisellä puolella, yksilöllinen varhaiseläke ja varhennettu vanhuuseläke. Mutta suurella osalla henkilökuntaa on kuitenkin suuri huoli siitä, että nykyiset poikkeuseläkeikäjärjestelmät poistuvat, tuntuva eläkeiän korotus on tiedossa. Eläkeuudistuksessa ei pidä lähteä siitä, että pitkään palvelusuhteeseen nykyisin perustuva etu poistetaan. Ei ole huolenpitoa henkilöstöstä, jos uusi eläkelaki heikentää selvästi nykyistä tilannetta.

Toivon, että kun kunnallispoliittista ohjelmaluonnosta jäsenkentässä käsitellään ja puolueneuvosto aikanaan siitä päättää, nämä asiat otetaan huomioon.

Puheenjohtaja: Seuraavana Eeva Laitila, Uudenmaan piiri, valmistautuu Kari Piimies, Helsinki.

Laitila, Eeva (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Uudenmaan piiri on erittäin perusteellisesti käsitellyt kunnallispoliittisen ohjelmaesityksen, niin kuin on käsitellyt monta muutakin asiaa ja ollut yksimielisesti sillä linjalla, että tässä ohjelmaluonnoksessa, joka meille on esitetty, on monia suuria puutteita. Siinä on epätasallisuutta ja se on aivan liian yleisluonteinen.

Uusmaalaiset toverit kaipaavat ohjelmaan lisää täsmällisyyttä. Heikompia kohtia, joita yhdessä pohtiessamme totesimme siinä olevan, ovat ensinnäkin kunnalliset palvelut ja niiden priorisointijärjestys. Me emme tästä ohjelmasta löydä vastausta sille kysymykselle, mitkä ovat kuntien peruspalvelut, mitkä ovat ne palvelut, jotka meidän ensimmäisenä pitää tyydyttää ja mitkä jäävät toissijaisiksi.

Samoin huomasimme erittäin suuria puutteita kohdissa, jotka koskevat asumista ja maan käyttöä. Ohjelmassa ei ole otettu selkeästi kantaa niin suureen asiaan kuin kunnalliseen kaavoitusmonopoliin ja maankäyttöön, siihen, mikä ylipäänsä ohjaa sitä, mitä kunnassa rakennetaan, mitä siellä tapahtuu.

Myös talouskysymykset olivat esillä erittäin heikosti. Ei ollut otettu kantaa siihen, kuinka me suhtaudumme veroäyriin, veroäyriin korotuksiin, kuinka me suhtaudumme taksapolitiikkaan, onko se yksiselitteinen vai kakkselitteinen asia.

Samoin Uudenmaan piiri mietti kauan, mitä merkitsee palvelukunta- ja vapaakunta-ajatus. Silloin jos palvelukunnalla tarkoitetaan sitä, että kunnan hallinto ja kunnan palvelut ovat kuntalaisia varten, Uudenmaan ryhmä on valmis sen hyväksymään. Mutta

jos lähtökohtana on se, että siirrymme Ruotsin mallin mukaiseen vapaakuntamalliin tai se, mitä siellä kokeillaan, suhtautumisemme on erittäin varauksellinen.

Samoin pohdimme sitä, onko järkevää, että me tässä kokouksessa käymme pelkästään tämän ohjelman saatekeskustelun puolueneuvostolle, ja se hyväksytään juuri ennen vaaleja. Olimme yksimielisesti sitä mieltä, että meillä pitäisi olla jämerä ja täsmällinen ohjelma, jonka mukaista linjaa me vedämme nyt vuoden ajan, ja pääsemme sillä vaalitulokseen.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Kari Piimies, Helsinki, valmistautuu Tarja Kautto, Uusimaa.

Piimies, Kari (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ensin kehut numero 1: ohjelma on ihan hyvä. Ja numero 2: erityisesti sen tunnuksena oleva palvelukunta on hyvä. Mutta palvelukunta-ajatus palvelee parhaiten juuri tunnuksena.

Ja sitten moitteet. Sellaisena läpivietynä asiana kuin tässä niin, että käsitellään kuntaa vain palvelujen tuottajana eikä ihmisten yhteisönä ja ihmisten ensisijaisena asuineliympäristönä, tällainen käsittelytapa on johtanut tähän hiukan yksipuoliseen näkemykseen.

Minun mielestäni kannattaa käydä läpi ohjelma vielä kerran. Esimerkiksi kohta, jossa todetaan "Sosialidemokraattisen kunnallispoliittisen toiminnan tavoitteena on palvelukunta, joka tasa-arvoisin perustein antaa kaikille kuntalaisille tärkeäksi katsotut mahdollisimman korkeatasoiset peruspalvelut", on aivan oikein, mutta totta kai meillä on kuntaa kohtaan myöskin muita tavoitteita.

Samoin myöhemmin todetaan, että toimivan kunnallishallinnon keskeisin arviointiperuste on, miten hyvin se pystyy antamaan palvelut asukkaille. On toki muitakin arviointiperusteita, mm. se, kuinka demokraattinen kunnallishallinto on.

Ehkä tästä hiukan suppeasta käytännön lähtökohdasta johtuen on sitten tällaisia pieniä horjahduksia. Johdannon toisessa kappaleessa todetaan: "Halutaan työskennellä yhteisesti sovittujen palvelujen puolesta." Luultavasti me haluamme toimia ihmisten tarpeista lähtevien palvelujen puolesta ja monien muiden kunnallisten asioiden puolesta.

Samoin kun käsitellään aivan oikein laajempaa kansalaisdemokratiaa, lähtökohta onkin tässä erilaisten erityisryhmien. Lähtökohtana sen sijaan ohjelmassa pitäisi analysoida kunnallishallinnon demokraattisuuden tämän hetkisiä pahimpia ongelmakohtia ja niihin sosialidemokraattisia lähtökohtia juuri siltä kannalta katsottuna, että kunta on ihmisten yhteisö, ei erityisryhmien yhteisö eikä hallintojärjestelmä.

Puheenjohtaja: Tarja Kautto on peruuttanut, samoin Jorma Kauppila, joten seuraavana vuorossa on Aaro Monthan, Kuopio, valmistautuu Antti Viinikka, Helsingin piiristä.

Monthan, Aaro (Kuopion piiri): Toveri puheenjohtaja! Kunnallishallinto on aina ollut sosialidemokraattien työn erittäin tärkeänä kohteena. Kunnallishallinnon avulla on toteutettu kunnallista ja alueellista kansanvaltaa, oltu lähellä ihmistä, toveria ja naapurua.

Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut tänä päivänä kansanvallan suhde virkavaltaan. Nykyinen käytäntö on johtanut siihen, että virkavalta on lisääntynyt ja kansanvalta on kaventunut. Kunnallisista päätöksistä valmistelevat ja tekevät päätösesityksiä, jotka johtavat myös esityksiemme mukaisesti tuloksiin, 95 prosenttia virkamiehistö. Tähän tilanteeseen pitäisi jollakin tavalla reagoida ja juuri sosialidemokraattisen puolueen pitäisi olla yksi edelläkävijä korostamassa luottamushenkilöiden asemaa kunnassa.

Lisäksi tätä virkavaltaisuutta tukee ja lisää erilaiset nykyaikaiset välineet, atk, monistuskoneet ym. tämän tapaiset. Samalla nämä laitteet ovat tuoneet virkavallan avuksi ja kunnallishallintoon kapulakielen, siis kunnallisen kapulakielen. Meillä sosialidemokraateilla tulisi olla entistä suurempi häätä kunnallisten luottamusmiesten tehtäväjaosta ja juuri päätösvalan käytöstä.

Oman näkemykseni mukaan tänä päivänä aktiivinen kunnallismies on sellainen, joka herää kunnallispoliittisesta unestaan, kun postilaatikkoon tipahtaa virkamiesten lähettämä paksu kirjekuori kokouksen ehdotuksista ja päätösesityksistä. Mielestäni tämä on masentava tilanne.

Se millä tavalla voidaan tilannetta muuttaa luottamusmiehille edullisemmaksi ja kansanvaltaa korostaen, on varmasti vaikea kysymys. Tämä kunnallispoliittinen ohjelma ei ole ottanut kantaa selvästi tähän erittäin vaikeaan ja kuitenkin kansanvallan kannalta hyvin merkittävään asiaan. Toivoisin, että tulevassa keskustelussa puolueuuvostossa tämä erikoisesti huomioitaisiin.

Puheenjohtaja: Kiitos. Antti Viinikka seuraavana, valmistautuu Simo Paassilta Varsinais-Suomesta.

Viinikka, Antti (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Olof Palme totesi eräässä puheessaan vuonna 1964 seuraavaa: Poliitikko on jonkin asian tahtomista. Sosialidemokraattinen politiikka on muutoksen tahtomista siksi, että muutos lupaa parannusta, ravistelee mielikuvitusta ja toimintatarmoa, elävöittää unelmia ja näkyjä.

Hyvät toverit! Kuinka paljon me sosialidemokraatteina tarjoamme kuntalaisille Palmen tarkoittamia unelmia. Näenkin sosialidemokraattisella liikkeellä kunnallispolitiikassa ainakin seuraavia tällä hetkellä ratkaisuja odottavia haasteita.

1. Oikeiston vallan kasvaessa olemme joutuneet hyvinvointipalvelujen puolustajaksi. Puolustustaistelussa uudistuksen voimat ovat ehtymässä.
2. Meillä on päätöksenteon muoto muodostunut liian usein tärkeämmäksi kuin päätösten sisältö. Palveluiden sijasta hallinnointi korostuu liikaa.
3. Liiallinen sektoroituminen ja asiantuntijavalta on lisännyt byrokratiaa. Kansalaisvaukuttaminen ja uudistukset ovat vaikeutuneet.
4. Puolustamme liikaa hallinnon olemassa olevia järjestelmiä. Muuttunut kuntalainen tarpeineen unohtuu.

5. Toiminnassamme on hyvinvoinnin palveluita ja niiden laatua arvostettava enemmän kuin toteuttamiseen käytettäviä keinoja.

Edellä oleva mielestäni merkitsee, että sosialidemokraatteina meidän on nyt uudistettava kunnalliskulttuuriamme, kunnallispoliittista ajattelua ja työtapoja. Tämä ei merkitse kunnan perustehtävien ja tavoitteiden romuttamista. Sen sijaan tämä merkitsee toimintatapojemme kriittistä arviointia ja tarpeellisia muutoksia. Mielestäni kunnallispoliittisen ohjelman luonnos on laadittu uudistukseen tähtäävistä lähtökohdista. Se sopii tämän uuden kunnallispoliittisen ajattelun suuntaviitaksi.

Lopuksi esittäisin kuitenkin yhden uudistustavoitteen, jota ohjelmaluonnos ei sisällä ja jolla kansanvallan kannalta on olennainen merkitys. Kunnallisvaalivuosina kuntien päätöksenteossa on kansanvaltaa halveksivaa taktikointia. Suurien, tärkeiden ja erityisesti poliittista vastuuta vaativien päätösten teko siirretään mielellään yli kunnallisvaalien vaalikauden viimeisiin viikkoihin. Kolmissa viimeisissä vaaleissa valtuutettujen vaihtuvuus on ylittänyt 40 prosenttia. Vaalien jälkeen vanhalla valtuustolla ei ole enää riittävästi poliittista taustaa ja vastuuta. Tästä syystä kansanvallan kannalta onkin vaarallista, että vanhaa valtuustoa käytetään hankalien päätösten tekijänä. Siis, kunnallisvaalien ja uuden valtuuston toimikauden alkamisen väliin ei saa jäädä pitkää poliittisesti vailla vastuuta olevaa aikaa.

Tästä syystä, hyvät toverit, esitän, että puoluekokous velvoittaa puolueoimikunnan ja eduskuntaryhmän toimimaan siten, että kunnallisvaalilainsäädäntöä kehitetään niin, että vaaleissa valitun valtuuston uusi toimikausi alkaa heti kunnallisvaalien jälkeen. Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Simo Paassilta, Varsinais-Suomi.

Paassilta, Simo (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja! Mielestäni tämä ohjelmaehdotus on ytimeltään oikeaan osunut. Jos siinä on humanismia, kuten olen itsekin havainnut, se ei suinkaan ole puute, vaan päinvastoin.

Jotta uudenlainen kunnalliskulttuuri käytännössä toteutuisi, kunnallishallintoa tulee kehittää niin, että kuntien asema vahvistuu ja valtion kuntiin kohdistama valvonta vähenee ja yksinkertaistuu. Kuntalaisten tulee voida nykyistä enemmän vaikuttaa kunnallishallinnon päätöksentekoon. Hallintokeskeisyyden sijasta toiminnan lähtökohdaksi on otettava kuntalaisten tosiasialliset olosuhteet. Päätäjien käsitykset kuntalaisten tarpeista eivät välttämättä käy yksiin todellisten tarpeiden kanssa. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että demokratiasta huolimatta useiden tarvitsijaryhmien ja työntekijöiden edustus päätöksenteossa on olematon.

Haettaessa tietä kohti asiakaskeskeistä kunnallista palvelukulttuuria tulisi toiminnan korostaa erilaisuutta ja vaihtoehtoja, palvelumentaliteettia ja vallan ja vastuun hajauttamista sekä vieroksua tasapaksuisuutta, viranomaisajattelua, tarpeetonta kontrollia ja yksityiskohtaista ohjailua.

Palvelukuntaan pyrittäessä kuntien henkilökunta on onnistumisen merkittävin resurssi. Hyvin motivoitunut ja asennoitunut henkilökunta pystyy nostamaan palvelutuotannon

suorituskykyä tehokkaammin kuin huonosti suunnitellut lisäresurssit tai suorituskohtainen hiostaminen.

Ohjelmaluonnoksessa on varattu oma kohtansa kuntainliittohallinnon uudistamiseen. Yleisesti ottaen tavoitteeseen voi yhtyä, mutta yksityiskohdissa olen ja monet muutkin ovat eri mieltä. Tarkoitan kohtaa, jossa itsenäiset sairaaiakuntainliitot lakkautettaisiin ja tilalle perustettaisiin mummittikuntainliitot eli sairaanhoitopiirit. Tosiasia nimittäin on, että pääosa uudistuksen perusteiksi esitetyistä epäkohdista on jo muilla hallinnollisilla uudistuksilla poistettu. Kiistämätön tosiasia on myös, että itsenäisten sairaalakuntainliittojen ansiosta Suomeen on luotu yksi maailman parhaimmin toimiva sairaalajärjestelmä.

Esitän, että ohjelman sivulla 12. kohdasta "Kuntainliittohallintoa tehostettava" poistetaan virke "Erikoislääkärijohtoiset sairaaiakuntainliitot on yhdistettävä ensi vaiheessa sairaanhoitopiireiksi." Poiston jälkeen kappale tulee kuulumaan: Kuntainliittohallintomme vaatii tehostamista ja yhteensovittamista. Kuntainliittohallintoa on tarpeen mukaan koottava.

Lopuksi haluan kannattaa Antti Viinikan tekemää muutosesitystä.

Puheenjohtaja: Tässä vaiheessa esitän, että kohdan 21. alakohdan "Kunnallispoliittiset aloitteet" käsittely keskeytetään.

Voidaanko menettelytapa hyväksyä. Hyväksytään.

18.

**VALITAAN PUOLUENEUVOSTON PUHEENJOHTAJA,
I JA II VARAPUHEENJOHTAJA SEKÄ PUOLUENEUVOSTON
MUUT VARSINAISET JA VARAJÄSENET**

19.

**VALITAAN RUOTSINKIELISTEN JÄRJESTÖJEN EDUSTAJA SEKÄ
MUUT PUOLUETOIMIKUNNAN VARSINAISET JA VARAJÄSENET**

Puheenjohtaja: Esitän, että siirrymme kohtaan 18. ja kohtaan 19.

Voidaanko näin menetellä? Menettelytapa hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Pyydän menettelytapavaliokunnan puheenjohtajaa, toveri Anttilaa esittelemään valiokunnan ehdotuksen. Ole hyvä!

Anttila, Antero (menettelytapavaliokunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Puheenjohtajan suostumuksella esittelisin kokonaisuuden ja tämän jälkeen valittaisiin puolue-toimikunnan varsinaiset jäsenet.

Lähtökohtana oli tilanne, että pyrimme löytämään samalla tavalla kuin puolueen puheenjohtajan ja puoluesihteerin osalta kokonaisuuden, joka parhaiten vastaisi sitä ku-

vaa, mikä järjestökentällä on ja sitä kuvaa, mitä puolueen kokonaisjohtaminen erilais-
ten ryhmittymien ja erilaisten alueellisten erojen perusteella edellyttää.

Toteaisin, että tässä asetelmassa on ammattiyhdistysliikkeen osalta niin SAK:laisen
kuin TVK:laisenkin ammattiyhdistysliikkeen osuus säilynyt entisellään. Samoin piiri-
kohtaisten mandaattien edustus on lukumääräisesti sama eli 22 paikalla on entinen ra-
kenne. Eräitä vaihdoksia on suoritettu lähinnä maantieteellisten alueiden sisällä. Sen
lisäksi toteaisin, että kokonaisuus pitää sisällään 22 paikan osalta sen, että naisten
edustus nousisi neljästä seitsemään.

Jos tämän jälkeen aloittaisin esittelyn puoluetoimikunnan varsinaisista jäsenistä:

Puoluetoimikuntaan esitetään varsinaisiksi jäseniksi Pekka Ruotsalainen, Kymi, Paavo
Lipponen, Helsinki, Jarmo Rantanen, Pohjois-Häme, Arpo Heinonen, Etelä-Häme,
Pentti Sahi, Keski-Suomi, Per-Erik Lundh, ay, Helsinki ja Kaj Bärlund Ruotsalaisen Työ-
väenliiton mandaatilla. Edellisten osalta esitys on yksimielinen, ja menettelytapavalio-
kunnan äänestyksen jälkeen lisäksi: Erkki Liikanen, Mikkeli ja Ulla Turkki, Satakunta.
Tuulikki Hämäläinen on äänestyksen jälkeen jäänyt pois puoluetoimikunnan varsinais-
ista jäsenistä.

Puoluetoimikunnan varajäsenet: Matti Puhakka, Pohjois-Karjala, Tuulikki Hämäläinen,
Uusimaa, Markus Aaltonen, Vaasa, Irma Peiponen, Kuopio, Raija Niemi, Etelä-Häme
yksimielisesti ja Armas Lahoniitty, Varsinais-Suomi äänestyksen jälkeen, vastaahdok-
kaina Antti Koskinen ja Esko J. Ojala. Äänestyksen jälkeen on puoluetoimikunnan vara-
jäsenten listalta pudonnut Juha Eskelinen.

Sen lisäksi on äänestetty varajäsenten järjestyksestä.

Puolueuuvoston ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi esitetään Helena Rissasta,
Pohjois-Häme. Hän on Suomen Teollisuustoimihenkilöiden Liiton hallituksen jäsen,
Valmet Oy:n Tampereen tehtaiden STL:n pääluottamusmies ja Pirkkalan kunnanvaltuu-
tettu.

Puolueuuvoston toiseksi varapuheenjohtajaksi esitetään Esko J. Ojalaa, Lappi. Tässä
yhteydessä on Ojala ollut myös Rissasen vastaahdokkaana äänestyksessä. Ojala siis
yksimielisesti tähän kohtaan.

Sen lisäksi on äänestyksellä poistettu ponsi, jolla toivottiin mahdollisuutta puolueuue-
voston I ja II varapuheenjohtajan läsnäolo-oikeuteen puoluetoimikunnan kokouksissa
jatodettu, että mainituilla puolueuuvoston I ja II varapuheenjohtajalla on läsnäolo-
oikeus käsiteltäessä puolueuuvostoon meneviä asioita.

Tässä kokonaisuus, ja tässä yhteydessä esittäisin puoluetoimikunnan varsinaisista jä-
senistä päättämistä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia toveri Anttila tästä esittelypuheenvuorosta.

Esitän, yhtyen tuohon Anttilan esitykseen, että käsittelemme ensin kohtaa 19 Puolue-
toimikunnan varsinaiset ja varajäsenet.

Voidaanko menettelytapa hyväksyä? Keskustelua! Keskustelu päättyi! Näin menetellään! Menetellään.

VALITAAN PUOLUETOIMIKUNNAN VARSINAISET JA VARAJÄSENET

Puheenjohtaja: Käsittelemme ensin puoluetoimikunnan varsinaisia ja varajäseniä. Keskustelu tästä asiasta alkaa! Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Tuula Haatainen Helsingin piiristä. Valmistautuu Sirkka-Liisa Vehviläinen Helsingistä.

Haatainen, Tuula (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ennen puoluekokousta sanottiin, että puolueen on tultava nuorisoa vastaan. Vastaan on tultu, nyrkki edellä. Nyt puoluetoimikunnan vaalissa olisi ehkä syytä laittaa tuohon nyrkkiin edes nyrkkeilyhanska, sillä tavalla tyrmäyksestä ei tule niin tappavaa. Esitän Juha Eskelistä SNK:sta puoluetoimikuntaan. Juha on SNK:n puheenjohtaja ja hyvä ja vakaumuksellinen sosialidemokraatti. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Sirkka-Liisa Vehviläinen Helsinki, valmistautuu Auli Kivenmaa SNK. Muistutan, että vain muutosesityksiä.

Vehviläinen, Sirkka-Liisa (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! En tule tekemään muutosesityksiä tähän itse listaan, mutta haluaisin korjattavaksi tämän kirjoitusvirheen tai monistusvirheen, joka tähän paperiin on ilmestynyt, kun meidän ryhmämme käsityksen mukaan tähän on kirjattu piiriryhmien tekemät esitykset ja Helsingin piiri on asettanut ehdolle ainoastaan Paavo Lipposen.

Puheenjohtaja: Kiitos! Seuraavana Auli Kivenmaa, SNK.

Kivenmaa, Auli (Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Eilen yleispoliittisen keskustelun puheenvuoroissa useaan otteeseen todettiin huolta nuorisosta. Nyt esitän, että nuorisosta on kannettava huolta myös puolueen sisällä ja annettava heille vaikutusmahdollisuuksia puolueen jokapäiväiseen päätöksentekoon.

Esitän SNK:n puheenjohtajan Juha Eskelisen valintaa puoluetoimikuntaan. Hän on toiminut mm. tässä kokouksessa periaateohjelmavaliokunnan jäsenenä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Vieläkö joku haluaa puoluetoimikunnan varsinaisten jäsenten osalta käyttää puheenvuoron? Toveri Tuomioja, vain muutosesityksiä.

Tuomioja, Erkki (Helsingin piiri): Hyvät toverit, koska ehdotan, että meidän tulisi näyttää todellista uudistushaluamme, sitä jota jokaisessa puheenvuorossa on peräänkuulutettu, myös siinä, että puoluetoimikunnasta voisi löytyä yksi alle 36-vuotiaakin jäsen, niin kannatan SNK:n ehdokkaan valitsemista. Kiinnitän huomiota siihen, että nuorisoe dustaja on valtiovarainministeri Erkki Liikanen, jota ei nyt ehkä enää voi pitää kauheasti tällaisessa mielessä uudistavana voimana. Kyllä kai meillä pitää olla rohkeutta antaa todella nuorten tulla esiin.

Puheenjohtaja: Juha Eskelinen, ole hyvä!

Eskelinen, Juha (Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto): Hyvät toverit! Kiitän jo saaduista ablodeista. Luulen, että on parempi, että mä skabaan nyt alkuvaiheessa tuosta varajäsenpaikasta.

Puheenjohtaja: Pyydettyjä puheenvuoroja esityslistan kohtaan Puoluetoimikunnan varsinaisten jäsenten vaali, ei enää ole, joten keskustelu asiasta katsotaan päättyneeksi. Todetaan.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana ovat eräät toverit ansiokkaasti esittäneet varsinaiseksi puoluetoimikunnan jäseneksi Juha Eskelistä, mutta ymmärtääkseni hän on henkilökohtaisesti kieltäytynyt.

Puoluekokous voinee hyväksyä Eskelisen kieltäytymisen.

Keskustelu tästä alkaa! Keskustelu päättyy!

Kieltäytyminen hyväksytään. Hyväksytään.

Puheenjohtaja: Kun keskustelun aikana ei ole tehty muutosesityksiä puoluetoimikunnan varsinaisiksi jäseniksi, katson, että seuraavat toverit ovat tulleet valituiksi puoluetoimikuntaan varsinaisiksi jäseniksi: Pekka Ruotsalainen Kymi, Paavo Lipponen Helsinki, Erkki Liikanen Mikkeli, Jarmo Rantanen Pohjois-Häme, Arpo Heinonen Etelä-Häme, Ulla Turkki Satakunta, Pentti Sahi Keski-Suomi, Per-Erik Lundh ja Kaj Bärlund Ruotsalaisesta Työväen Liitosta.

Hyväksytään.

Puoluekokous valitsi puoluetoimikunnan varsinaisiksi jäseniksi Pekka Ruotsalaisen, Paavo Lipponen, Erkki Liikasen, Jarmo Rantasen, Arpo Heinosen, Ulla Turkin, Pentti Sahin, Per-Erik Lundhin ja Kaj Bärlundin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen jatkamme keskustelua puoluetoimikunnan varajäsenistä. Ensimmäisen puheenvuoron tähän kohtaan on pyytänyt Juha Hämäläinen. Hämäläinen peruuttaa. Seuraavana Pertti Knuutila Keski-Suomi, valmistautuu Simeon Kärki, Pohjois-Karjala. Kärki peruu.

Knuutila, Pertti (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tässä kokouksessa on moneen otteeseen, niin kuin hyvin tiedämme, huudettu nuorten perään. Nyt on asiakohda, missä voidaan vastata siihen huutoon. Juha Eskelinen äsken kieltäytyi puoluetoimikunnan jäsenen vaalista.

Esitän Juha Eskelisen valintaa puoluetoimikunnan varajäseneksi.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Seuraavana Kimmo Järvinen Uusimaa, valmistautuu Juhani Aalto, Lapin piiri.

Järvinen, Kimmo (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Täällä on puhuttu kauniita sanoja nuorten edustuksesta. Nyt on tekojen vuoro.

Esitän Juha Eskelistä varajäseneksi puoluetoimikuntaan.

Puheenjohtaja: Seuraavaksi Juhani Aalto Lappi, seuraavana valmistautuu Raija Lehtimäki Lapin piiri.

Aalto, Juhani (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Niin kuin olen jo ennenkin puhunut, niin esitän Esko J. Ojalaa puoluetoimikunnan varajäseneksi, jotta myös Lappi olisi edustettuna puoluetoimikunnassa.

Minusta se on epäoikeudenmukaista ja kaikelle demokratialle saa sanoa melkein hyvät, jos puoli Suomea jää ilman edustusta tässä puoluetoimikunnassa.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Seuraavana Raija Lehtimäki Lappi, valmistautuu Tuula Haatainen Helsinki.

Lehtimäki, Raija (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousoverit! Sosialidemokraattinen Puolue, sitä on sanottu, että se on eteläsuomalainen puolue ja suurten kasvukeskusten puolue ja me olemme aina puolustaneet Lapin piirissä, että näin ei ole asian laita. Mutta mikäli nyt tällainen ratkaisu syntyy, että Lapin piiristä ei ole puoluetoimikunnassa edustajaa, joka voi käydä jokaisessa puoluetoimikunnan kokouksessa, niin tämä väite, jonka alussa esitin, pitää paikkansa.

Kannatan Esko J. Ojalan valitsemista puoluetoimikunnan varajäseneksi.

Puheenjohtaja: Kiitos! Tuula Haatainen Helsinki, valmistautuu Pirjo Miilumäki Lappi. Mutta muistutan, että kannatuspuheenvuoroja henkilövaaleissa ei tarvitse.

Haatainen, Tuula (Helsingin piiri): Kuten huomaatte, Juha Eskelinen on herrasmies ja todellinen vakaumuksellinen sosialidemokraatti. Hän osaa kieltäytyä siitä, johon reaalisti ei näe mahdollisuuksia. Kannatan häntä puoluetoimikunnan varajäseneksi. Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraavana Pirjo Miilumäki Lappi.

Miilumäki, Pirjo (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kannatan Esko J. Ojalaa puoluetoimikunnan varajäseneksi. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Pyydettyjä puheenvuoroja tähän esityslistan kohtaan ei ole, joten voitaneen todeta, että keskustelu asiasta riittää. Todetaan, että keskustelu päätty. Todetaan.

Keskustelun aikana on menettelytapavaliokunta ehdottanut puoluetoimikunnan varajäseniksi Matti Puhakkaa Pohjois-Karjalasta, Tuulikki Hämäläistä Uudeltamaalta, Markus Aaltosta Vaasasta, Armas Lahoniittyä Varsinais-Suomesta, Irma Peiposta Kuopiosta ja Raija Niemeä Etelä-Hämeestä.

Sen lisäksi keskustelun aikana on ehdotettu varajäseniksi Juha Eskelistä ja Esko J. Ojalaa. Nämä tehdyt henkilöehdotukset todetaan.

Puheenjohtaja: Kun ehdokkaita on enemmän kuin valittavia, on tästä asiasta suoritettava vaali. Ehdotan, että kirjoitamme vaalilippuun korkeintaan kuusi nimeä. Täytettäviä paikkoja on kuusi. Ja sovimmeko niin, että äänestyslipun väri on tällä kertaa tällainen, taitaa olla keltainen vai mikä tämä on. Jaha, siellä on kuulemma ennakoitu puoluetöimikunnan vaalia ja epäilty, ettei ole päästy yksimieliseen, mutta näin kun kävi, niin joudutaankin nyt sitten ottamaan toinen lippu. On kuulemma täytetty näitä. Tässä vaalissa käytämme vihreätä äänestyslippua.

Puheenjohtajan esitys voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluetöimikunnan varajäsenten vaali

Kehotan kirjoittamaan korkeintaan kuusi nimeä tähän äänestyslippuun.

Siinä vaiheessa, kun äänestysvaliokunta on suorittanut oman tehtävänsä, niin pyydän heitä tänne kokoussalin eteen.

Voidaanko vaalitoimitus aloittaa? Ei ole niin kiire. Kirjoittakaa vaan rauhassa, ettei tule kirjoitusvirheitä. Vaalitoimitus voidaan alkaa. Aloitetaan.

Hyvät toverit, täällä ei ole kohta enää muita puoluekokousedustajia kuin muutama täällä puheenjohtajapöydän takana, ja meidän pitäisi jatkaa tätä kokousta. Niin, minä sanoin, että täällä pöydän takana, en tarkoittanut teitä siellä salissa. Niin, kuten totesin, kokous jatkuu.

Teen seuraavan menettelytapaehtotuksen. Tänään emme käsittelee puolueuueuvoston I ja II varapuheenjohtajan vaalia eikä puolueuueuvoston varsinaisia ja varajäseniä, vaan tämän vaalin suorittaisimme huomenna.

Keskustelu puheenjohtajan esityksestä alkaa. Keskustelu päättyy. Puheenjohtajan esittämä menettelytapaesitys on tullut puoluekokouksessa hyväksytyksi.

XII Kunnallispoliittiset aloitteet

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen palaamme esityslistan kohtaan 21. Kunnallispoliittinen ohjelma, ja siinä ensimmäisen puheenvuoron käyttää Seija Vuorenpää Pohjois-Karjalasta, valmistautuu Pertti Knuutila Keski-Suomesta.

Vuorenpää, Seija (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kunnallispoliittinen ohjelmaluonnos on oikean suuntainen. Kunnissa kuitenkin nuorisotoimi muodostaa nykyisin oman hallinnonalansa. Se voidaan lukea lähinnä kunnan vapaa-aikapalveluihin. Joka tapauksessa se nykyisin on hallinnonalana olemassa. Kunnallispoliittisen ohjelman luonnoksesta se puuttuu kokonaan. Esitän sen lisättäväksi jollakin

tavoin. Kunnan tulee mielestäni luoda resursseja omaehtoiselle nuorisojärjestöjen harrastustoiminnalle. Kunnan tulisi myöskin osallistua harrastustoimintaan järjestämällä ohjaajia niiden nuorten kohdalla, joita ei muutoin saada kadulta toimintaan ja joilla on sosiaalisia ongelmia ja niin edelleen.

Erityisesti näkisinkin, että kunnan toimesta voitaisiin harrastustoimintaa kohdistamalla aktivoida esimerkiksi työttömyydestä kärsiviä nuoria. Joka tapauksessa nuoriso tulee ottaa mukaan ohjelmaan muullakin tavoin kuin yhdellä sanalla mainiten yhteiskuntakuun yhteydessä, mikä tietenkin asiana sinällään on hyvä. Sosialidemokraattien tulee lisäksi torjua vapaakunta sellaisena kuin se on tuotu esille vapaakuntatyöryhmän mie-tinnössä. Sitä vastoin meidän tulee pyrkiä palvelukuntaan, jossa kansanvallan ja demokration periaate toimii ja palvelut pelaavat. Kuntaidea näivetty vapaakuntatyöryh-män mukaisessa mallissa. Yhteisiä asioita ei suunnitella enää kuntalaisten vaan virka-miesten ja konsulttien toimesta, luottamushenkilöt vain luottaa.

Liiallisten normien ja ohjeistojen purkaminen ja palvelujen suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä kuntalaisten, luottamushenkilöiden ja kunnan henkilöstön toimesta on paikallaan. Se on sitä byrokration purkamista. Kuntalaisten juoksuttamista luukulta luukulle tulee vähentää. Palvelut on saatava ihmisläheisemmiksi. Kiitos.

Puheenjohtajaksi siirtyi Pekka Morri.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Pertti Knuuttila, Keski-Suomi, ja valmistautuu Antti Allen, Varsinais-Suomi.

Knuuttila, Pertti (Keski-Suomen piiri): Sosialidemokraattinen nuorisoliike on tutkinut kunnallispoliittista ohjelmaesitystä ja haluaa evästä sen laadintaa muutamilla havainnoilla, ei esityksillä vaan sanoisinko evästyksillä.

Kunnallispolitiikassa SNK haluaa evästä siten, että toisessa osassa, "Kunnallinen itsehallinto vahvistuu", olisi syytä ottaa huomioon myös, että kunnallista päätöksentekoa ja sen esittelymenettelyä muutettaisiin siten, että esittelijän olisi tuotava luottamusmiehille useampia vaihtoehtoja. Usein on, tiedän sen kokemuksesta, että välttämättä luottamusmies ei tiedä ehkä kuitenkaan kaikkia vaihtoehtoja, joita valmistelevalle virkamiehellä saattaa olla hallussaan ja mielestäni tämä lisää demokratiaa.

Niin ikään "Palvelut kuuluvat kaikille" -osaan ja "Painopiste terveyden edistämiseen" olisi syytä tuoda tämä peruseriaate esille eli se, että lääkehuolto pitäisi järjestää kokonaan yhteiskunnan toimesta. Tämä periaate on mielestäni erittäin oleellinen ja luulisin sen kuuluvan myös Sosialidemokraattisen Puolueen kunnallispoliittiseen ohjelmaan.

Niin ikään tänä päivänä on ongelmallinen asia, jos joku kunta haluaa lahjoittaa mm. käytettyjä työkaluja solidaarisuustarkoituksiin ulkomaille, niin se on kuulemma kunnallislain mukaan mahdotonta, ne täytyy myydä. Täten minun mielestäni olisi kunnallispoliittisessa ohjelmassa otettava tavoitteeksi se, että kunnilla olisi oltava mahdollisuus osallistua solidaarisuustoimintaan lahjoituksin. Tässä muutamia näkökantoja, joita sosialidemokraattinen nuorisoliike haluaa otettavaksi mukaan kunnallispoliittiseen ohjelmaan. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Antti Allen, Varsinais-Suomi, valmistautuu Veikko Sipilä, Vaasan piiri.

Allen, Antti (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Simo Paassilta esityksessään kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi jo vaati sivulta 12 poistettavaksi kapaleesta "Kuntainliittohallinto vaatii uudistamista" -virkettä, jossa puhuttiin, että erikoislääkärijohtoiset sairaalakuntainliitot on yhdistettävä ensi vaiheessa sairaanhoitopiireiksi.

Me Varsinais-Suomessa käytännön työssä mukana olevat ihmiset olemme Simon kanssa samaa mieltä. Varsinais-Suomeen on rakennettu jo valmiiksi sairaalakuntainliitot, jotka toimivat, joiden luottamusmieshallinto toimii. Emme ymmärrä, miksi meidän on pakko ryhtyä samaan ratkaisuun, joka ehkä on toimiva jossain Kainuussa tai muualla. Me emme ymmärrä, miksi valta on siirrettävä läänin pääkaupunkiin esimerkiksi keskussairaalaapiirin käsiin. Meidän sairaalakuntainliittoverkkomme on hyvä, meidän sairaalamme ovat lähes valmiita. Miksi meitä tulee tähän pakottaa? Kannatan siis Simo Paassillan tekemää muutosesitystä tähän kohtaan sivulle 12.

Puheenjohtaja: Kiitoksia.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Antti Viinikka, Helsingin piiri, voisitko välittömästi tulla tänne puheenjohtajakorokkeen luo. Siis Antti Viinikka, Helsingin piiri, voisitko välittömästi tulla tänne puheenjohtajakorokkeen luo.

Seuraavana Veikko Sipilä, Vaasan piiri, valmistautuu Reijo Lemettinen, Pohjois-Karjala.

Sipilä, Veikko (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Luonnos kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi on hyvää ja kaunista tekstiä ja toteutuessaan suuri edistysaskel kuntalaisille itsenäisenä palvelukuntana.

Ehdotukseni on, että puoluetoimikunta tutkii ja esittää myös edes muutamia rahoituslähteitä ohjelman läpiviemiseksi itsenäiseen kunnallistalouteen pyrittäessä. Monen kunnan mahdollisuudet ovat rajatut. On olemassa erittäin suuria eroja, jos tarkastellaan harvaan asuttuja kehitysalueen kuntia ja tiheään asuttuja ruuhka-alueen kuntia.

Luonnoksen lopussa sanotaan, että kuntien on oltava omatoimisia. Kunnat eivät saa rakentaa toimintaansa liiaksi valtion tuen varaan. Nykyisen kunnallislain puitteissa on tulon hankinta rajallista ottamatta tuloja suoraan kuntalaisilta erimuotoisina maksuina. Veroäyrin korottamiseen on tänäkin päivänä liian suuria paineita, joten sen varaan ei voi enää rakentaa mitään. Mitä itsenäisempään kunnallistalouteen pääsemme, sitä suurempi vaara on voimakkaissa porvariennemistöisissä kunnissa ohjata palveluja parempiosaisille porvareille ja vielä, jos yksinkertainen enemmistö päättää asioista, lakeja ja asetuksia tarvitaan aina rinnalla tasapuolisuuden turvaamiseksi kaikille kansalaisille eri kunnissa. Kaikissa uudistuksissa on tarkasteltava mitalin molemmat puolet ja vielä

vähän välistäkin. Lähtökohdat ja mahdollisuudet eri kunnilla ovat niin erilaiset, kuten ne voivat olla myös yksityisillä ihmisillä.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Toistan äskeisen tiedotuksen. Antti Viinikka, Helsingin piiri, saapuisitko välittömästi puheenjohtajakorokkeen luo. Antti Viinikka, Helsingin piiri, saapuisitko välittömästi puheenjohtajakorokkeen luo.

Sen lisäksi järjestävä valiokunta korostaa, että pitäisi puhua mahdollisimman lähellä mikrofonia, jotta nauhoitus onnistuisi.

Koska puheenvuoroja ei ole pyydetty, voitaneen katsoa keskustelu kunnallispoliittisesta ohjelmasta päättyneeksi. Todetaan keskustelu päättyneeksi.

Teen seuraavan menettelytapaesityksen. Puoluekokous lähettää puolue toimikunnan esityksen kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi edelleen syksyllä 1987 suoritettavan järjestökäsittelyn kautta kevään 1988 puolue neuvostolle päätöksentekoa varten ja tähän liittyen täällä käyty keskustelu on evästyksenä sekä keskustelussa esitetyt kannatetut muutosesitykset otettaneen vastaisessa käsittelyssä huomioon.

Keskustelu puheenjohtajan menettelytapaesityksestä alkaa. Keskustelu päättyy.

Menettelytapaesitys hyväksytään.

Puoluekokous päätti lähettää luonnoksen kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi edelleen syksyllä 1987 suoritettavan järjestökäsittelyn kautta kevään 1988 puolue neuvostolle päätöksentekoa varten.

(Luonnos kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi pöytäkirjan liitteenä, liite n:o 13)

Puheenjohtaja: Seuraavana aloitteet 189 ja 190, Kunnan osademokratian toteuttaminen.

Koska näihin aloitteisiin ei ole pyydettyjä puheenvuoroja, voitaneen todeta, että puolue toimikunnan lausunto aloitteisiin 189 ja 190 puoluekokouksen päätökseksi on tullut hyväksytyksi.

Puoluekokous päättää, että lainsäädännöllä ei saisi estää kuntien mahdollisuutta oman harkintansa mukaan laajentaa kansalaisvaltaa kunnallishallinnossa. Asiaan on otettu kantaa luonnoksessa SDP:n kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi.

Puheenjohtaja: Aloite 191. Kommunernas möjligheter att förenkla sin förvaltning bör underlättas, Kuntien mahdollisuuksia yksinkertaistaa hallintoaan on helpotettava

Koska aloitteeseen ei ole pyydetty puheenvuoroja, voitaneen todeta, että puolue toimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi on hyväksytty.

Partikongressen godkänner motionen och betonar att kommunerna bör kunna besluta om sin förtoendemannaförvaltning självständigare än idag. I förslaget till kommunalpolitiskt program för SDP har man tagit ställning till saken.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen ja korostaa, että kuntien on voitava nykyistä vapaammin päättää luottamushenkilöhallinnostaan. Asiaan on otettu kantaa luonnoksessa SDP:n kunnallispoliittiseksi ohjelmaksi.

Puheenjohtaja: Aloitteet 192. Kaupallistamishankkeet torjuttava, 193. Yksityistämisen vastustaminen kunnallishallinnossa ja 194. Kaupallistaminen pysäytettävä

Keskustelu alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Veikko Sipilä Vaasan piiri. Tämä on myös ainoa puheenvuoropyyntö. Onko Veikko Sipilä paikalla?

Sipilä, Veikko (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat. Kunnallispolitiikan osalta on aloitteita yllättävän vähäinen määrä sen laajuuden huomioon ottaen. Voin lämpimästi yhtyä aloitteisiin 192—194, jotka koskettavat viime aikoina ajan-kohtaisia ja hiipiviä vaaroja kunnissa, eli palvelujen yksityistämistä ja kaupallistamista. Emme ole täysin onnistuneet lausumassa kunta ei ole kaupan. Monissa kunnissa on jo annettu palveluja yksityisille yrityksille. Yleisimmin tunnetaan siivousliikkeiden palvelut ja niiden palveluksessa olevien henkilöidenhiostussysteemi. Sosiaaliturvamaksut kuntien osalta on saatava jopa alhaisemmaksi kuin yksityissektorilla. Tämä on vaikuttava tekijä yksityistämisen estämiseksi.

Terveystoimintapuolella yksityistäminen on vielä yleisempää, sillä siellä samojen viranhaltijoiden toimesta annetaan aivan erilaista palvelua ihmiselle yksityispuolella kuin samanaikaisesti samaa palvelua annetaan yhteiskunnallisena palveluna samojen henkilöiden toimesta, hintakin on kyllä eri luokkaa. Tämmäkään ei puolla pyrkimyksiämme, että palvelut olisivat tasapuolisia ja kaikkien ulottuvilla. Kysymyksessä olevaan asiaan on paneuduttava erittäin huolellisesti. Kannatan tehtyjä ehdotuksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Aloitteisiin 192—194 ei ole pyydetty muita puheenvuoroja, joten keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunta on kokouksessaan 14. 2. 1986 ottanut kielteisen kannan kunnallisten palvelujen kaupallistamiseen. Puoluetoimikunnan kannanotto on julkistettu erillisessä "Kunta ei ole kaupan" -kirjasessa, jota on toimitettu sos.dem. luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden käyttöön. Kunnallisten palvelujen kaupallistamisen vastustaminen on ollut jatkuvasti esillä puolueen tiedotus- ja koulutustoiminnassa.

Puheenjohtaja: Aloite 195. Mantaalikuntalaitoksen lakkauttaminen

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous on viimeksi vuonna 1978 ottanut kannan manttaalikuntalaitoksen lakkauttamiseen.

Puoluekokous velvoittaa puolueen toimimaan siten, että manttaalikuntalaitos kiireellisesti lakkautetaan.

Puheenjohtaja: Aloite 196. Kehitysmaiden "kummikunnat" sekä aloite 197. Kuntien osallistuttava kansainväliseen kehitysyhteistyöhön

Keskustelu alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron näihin aloitteisiin on pyytänyt Risto Niinikoski, Uusimaa. Seuraavana Eeva Laitila, Uudenmaan piiri.

Niinikoski, Risto (Uudenmaan piiri): Arvoisa toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Olin kolme vuotta sitten Lahden puoluekokouksessa ja silloin käytin kansainvälisyyttä käsittelevän puheenvuoroni ja ajanpuutteen vuoksi se keskeytettiin. Lupasin jatkaa tässä kokouksessa. Kannatan edelleen prosenttiikettä eli kansan bruttokansantuotteesta kehitysyhteistyöhön pitää yksi prosentti löytyä Suomesta rahaa. Kaukalahden sos. dem. yhdistyksen aloitteeseen 197 annettu puoluetoimikunnan kannanotto on epäselvä. Asiaa ei ole sanottu selvästi. Siksi esitän, että tämä puoluekokous hyväksyy esitetyn aloitteen sellaisenaan. Lain tulkinta on saatava selväksi heti. Kuten hyvin tiedätte, kunnallispoliittikot, kunnallislain 5 § on liian tiukka tänä päivänä. Se on vain hoidettava ja puoluetoimikunnan on käynnistettävä nämä toimenpiteet, kuten tässä esitetään. Jotakin on tehtävä, eikä vain puhuttava.

Vaikka kansainvälisistä asioista puhuttaessa kansainvälisyyttä ja solidaarisuutta on korostettu, ei siitä huolimatta saada selviä konkreettisia sisältöjä tämäntyyppiseen aloitteeseen. Mielestäni se on saamattomuutta tältä puoluekokoukselta. Sosialidemokratian uskottava rooli kansainvälisesti vaatii toimenpiteitä. Tämä on yksi niistä. Me tiedämme kehitysmaitten miljardivelat, jotka kaatuvat kolmannen maailman niskaan. Velat tulevat vaikeutumaan ja siksi meidän panoksemme kansainvälisessä solidaarisuusyössä on ehdottomasti oltava tekoja eikä pelkkää puhetta.

Koulutuspoliittisen ohjelman käsittelyssä jo puhuttiin kansainvälisyyskasvatuksesta. Yhteistyö jo kouluaikana suoraan kehitysmaihiin antaa meille kansainvälisyysnäkökulmaa. Me opimme myös muista kulttuureista. Me emme ole pelkästään antavana osapuolena. Kiitoksia toverit. Minä uskon, että tämä aloite hyväksytään sellaisenaan. Kiitoksia toverit.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraava Eeva Laitila, Uusimaa. Valmistautuu Leena Luhtanen, Uusimaa.

Eeva Laitila, onko paikalla? Ei ole paikalla. Seuraavana Leena Luhtanen, Uusimaa.

Luhtanen, Leena (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit, kannatan Risto Niinikosken tekemää muutosesitystä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Kaj Nurmi, Ruotsalainen Työväenliitto. Ole hyvä!

Nurmi, Kaj (Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja, kannatan myöskin Risto Niinikosken tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja: Teen seuraavan menettelytapaesityksen. Lähetettäneen asia käsiteltäväksi ohjelmavaliokunta I:een.

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Lähetetään aloitteet 196-197 ja niihin tehdyt kannatetut muutosesityksen ohjelmavaliokunta I:een.

Puheenjohtaja: Aloite 198. Kunnallisten luottamustehtävien hoidosta aiheutuvien kulojen korvaaminen

Koska aloitteeseen ei ole pyydettyjä puheenvuoroja, puolueoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Puoluekokous otti vuonna 1984 kantaa aloitteeseen kunnallisen luottamushenkilön aseman parantamisesta. Aloitteessa esitettiin mm., että verolainsäädäntöä olisi täsmennettävä niin, että myös luottamushenkilön ansionhankkimisesta johtuvat kustannukset (mm. puoluevero) olisi hyväksyttävä verovähennykseksi.

Puoluekokous totesi mm., että vuoden 1977 alusta voimaan tullut kunnallislaki laajensi luottamushenkilöiden osallistumismahdollisuuksia niin, että hänellä on mahdollisuus saada korvausta ansionmenetyksestä, sijaisen palkkaamisesta tai muusta vastaavasta syystä. Lisäksi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtävästä tai muusta luottamushenkilön erityisestä tehtävästä voidaan palkkiosäännössä määrätä eri palkkio. Palkkiot voivat olla eri suuruiset eri toimielinten kohdalla niiden asioiden vaativuuden ja käsittelyn viemän ajan yms. mukaan.

Puoluekokous korosti, että palkkioiden taso olisi kunnissa määriteltävä sellaiseksi, että luottamustehtävän hoitamiseen liittyvä ajankäyttö ja vaatimustaso tulisivat riittävästi otetuiksi huomioon. Samalla puoluekokous edellytti, että puoluekokouspalkkiosta perittävä puoluevero tulisi voida hyväksyä verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Puoluekokouksen mielestä vaatimusta voidaan pitää oikeutettuna, sillä puolueen elimet joutuvat tällä hetkellä vastaamaan valtuusto- ym. ryhmien koulutus-, kokous-, tiedotus- yms. tehtävistä.

Puoluekokous pitää voimassa vuoden 1984 puoluekokouksen kannan.

Puheenjohtaja: Aloite 199, Kaupungeille ja kunnille mahdollisuus hankkia maata vierailta paikkakunnilta kuntalaisten virkistyskäyttöön

Keskustelu alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Kaj Nurmi, Ruotsalainen Työväenliitto. Valmistautuu Robin Fröberg samoin Ruotsalainen Työväenliitto.

Nurmi, Kaj (Suomen Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja! Minulla on ollut aivan vastikään mahdollisuus seurata kahden kunnan ranta- ja saariston yleiskaavojen laatimista Uudellamaalla. Silminpistävästi näistä kaavoista loistaa virkistysalueiden puute ja vähäisyys.

Jag har haft möjligheten att följa med uppgörandet av två delplaner för två skilda kommuner i Nyland. Bristen på markreserveringar för rekreation är uppenbar i dessa delplaner för stränder och skärgården.

Tämän vuoksi esitän seuraavan muutosesityksen. Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikuntaa kiirehtimään valmistelua esitykseksi yhdistyksen perustamiseksi, jonka tehtävänä olisi maanhankinta virkistysalueita varten Uudellamaalla. Yhdistyksen jäseninä voisivat olla valtio, kunnat ja muut kiinnostuneet yhteisöt.

Jag föreslar följande förändring. Partikongressen förpliktar partistyrelsen att paskynda ett förslag för grundandet av en foTening som tili sin uppgift skulle ha markanskaffning för rekreation i Nyland. Som grundare fungerar staten, kommunerna och övriga intresserade samfund.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Tack ska du ha, Kaj. Seuraava, följande Robin Fröberg.

Fröberg, Robin (Suomen Ruotsalainen Työväenliitto, Finlands Svenska Arbetarförbund): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokoustoiverit! Kannatan toveri Kaj Nurmen tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Sven-Erik Nylynd, Ruotsalainen Työväenliitto. Valmistautuu Niinikoski, Uusimaa. Niinikoski peruuttaa.

Nylund, Sven-Erik (Finlands Svenska Arbetarförbund): Kamrat ordförande, bästa kamrater! Jag stöder Kaj Nurmis förslag. Tack.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Aloitteeseen 199 ei ole pyydetty muita puheenvuoroja, joten keskustelu voitaneen katsoa päättyneeksi. Keskustelu on päättynyt.

Teen seuraavan menettelytapaesityksen. Esitän, että koska on tehty puoluetoimikunnan lausunnosta poikkeava päätösesitys asia lähetettäisiin käsiteltäväksi ohjelmavalio-kunta l:een.

Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Aloite 199 siihen tehtyine muutosesityksineen lähetetään käsiteltäväksi ohjelmavalio-kunta l:een.

Puheenjohtaja: Aloite 200. Ansiot maan arvonnoususta kunnille

Koska aloitteeseen 200 ei ole pyydettyjä puheenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous on viimeksi vuonna 1978 asiakirjassa "Sosialidemokratian suunta — SDP:n tienviitat 1980-luvulle" käsitellyt aloitteessa mainittua kysymystä. Tällöin puoluekokous päätti mm., että

"Yhdyskuntien kasvaessa tapahtuva maan arvonnousu on tulosta kaikkien asukkaiden työstä ja toimeliaisuudesta. Ei ole hyväksyttävää, että tämä arvonnousu siirtyy ansiottomasti maanomistajien käsiin... Kaavoituksesta ja muista julkisen vallan toimenpiteistä aiheutuva maan arvonnousu on käytettävä asukkaiden yhteiseksi hyödyksi.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vasta, kun kaikki merkittävä taajamarakentaminen tapahtuu kunnan omistamalla maalla ja rakennusoikeus on irrotettu maanomistuksesta.

Puoluekokous päätti asiakirjassa mm., että kunnilla tulee olla oikeus lunastaa kaikki yhdyskuntarakentamiseen tarvittava maa sen tosiasiallista käyttöä vastaavasta arvosta. Myös virkistys-, suojelu- yms. alueita lunastettaessa on noudatettava samoja korvauserusteita. Lunastuslainsäädäntöä on täydennettävä vero- ja maksupoliittisin keinoin, joilla valtaosa kaavoituksesta johtuvasta arvonnoususta pidätetään yhteiskunnalle."

Aloitteessa mainittu kysymys maan arvonnousun siirtämisestä yhteiskunnalle on ollut keskeisesti esillä rakennuslain uudistamiskeskustelussa.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen ja kiirehtii rakennuslain uudistamista.

Puheenjohtaja: Aloite 201. Asuinkiinteistöjen vapauttaminen katumaksusta

Koska aloitteeseen 201 ei ole pyydettyjä puheenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Aloitteessa mainitut kysymykset ovat olleet useasti esillä niin kauan kuin kiinteistöiltä on peritty katumaksua muodossa tai toisessa. Puoluekokous vastasi vuonna 1983 tehtyihin aloitteisiin seuraavasti:

"Puoluekokous katsoo, että katumaksulakia uudistettaessa olisi huomioitava seuraavaa:

- kadunpitokustannuksia ei voida kokonaan kattaa kunnallisverolla, sillä tämä merkitsisi kustannusten siirtoa teollisuuskiinteistöiltä palkansaajille. Se olisi myös epäoikeudenmukaista haja-asutusalueiden asukkaille, jotka joutuisivat osallistumaan taajamien kadunpitomenoihin. Sen sijaan olisi harkittava katumaksujen poistamista asuinkiinteistöiltä, jolloin voitaisiin samalla vaikuttaa asumiskustannuksia alentavasti
- valtionosuutta katujen kunnostamis- ja rakentamiskustannuksiin olisi lisättävä

- kunnan omaa harkintaa katumaksun alentamiseksi tai kokonaan perimättä jättämiseksi olisi yksittäistapauksissa lisättävä, mikäli katumaksu osoittautuu kohtuuttomaksi
- kunnan olisi voitava jättää katumaksut kokonaan perimättä, mikäli katumaksuina saatava höyty olisi kunnan olosuhteista johtuen merkitykseltään vähäinen tai jopa enemmän kustannuksia kuin tuloa tuottavaa."

Tämän jälkeen on katumaksulakia uudistettu mm. niin, että kunnille tulevaa valtionosuutta on jonkin verran lisätty ja katumaksu säädetty 2/3-osaksi aikaisemmin esitetystä tasosta.

Puoluekokous velvoittaa puolueitoimikunnan selvittämään mahdollisuuden uudistaa katumaksulakia niin, että aloitteessa mainitut kiinteistöjen eriarvoista kohtelua aiheuttavat katumaksun perusteet voidaan uudistaa.

Puheenjohtaja: Aloite 202. Väliportaan hallinnon kehittäminen

Koska aloitteeseen 202 ei ole pyydettyjä puheenvuoroja, puolueitoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous velvoittaa puolueitoimikunnan valmistelemaan esityksen läänin- ja kuntainliittohallinnon kehittämiseksi seuraavan puoluekokouksen aikana.

Puheenjohtaja: Esitän, että keskeytetään esityslistan kohta 21 kunnallispoliittiset aloitteet käsittely.

Voidaanko puheenjohtajan menettelytapaesitys hyväksyä? Hyväksytään.

XIII Maaseutualoitteet

Puheenjohtaja: Siirrytään kohdan 21 maaseutualoitteisiin. Pyydän, että puolueitoimikunnan esityksen SDP:n maaseutupoliittiseksi ohjelmiksi esittelisi Tuulikki Hämäläinen. Ole hyvä!

Hämäläinen, Tuulikki (puolueitoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Sosiaalidemokraattien maaseutupoliittisten ohjelmien uusiminen osuu ajankohtaan, jolloin maatalouspolitiikasta ja maaseudun asemasta käytävä keskustelu on erittäin vilkasta. Sosiaalidemokraattinen liike on omalta osaltaan aktiivisesti osallistunut tähän keskusteluun nyt päättyvällä puoluekokouksella. Keskustelulle on ollut leimaa antavaa huoli maatalouden ylituotannosta, joka merkitsee muutospainetta maatalouden tuotantopoliikkaan ja rakennepoliikkaan.

Maaseutupoliitikan esille nostaminen puolestaan on ollut tarpeellista, jotta pystytään turvaamaan maaseutuväestön työpaikkakehitys ja palvelut. Myös maaseudun ympäristökysymykset ovat saaneet viime vuosina lisääntyvää huomiota osakseen. Tarkasteluun on nostettu lannoitteiden ja torjuntaaineiden käyttö maataloudessa sekä metsien tila ja metsänkäsittelytavat.

Näihin kaikkiin ajankohtaista keskustelua herättäneisiin kysymyksiin paneudutaan myös nyt käsiteltävänä olevissa SDP:n maaseutupoliittisissa ohjelmissa.

Uusien ongelmanasettelujenkaan edessä SDP:n ei ole tarvinnut muuttaa perusarvioitaan maatalouspolitiikassa tai maaseutupoliitikassa yleensä, vaan uudet esitykset pohjautuvat pitkälti samoille perusarvioille ja samoihin perusarvoihin kuin aiemmat ohjelmat. Tasapainoisen maaseudun kehittämisenperustana pidetään kansalaisten perusturvallisuuden takaamista, työpaikkojen ja viihtyisän ympäristön ja palvelujen turvaamista.

Maatalouspolitiikkaan olemme vaatimassa ohjelmaesityksessä selkeää suunnanmuutosta. Suurin ongelmamme on korkeana jatkuva ylituotanto. Tuotamme siis enemmän kuin kotimaassa jaksamme syödä. Tähän saakka ylijäämiä on kalliiksi tulleella vientituella markkinoitu maailmalle. Tällä hetkellä kuitenkin näyttää siltä, että maailmanmarkkinat ovat niin täynnä halvalla tuotettuja ja -tuettuja elintarvikkeita, että vientimahdollisuutemme ovat tyystin tukehtumassa. Sen vuoksi harjoitettavaan maatalouspolitiikkaan tarvitaan suunnanmuutos, jotta voidaan turvata suomalaisen viljelijän, kuluttajan ja veronmaksajan etu.

Oman lukunsa tässä muodostaa kansainvälisen kaupan vapauttamispyrkimykset, joihin myöskin on vastattava. Vain siten voidaan pitkällä tähtäyksellä turvata mahdollisuus kansalliseen maatalouspolitiikkaan.

Maailmalla myydään tällä hetkellä esimerkiksi voita alle markan hintaan kilolta. Suomalainen maataloustuotanto on siis kohtaamassa menekkipiiriä ja hintakriisiä, joka täytyy pystyä hallitusti purkamaan. Keskeinen tavoite maatalouspolitiikassamme tulee olla, että elintarvikkeiden tuotanto mitoitetaan kotimaisen kulutuksen mukaan. Vientituesta on asteittain luovuttava. On arvioitu, että maassamme on tällä hetkellä noin 700 000 hehtaaria liikaa peltoa. Siis peltoa, joka tuottaa yli oman tarpeemme. Tätä seuraa, että peltoalaa tulee voida supistaa ja sen vuoksi on myös tarpeellista, että uutta peltoa ei enää tässä tilanteessa raivata ja pellonraivausta rajoittava lainsäädäntö on siis sekä tarpeellinen että erittäin kiireellinen. Pellonraivaushan on viime vuosina kiihtynyt ainakin nelinkertaiseksi aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Myös maatalouden tukea haluamme uudelleensuunnattavaksi. Tuki painottuu tällä hetkellä mielestäni liikaa tuotantomääriin sidottuun tukeen, josta siis seuraa se, että mitä enemmän tuottaa sitä enemmän saa tukea. Tämä on meidän mielestämme epäoikeudenmukaista ja osaltaan myös kiihottaa ylituotantoon. Haluamme, että tuki kohdistetaan suoraan viljelmille niin, että se ensisijaisesti parantaa pienviljelijäin toimeentulomahdollisuuksia. Haluamme myös tukea sellaista rakennemuutosta, jolla tiloista luodaan elinkelpoisia yrityksiä.

Kaiken kaikkiaan maataloustuotantomme perustana kuitenkin haluamme pitää kiinni siitä, että maataloustuotteiden omavaraisuus turvataan.

Metsätaloudessa keskeinen periaattemme on edelleen metsien moninaiskäytön turvaaminen. Se merkitsee sitä, että puun tuotannon ja metsien virkistyskäytön ja luonnonsuojelun tavoitteet on yhteensovitettava. Nämä tavoitteet eivät ole ristiriidassa. Itse-

asiassa kestävä puuntuotto turvataan parhaiten, kun metsäluonnon terveys ja toimintakyky säilyy.

Metsätalous on merkittävä työllistäjä maaseudulla ja sen merkitys tulee edelleen lisääntymään samalla, kun maatalouden työllistävä merkitys vähenee. Teollisuuden taasainen puun saanti on turvattava, jotta voidaan huolehtia koko kansantalouden kannalta merkittävästä metsätalouden tuotannosta.

Näiden periaatteiden pohjalta on ohjelmaan hahmoteltu yksityiskohtaisesti toimenpidesiiviteityksiä, jotka koskevat metsien käsittelyä, metsähallintoa ja myös metsäverotusta.

SDP:n maatalouspoliittisiin ohjelmiin liittyy myös kalastusta ja metsästystä koskeva osa. Se sisältää vaatimuksen kalastuselinkeinoon suunnitelmallisesta kehittämisestä ja ulottuu myös virkistyskalastukseen. Keskeinen vaatimus lähtee tasa-arvopyrkimyksistämme. Tässä ohjelmassa tähdennämme edelleen, että oikeus kalastukseen tulee tehdä veden- ja maanomistuksesta riippumattomaksi. Myös metsästysoikeuksia vaadimme entistä tasa-arvoisemmiksi.

Sosialidemokraatit ovat aina halunneet painottaa sitä, että maaseutu on monipuolisempi ja laajempi käsite kuin pelkkä maatalous. Maatalous on menneinä vuosikymmeninä jo kokenut voimakkaan rakennemuutoksen. Maassamme on tällä hetkellä enää hyvin vähän kuntia, joiden asukkaista edes kolmas osa tai sitä enemmän saa ansionsa maataloudesta. Maaseudun elinvoimaisuuden ja kehittyneisyyden kannalta on sen vuoksi tärkeää, että kiinnitetään huomiota monipuolisesti maaseudun elinkeinojen kehittämiseen.

Sitä mukaa, kun maatalouden yliuotannosta vapautuu taloudellisia voimavaroja, on niitä mahdollista ohjata maaseudun elinvoimaisuuden turvaamiseen, maaseudun työllisyyden kehittämiseen ja ihmisten palvelujen parantamiseen maaseudulla.

Elinvoimaisen maaseudun säilyttäminen vaatii toimenpiteitä useilla yhteiskunnan lohkoilla ja myös lisää taloudellisia voimavaroja. Siihen meillä on kaikki mahdollisuudet ja toimenpideohjelmat näiden periaatteellisten kannanottojen pohjalta on erikseen luonnosteltavissa.

Puheenjohtaja: Kiitoksia, Tuulikki, puoluetuimikunnan esityksen selkeästä esittelystä. Keskustelu aloitteesta 203 alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Raimo Holopainen, Pohjois-Karjala, valmistautuu Antti Allen Varsinais-Suomi.

Holopainen, Raimo (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Maatalouden ongelmista puhuttaessa tulevat ensimmäisenä useimmiten mieleen juuri ylituotanto, paisuva vientituki ja korkeat elintarvikkeiden hinnat. Useinmiten unohdetaan kuitenkin yksi asia, jonka pitäisi läheisesti koskettaa juuri meitä. Se on pienviljelijäin tukala asema ja heidän niukka toimeentulonsa.

Pohjois-Karjalassa, jossa sosialidemokraatit menestyivät viime eduskuntavaaleissakin varsin hyvin, on vielä aika paljon pienviljelijöitä, sosialidemokraattien perinteistä äänestäjäkuntaa tai ainakin äänestäjäkuntaa, joka aiemmin on äänestänyt sosialidemokraat-

teja. Kun kansalaisilla on oltava oikeus turvalliseen ja kohtuullisen tasoiseen toimeentuloon riippumatta siitä, missä hän asuu tai mikä on hänen varallisuusasemansa katsoimme, että tämän tulee myös käytännössä näkyä eli maatalouden tukea tulee antaa niille, jotka sitä todella tarvitsevat.

Muutoinkin sosialidemokraattien on entistä selvemmin tunnettava huolta haja-asutusalueiden ihmisistä ja heidän ongelmistaan. Yhtenä tärkeänä asiana on pidettävä sitä, että kun pienviljelystilat kuitenkin vähenevät, niin tilalle luodaan korvaavia työpaikkoja.

Maaseutualoitteessa, johon puheenvuoroni liittyy, kannetaan huolta myös metsähallituksen asemasta. Tähän liittyen on syytä vaatia, että metsähallituksen työllistävään rooliin kiinnitetään erityisen suurta huomiota. Ylikorostuva liiketaloudellinen ajattelu ei ole perusteltua. On ajateltava työttömyyden aiheuttamaa turvattomuutta ja eriarvoisuutta, ja koneellistaminenhan sitä juuri aiheuttaa. Esimerkiksi Lieksan hoitoalueella ovat metsähallituksen tarjoamat työpaikat vähentyneet 1980-luvulla kahdesta sadasta kahdeksaankymmeneen.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Sosialidemokraattinen liike on perinteisesti kantanut huolta heikommasta ihmisestä ja hänen toimeentulostaan. Tätä me vaadimme jatkossakin. Odotamme toimenpiteitä, jotka turvaavat jokaiselle kansalaiselle kohtuullisen toimeentulon riippumatta siitä, mikä on hänen asuinpaikkansa, ammattinsa tai varallisuustasonsa. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Antti Allen, Varsinais-Suomi, valmistautuu Ismo Lehti, Varsinais-Suomi.

Allen Antti (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Maassamme harjoitettu maatalouspolitiikka on viime vuosikymmenet olleet linjatonta ja lyhytnäköistä. Hallitukset ovat tehneet lähes vuosittain lyhyen tähtäimen ratkaisuja, jotka ovat olleet toisilleen vastakkaisia tai ristikkäisiä. Valtio on mm. samaan aikaan tukenut peltojen paketoitua ja pellonraivausta.

Suomen maatalouspolitiikka ei ole huomionut yhteiskunnassa tapahtunutta kehitystä, rakennemuutosta, johon ajaututtiin ilman pitkän tähtäimen maatalouspoliittista ohjelmaa. Pääosin maatalouspoliittiset toimenpiteemme ovat olleet verovarojen siirtämistä erilaisiin alati lisääntyviin maatalouden tukimuotoihin. Olemme syytäneet vuosittain mm. kolme miljardia markkaa pelkästään tuotannon rajoitustoimiin. Saman aikaisesti voivuoremme kasvavat, kananmunista on ylituotantoa ja viljavarastomme pullottavat kalliilla tuotantopanoksilla tuotettua viljaa.

Harjoitettu maatalouden tuki on kaiken lisäksi ollut varsin yksisuuntaista. Niille on annettu, joilla ennestään on. Ison isännän laariin on satanut selvää rahaa. Samanaikaisesti meidän kannattajamme, maatalouden pienviljelijät, ovat joutuneet lyömään hanskat naulaan. Kaiken lisäksi kuluttajan ruokakassi Suomessa on Euroopan kallein. Me olemme tuottaneet viime vuodet suurilla tuotantopanoksilla valtion tukemana halpoja ja korkealaatuisia elintarvikkeita ulkomaalaisille.

Minulla oli tilaisuus ennen käytyä eduskuntavaaleja kysyä puheenjohtaja Sorsalta syytä harjoitetun maatalouspolitiikan mielettömyyteen. Puheenjohtaja Sorsa vastasi, että tämä on ollut pääsymaksu hallitukseen.

Saattaisi luulla, että tänään meillä olisi paremmat mahdollisuudet linjanvetoon myös maatalouspolitiikassa, onhan hallituskumppanimme vaihtunut.

Eduskunnassa säädettävä pellonraivausta rajoittava laki kuitenkin osoittaa, että muutosta ei vielä ole tapahtunut. Lakiesitys näyttää jälleen suosivan suurviljelijää. Pellonraivaus kannattaa sanktioineenkin suurviljelijää. Metsä myydään pois. Puiden istutusvelvollisuutta ei ole. Tämä on edullista, kun tiedämme, että valmis pelto Varsinais-Suomessa maksaa 60 000 markkaa hehtaarilta.

Puoluetoimikunta esittää tälle puoluekokoukselle hyväksyttäväksi maaseutupoliittisia ohjelmia. Pääosin nämä ohjelmat ovat hyviä ja tarjoavat kestävän pohjan SDP:n uudelle maaseutupoliittiselle ajattelulle. Silti ohjelmaan on jäänyt käsittämättömiä kannanottoja, jotka ovat ilmeisesti jäänteitä ajoilta, jolloin olimme kepun panttivankeja.

Me esitämme Varsi nais-Suomen puolesta, että ohjelmasta tulisi poistaa sivulta 313 esitys tilan koon kasvusta. Miksi me edistäisimme sitä, kun se tapahtuu itsestäänkin.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Viimeisenä puheenvuorona aloitteeseen 203 Ismo Lehti, Varsinais-Suomi.

Lehti, Ismo (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja! Kannatan Antti Allenin tekemää esitystä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Voitaneen todeta keskustelu aloitteesta 203 päättyneeksi.

Teen seuraavan menettelytapahdotuksen. Esitän, että puoluetoimikunnan esitys SDP:n maaseutupoliittisiksi ohjelmiksi sekä keskustelun kuluessa tehdyt muutosesitykset lähetetään käsiteltäväksi ohjelmavaliokunta Leen. Lähetetään.

Puheenjohtaja: Aloite 204. Maatalouden tukea supistettava ja elintarvikkeiden hintoja alennettava

Keskustelua. Puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi hyväksyttäneen. Hyväksytään.

1. Peruselintarvikkeiden osalta SDP kannattaa täyttä omavaraisuutta. Sosiaalidemokraatit pyrkivät maataloustulolakien säätämisen yhteydessä tuotantokattojen avulla rajoittamaan ylituotannon liiallista paisumista. Tavoitteena on elintarvikkeiden ylituotannosta aiheutuvien vientikustannusten saaminen mahdollisimman pieniksi.
2. Maatalouden harjoittaminen on yritystoimintaa. Maatalouden harjoittajan olisi mahdollisimman pitkälti tultava toimeen yritystoiminnan tuotolla ja yhteiskunnan tuen kohdistuttava peruselintarvikkeiden saatavuuden turvaami-

seen. Lähinnä alueellisin ja tilakoosta johtuvin perustein voidaan tuki katsoa perustelluksi. Samoin maanviljelijöiden ikärakenne lisää osaltaan tuen tarvetta.

Tuki kohdistuu pääasiassa päätoimisille viljelijöille. Työllisyys- ja aluepoliittisin syin on perusteltua tukea myös osa-aikaviljelijöitä. Tuen määrän sitominen työttömyyskorvaukseen ei yrittäjätoiminnan luonteen vuoksi ole tarkoituksenmukaista. Tuotantomäärään sidotusta tuesta tulisi siirtyä enemmän tilakohtaiseen tukeen.

3. Elintarvikkeiden tuontirajoitusten poistaminen kokonaan ei ole perusteltua. Peruselintarvikkeissa tulee säilyttää omavaraisuus. Tosin peruselintarvikkeissakin kausivaihteluita voitaisiin tasoittaa rajoitetulla tuonnilla. Erikoiselintarvikkeissa voitaisiin lisätä ulkomaisen tuonnin osuutta. Samalla helpotettaisiin useassa tapauksessa kehitysmaiden vientiponnisteluja.

Tuonnin lisääminen voi olla tarkoituksenmukaista myös liian keskittyneen ja lostusportaan kilpailuttamiseksi. Ulkomaisen ja kotimaisen kilpailun lisäämisellä olisi samalla kuluttajahintoja alentava vaikutus.

Aloitteessa mainittuihin kysymyksiin on otettu kantaa myös puoluekokouksen hyväksymässä "SDP:n maaseutupoliittiset ohjelmat" -asiakirjassa.

Puheenjohtaja: Aloite 205. Maatalouspolitiikkamme ja siihen liittyvien muiden kysymysten järjeistäminen

Keskustelu alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Veikko Kaitola, Vaasa. Jaakko Olli valmistautuu.

Kaitola, Veikko (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Maaseutualoitteen 205 johdosta ja siihen liittyvänä. On totta, että maatalous nielee yhteiskunnan varoja, joten meidän tulee hyväksyä maatalouden tuen supistaminen. Meillä maaseudun sosiaalidemokraateilla on kumminkin huolenaihe maaseudun työllisyyden ja verotulojen kehityksestä, koska supistustahan on seurauksena.

SDP:n ohjelmassa on maininta muiden elinkeinojen kehittämisestä maaseudulla maatalouden rinnalla. Kunnat ovatkin erittäin aktiivisesti lähteneet monipuolisen elinkeinopolitiikan luomiseen. Tavoitteena on kunnan työpaikkojen luominen. Mutta kunnan verotulot nähtävästi laskevat, kun maataloutta supistetaan.

Sen takia esitän puoluetoimikunnalle, että osa maatalouden subventioista jääviä varoja sijoitettaisiin maaseudun muiden elinkeinojen kehittämiseen. Mielestämme tällä tavalla voitaisiin turvata elinvoimaisuus ja hyvä työllisyys myös maaseudulla. Maatalouden tarpeisiin näitä varoja ei tulisi käyttää.

Puheenjohtaja: Viimeisen puheenvuoron aloitteeseen 205 on pyytänyt Jaakko Olli, Vaasan piiri.

Sihteereiksi siirtyivät Matti Mikkonen ja Erkki Gröndahl.

Olli, Jaakko (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja! Kannatan Veikko Kantolan esitystä, varsinkin loppuosaa tästä esityksestä, että näitä tukia ei käytetä maatalouden hyväksi sivuelinkeinon suorittamiseen.

Puheenjohtaja: Keskustelu aloitteesta 205 on päättynyt.

Esitän, että puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaisiin hyväksyä ja evästyksiksi puoluetoimikunnalle voitaisiin myöskin hyväksyä tämä kannatettu mielipide, joka keskustelun kuluessa esitettiin.

Voidaanko näin menetellä?

Hyväksyttäneen. Hyväksytään yksimielisesti.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen näkemyksen, jonka mukaan maatalouden ja elintarviketuotannon laaja-alaisen selvitystyön tehostaminen on paikallaan ja että osa maatalouden subventioista jääviä varoja sijoitettaisiin maaseudun muiden elinkeinojen kehittämiseen. SDP:n maaseutupoliittinen työryhmä ja maaseututoimikunta ovat puoluetoimikunnan apueliminä pyrkineet osaltaan selvittämään maatalouspolitiikan ajankohtaisia kysymyksiä ja vaikuttamaan tarpeelliseen lainsäädäntöön. Edellä mainitut elimet ovat valmistelleet puoluekokoukselle esitykset SDP:n maaseutupoliittisiksi ohjelmiksi, joissa on asetettu puolueen tavoitteet myös lähiajan maatalouspolitiikalle.

Puheenjohtaja: Esitän, että esityslistan kohdan 21, Maaseutualoitteet käsittelee keskeytetään.

Keskustelu puheenjohtajan menettelytapaesityksestä alkaa. Keskustelu päättyy.

Maaseutualoitteiden käsittely keskeytetään.

19.

VALITAAN PUOLUETOIMIKUNNAN VARAJÄSENET

Puheenjohtaja: Siirrymme esityslistan kohtaan 19, julistetaan puoluetoimikunnan varajäsenten vaalin tulos.

Äänioikeutettuja on 344, äänestäneitä oli 338. Äänestyslippuja jätettiin 338. Hyväksytyjä äänestyslippuja oli 338. Hylättyjä äänestyslippuja ei ollut yhtään, myöskään tyhjiä äänestyslippuja ei ollut yhtään.

Äänet jakaantuivat seuraavasti: Matti Puhakka 258 ääntä, Irma Peiponen 245 ääntä, Markus Aaltonen 236 ääntä, Tuulikki Hämäläinen 227 ääntä, Armas Lahoniitty 214 ääntä ja Raija Niemi 191 ääntä.

Todettaneen, että edellä mainitut henkilöt ovat tulleet valituiksi puoluetoimikunnan varajäseniksi. Todetaan.

Lisäksi vaalissa ovat ääniä saaneet Juha Eskelinen 158 ääntä, Esko J. Ojala 103 ääntä, Eero Vuohula kaksi ääntä, Antti Koskinen kaksi ääntä, Arja Alho yksi ääni, Pekka Ruotsalainen yksi ääni.

Voitaneen todeta, että esityslistan kohta 19 on loppuunkäsitelty. Todetaan.

Puoluekokous valitsi puoluetoimikunnan varajäseniksi Matti Puhakan, Irma Peiposen, Markus Aaltosen, Tuulikki Hämäläisen, Armas Lahoniityn ja Raija Niemien äänestyksen jälkeen. Äänestyksen tulos oli Matti Puhakka 258 ääntä, Irma Peiponen 245 ääntä, Markus Aaltonen 236 ääntä, Tuulikki Hämäläinen 227 ääntä, Armas Lahoniitty 214 ääntä, Raija Niemi 191 ääntä, Juha Eskelinen 158 ääntä, Esko J. Ojala 103 ääntä, Eero Vuohula kaksi ääntä, Antti Koskinen kaksi ääntä, Arja Alho yksi ääni, Pekka Ruotsalainen yksi ääni.

21. KÄSITELLÄÄN PUOLUEKOKOUSESITYKSET

XIII Maaseutualoitteet

Puheenjohtaja: Palataan esityslistan kohtaan 21, Maaseutualoitteet.

Puheenjohtaja: Aloite 206. Tutkimus elintarvikkeiden hinnoista

Koska puheenvuoroja ei ole pyydetty, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy aloitteen siltä osin, että maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hinnoista tarvitaan riittävästi jatkuvaa puolueetonta tietoa. Luontevimmin tällaisen jatkuvan tutkimuksen tehtävä kuuluu elinkeinohallitukselle.

Puheenjohtaja: Aloite 207. Valtion myöntämien lainojen korko

Koska aloitteeseen ei ole pyydetty puheenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Yhdistyksen aloitteessa on ilmeisesti verrattu maatilalain mukaista asuntolainaa arava-lainan ehtoihin. Näiden lainojen ehdot, korko mukaan lukien, ovat pääsääntöisesti yhteneväiset. Sen sijaan maatilatalouden lainat mm. navetan rakentamiseen poikkeavat arava-lainojen koroista, mutta tällöin onkin käyttötarkoitus yritystoimintaan liittyvä eikä asuntopoliittinen.

Puoluekokous toteaa, että samaan käyttötarkoitukseen myönnettävien valtion lainojen ehtojen tulisi olla mahdollisimman pitkälti yhtäläiset. Sen sijaan valtion on voitava säädellä maksuajalla ja korolla lainojensa tarkoituksenmukaista käyttöä.

Puheenjohtaja: Aloite 208. Metsähallituksen asema

Koska aloitteeseen ei ole pyydetty puheenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy yhdistyksen näkemykset metsähallituksen aseman ja toiminta-ajatuksen selkiyttämistä. Puoluekokous viittaa aloitteen osalta hyväksytyyn "SDP:n maaseutupoliittiset ohjelmat" -asiakirjaan ja sen metsätalouspoliittiseen osaan.

Puheenjohtaja: Aloite 209. Metsästyslain muuttaminen

Koska aloitteeseen ei ole pyydetty puheenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Vuoden 1984 puoluekokoukselle tehtiin aloite siitä, että metsästyslakia olisi muutettava siten, että kaiken metsästyksen olisi perustuttava paikalliseen, valvottuun metsästysoikeuteen. Puoluekokous ei tältä osin yhtynyt aloitteeseen.

Sen sijaan puoluekokous yhtyi aloitteen perusteluissa esitettyyn huoleen metsästäjien ampumataidon ja luonnontuntemuksen tarkastamattomuudesta. Vuoden 1984 puoluekokouksen mielestä hirvenmetsästyksessä noudatettu käytäntö voisi olla pohjana petoeläinten metsästyksen valvontaa kehitettäessä, joista erityisesti karhunmetsästyksessä vaatisi nykyistä parempaa sääätelyä.

Asia on myös otettu esille "SDP:n maaseutupoliittiset ohjelmat" -asiakirjassa, jossa mm. korostetaan, että riistanhoidon on kuuluttava olennaisena osana metsästysharrastukseen. Metsästyksen harrastajilta edellytetään taitoa ja vastuuta. Tämän takia metsästyksen liittyvää koulutusta ja valvontaa olisi tehostettava.

Puoluekokous toteaa, että petojen metsästystä jokamiehenoikeuteen perustuvana sääntelemättömänä harrastuksena ei voi pitää hyväksyttävänä. Tarpeelliseksi katsotun petokantojen sääntelyn tulee tapahtua luonnonsuojeluviranomaisten harkitsemalla tavalla ja päättämässä laajuudessa. Samalla puoluekokous hyväksyy aloitteen näkemyksen, jonka mukaan metsästyksen liittyvää koulutusta ja valvontaa on lisättävä.

Puheenjohtaja: Aloite 210. Jokamiehen oikeudet ja pilkkilaki

Koska aloitteeseen ei ole pyydettyjä puhenvuoroja, puoluetoimikunnan lausunto puoluekokouksen päätökseksi voitaneen hyväksyä. Hyväksytään.

Puoluekokous yhtyi aloitteessa mainittuun "hätähuutoon puhtaan luonnon ja vapaan liikkumaoikeuden puolesta". Muilta osin puoluekokous päättää seuraavaa:

1. Kansallispuistojen käyttöä nykyistä suuremmassa määrin virkistyskäyttöön mm. opastusta ja reittihoiltoa lisäämällä voidaan pitää perusteltuna. Sen sijaan metsästyksen ja kalastuksen oleellinen lisääminen kansallispuistoissa ei vastaa ko. alueiden alkuperäistä käyttötarkoitusta. Metsästyksen ja kalastuksen laajentaminen koskemaan yleensä muitakin kuin maa- ja vesialueen omistajia sisältyy puolueen metsästys- ja kalastuspoliittisiin tavoitteisiin.
2. Puolue on kannanotoissaan ja ohjelmissaan korostanut tarvetta turvata ranta-kaavoilla kansalaisille riittävät virkistäytymismahdollisuudet maan omistuksesta riippumatta. Kullekin virkistäytymismuodolle, kuten onginnalle, uimiselle tai veneilylle tulisi varata soveliaimmat alueet.
3. Mahdollisuudet metsästyksen harrastamiseen ovat liikaa sidoksissa maa- ja vesialueiden omistukseen. Metsästysoikeuksia on mahdollista tasa-arvoistaa jakamalla maa- ja vesialueet omistussuhteista riippumattomiksi yhtenäisiksi metsästysalueiksi. Metsästystä on kuitenkin harjoitettava luonnon ehdoilla.

Voimassa olevan metsästyslain mukaan vain valtion mailla pääsevät muut kuin metsänomistajat metsästämään. Metsästysoikeutta tulisi laajentaa koskemaan muitakin kuin maan omistajia, ja metsästysseurojen jäseniksi tulisi voida päästä, mikäli täyttää lain säätämät taitoehdot ja on suorittanut tarpeelliset lupamaksut. Metsästys on kuitenkin mitoitettava kestävien riistakantojen mukaan.

4. Puoluekokous viittaa hyväksymäänsä "SDP:n maaseutupoliittiset ohjelmat" -asiakirjaan, jossa esitetään, että kaikkalainen vapakalastus, eli samalla myös pilkkikalastus, tulisi saada jokamiehenoikeudeksi. Kalastusmaksuilla on turvattava vesialueen kalakanta.

Puheenjohtaja: Teen seuraavan menettelytapaesityksen. Keskeytetään maaseutualoitteiden käsittely ja siirrytään käsittelemään järjestötoiminta-aloitteita.

XV Järjestötoiminta-aloitteet

Puheenjohtaja: Aloite 226, sivulta 347, Puoluetoimikunnan esitys kannanotoksi puoluetoiminnasta. Sen esittelee puoluetoimikunnan jäsen Maija-Liisa Nieminen. Ole hyvä!

Puheenjohtajaksi siirtyi Kaarina Suonio.

Nieminen, Maija-Liisa (puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Tehtävänäni on esitellä puoluetoimikunnan kaksi tälle puoluekokoukselle tekemää esitystä, esitys 226, Kannanotto puoluetoiminnasta ja esitys 243, Puolueen yhtenäisjäsenmaksu vuosiksi 1988—1990. Toveri puheenjohtaja, sopii, että esitän nämä molemmat.

Puheenjohtaja: Sopii hyvin.